

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

**МАТЕРІАЛИ
XXX МІЖНАРОДНОГО
МОЛОДІЖНОГО ФОРУМУ**

**РАДІОЕЛЕКТРОНІКА
ТА МОЛОДЬ
У ХХІ СТОЛІТТІ**



Том 8

Харків 2026

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ**

**МАТЕРІАЛИ
30-го МІЖНАРОДНОГО МОЛОДІЖНОГО ФОРУМУ
«РАДІОЕЛЕКТРОНІКА ТА МОЛОДЬ У ХХІ СТОЛІТТІ»**

**КОНФЕРЕНЦІЯ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ ТА
УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

**CONFERENCE
«CURRENT PROBLEMS OF ECONOMICS AND
MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE
DEVELOPMENT»**

22–24 квітня 2026 р.

Том 8

Електронне видання

Харків 2026

30-й Міжнародний молодіжний форум «Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті». Зб. матеріалів форуму. Т. 8. [Електронний ресурс]. Харків: ХНУРЕ. 2026. 144 с. pdf 8,30 Mb.

ISBN 978-966-659-426-9

У збірнику представлено матеріали доповідей учасників 30-го Міжнародного молодіжного форуму «Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті».

У збірнику представлені результати досліджень з актуальних проблем: економічна теорія та історія економічної думки; глобальна економіка та міжнародні економічні відносини; розвиток продуктивних сил і регіональна економіка; проблеми еколого-економічного розвитку територій; демографія, економіка праці, соціальна економіка та політика; інноваційний розвиток суб'єктів господарювання в умовах цифрової трансформації; кількісні методи в управлінні соціально-економічними системами; аналітика мікро-, мезо- та макроекономічних процесів; фінансова аналітика та аналіз ринків; інформаційні технології в економіці та управлінні; інформаційний бізнес та електронна комерція; розвиток сучасного підприємництва в умовах впливу та протидії гібридним загрозам; безпекоорієнтований менеджмент і методи оцінки надійності персоналу; методи та моделі діагностики рівня економічної безпеки бізнес-структур; управління ризиками, антикризові рішення та забезпечення стійкості організації; стратегічний менеджмент і формування конкурентних переваг організаційних структур; HR-менеджмент, мотивація та продуктивність праці; проєктний менеджмент та управління стартапами як інструмент економічного розвитку; ESG-менеджмент, корпоративна соціальна відповідальність і сталий розвиток організацій; цифровий менеджмент: ERP, CRM, AI та платформи трансформації бізнес-процесів.

Для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів, а також фахівців, що займаються дослідженням питань соціально-економічного розвитку та забезпечення економічної безпеки підприємств, галузей, регіонів та країни.

Електронне видання

Видання підготовлено

кафедрою економічної кібернетики та управління економічною безпекою
Харківського національного університету радіоелектроніки

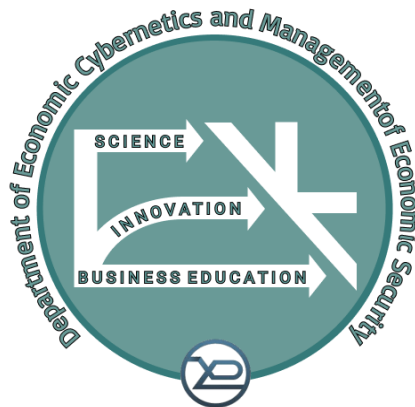
ISBN 978-966-659-426-9

© Харківський національний
університет радіоелектроніки
(ХНУРЕ), 2026

УДК [330+005]:502.131.1(06)

**КОНФЕРЕНЦІЯ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ ТА
УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

**CONFERENCE
«CURRENT PROBLEMS OF ECONOMICS AND
MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE
DEVELOPMENT»**



Програмний комітет конференції

- Полозова Т.В.** доктор економічних наук, професор, ХНУРЕ, Україна.
- Соколова Л.В.** доктор економічних наук, професор, ХНУРЕ, Україна.
- Степаненко С.В.** доктор економічних наук, доцент, ХНУРЕ, Україна.
- Гришко С.В.** кандидат економічних наук, доцент, ХНУРЕ, Україна.
- Колісник М.М.** кандидат наук з державного управління, доцент, ХНУРЕ, Україна.
- Кирий В.В.** кандидат економічних наук, доцент, ХНУРЕ, Україна.
- Мурзабулатова О.В.** кандидат економічних наук, доцент, ХНУРЕ, Україна.
- Шейко І.А.** кандидат економічних наук, доцент, ХНУРЕ, Україна.

Голова: д.е.н., проф. Полозова Т.В.

Секретар: к.е.н., доц. Мурзабулатова О.В.

УДК 336.767:303.413.2(100)

THE DEVELOPMENT OF WAREHOUSE LOGISTICS IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION

Hezam Nawaf Abdullah Yahya

e-mail: nawaf.abdullah.yahya.hezam@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Пономарьов С.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The rapid development of digital technologies significantly transforms logistics systems, particularly warehouse logistics which plays a crucial role in supply chain efficiency. Digital tools such as warehouse management systems, automation, and data analytics allow companies to optimize inventory management, reduce operational costs, and improve service quality. The research analyzes the main directions of warehouse logistics development under digitalization and highlights modern technological solutions that enhance operational efficiency.

In the current conditions of the development of the world economy, logistics successfully plays a key role in ensuring the effective functioning of enterprises. The growth of e-commerce, the requirements of globalization of markets and consumers for the speed of delivery of goods necessitate the improvement of warehouse processes. That is why the development of warehouse logistics in the conditions of digitalization is becoming one of the priority areas of development of logistics management.

Warehouse logistics covers a complex of operations related to the receipt, placement, storage, assembly and shipment of goods. Effective organization of warehouse processes allows you to optimize the use of warehouse space, reduce storage costs and ensure rapid order fulfillment. In modern conditions, traditional approaches to warehouse management are gradually being replaced by digital technologies.

One of the key tools for digitalizing warehouse logistics is Warehouse Management System (WMS). They allow you to automate most warehouse operations, ensure accurate accounting of goods and increase the speed of order processing. The use of barcoding and RFID technologies helps to increase the accuracy of product identification and reduce the number of errors in warehouse operations [1].

Digitalization of warehouse logistics facilitates the integration of warehouse systems with other enterprise information systems, including enterprise resource planning (ERP) and transportation management systems (TMS). This ensures synchronization of logistics operations, increases transparency of goods movement, and improves coordination between supply chain participants.

An important direction of development of warehouse logistics is the use of Internet of Things (IoT) technologies. Thanks to the use of sensors and connected

devices, enterprises can track the movement of goods in real time, control their storage conditions and promptly respond to any deviations. This is especially important for the storage of products that require compliance with a certain temperature regime or other special conditions [2].

In modern conditions, the use of cloud technologies in logistics also plays an important role. Cloud platforms allow you to store large amounts of information, provide access to data from anywhere, and simplify interaction between different divisions of the enterprise. This helps increase the flexibility of logistics systems and allows you to quickly adapt to changes in the market environment.

In addition to technological changes, the digitalization of warehouse logistics also involves a transformation of approaches to managing logistics processes. Companies are increasingly using data analytics systems and demand forecasting tools, which allows them to optimize inventory levels and minimize storage costs. Thanks to the use of data analysis algorithms, managers can make more informed management decisions [3].

Thus, digitalization is a powerful factor in the development of warehouse logistics. It contributes to increasing the efficiency of material flow management, optimizing the use of warehouse resources and improving the quality of logistics services. In the future, further development of digital technologies, in particular artificial intelligence, automation and integrated information systems, will contribute to the formation of more flexible, efficient and innovative logistics systems.

Список використаних джерел

1. Andiyappillai N. Digital transformation in warehouse management systems (WMS) implementations. *International Journal of Computer Applications*. 2020. № 177(45). С. 34-37. DOI: <https://doi.org/10.5120/ijca2020919957>.

2. Gupta A., Singh R.K., & Gupta S. Developing human resource for the digitization of logistics operations: readiness index framework. *International Journal of Manpower*. 2022. № 43(2). С. 355-379. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJM-03-2021-0175>

3. Junge A. L. Digital transformation technologies as an enabler for sustainable logistics and supply chain processes – an exploratory framework. *Brazilian Journal of Operations & Production Management*, 2019. № 16(3). С. 462-472. <https://doi.org/10.14488/BJOPM.2019.v16.n3.a9>

УДК 339.138:004.9

DIGITAL MARKETING TOOLS IN SHAPING THE PURCHASING DECISIONS OF MODERN CONSUMERS

Kharchenko V.V.

e-mail: vladyslav.kharchenko2@nure.ua

Scientific supervisor – Doctor of Economic Sciences, Professor Sokolova L.V.
Kharkiv National University of Radio Electronics, dep. EC
Kharkiv, Ukraine

The paper analyzes the role of digital marketing tools in shaping consumer purchasing decisions. Special attention is given to social media marketing, search engine optimization, content marketing, and influencer marketing. These tools influence consumer awareness, trust in brands, and evaluation of product alternatives. The study shows that personalized communication and digital interaction significantly affect purchase intentions and strengthen brand engagement in the digital environment. The analysis emphasizes the growing importance of digital marketing for effective business development in the modern digital economy.

The digitalization of the economy has significantly transformed the interaction between enterprises and consumers, as well as the mechanisms of consumer purchasing decision-making. While traditional media and offline communication channels were previously the main sources of information, today digital platforms, search engines, social media, and online content play a key role. Consumers actively use the Internet to search for information about products, compare characteristics, analyze reviews, and evaluate brand reputation. Under these conditions, enterprises are compelled to integrate digital marketing tools into their marketing strategies, as these tools shape the information environment in which the purchasing decision-making process takes place.

Digital marketing encompasses a set of online promotion tools that enable enterprises to interact with their target audience through digital communication channels. The most widely used tools include social media marketing, search engine optimization (SEO), content marketing, email marketing, online advertising, and influencer marketing. The use of these tools allows companies to inform consumers about their products, influence the formation of consumer needs, shape attitudes toward the brand, and stimulate purchase intentions. A key feature of digital marketing is the ability to precisely target audiences based on the analysis of users' demographic, behavioral, and socio-psychological characteristics [1].

One of the key tools of digital marketing is social media. Social platforms function as communication spaces where consumers obtain information about new products, become familiar with recommendations from other users, and interact with brands. Company posts, advertising messages, comments, and reviews create an information environment that directly influences the formation

of consumer opinions. A significant role is played by the so-called social proof effect: consumers tend to trust the opinions of other users, especially when they are supported by a large number of positive reviews or recommendations. As a result, a positive brand reputation on social media can significantly increase the likelihood of product purchase [2].

Content marketing is an important tool in shaping purchasing decisions. It is based on the creation of useful informational content that helps potential consumers evaluate product characteristics and understand its practical value. The most common forms of such content include expert articles, product reviews, video presentations, user guides, and comparative analyses. This type of content increases consumer awareness, builds trust in the brand, and stimulates interest in the product. In addition, content marketing enables companies to demonstrate their expertise in a particular field, which positively influences brand perception and reputation [3].

Search engine optimization (SEO) also plays an important role in shaping purchasing decisions. Before making a purchase, most consumers use search engines to obtain information about products, compare offers from different companies, and analyze product characteristics. A high position of a company's website in search results increases brand visibility and raises the likelihood that consumers will choose this particular company. SEO also contributes to building trust in the brand, as users often perceive the first search results as more authoritative and reliable sources of information [4].

Email is an effective tool for interacting with consumers. Email marketing enables enterprises to maintain continuous contact with customers and inform them about new products, special offers, or promotional campaigns. An important advantage of this tool is the possibility of message personalization. By using analytical data on previous purchases or users' behavior on the website, companies can create individual offers for different audience segments. Personalization increases the effectiveness of marketing communications, as consumers are much more likely to respond to offers that correspond to their interests and needs [1].

Influencer marketing also has a significant impact on consumer behavior. Cooperation with bloggers or opinion leaders allows brands to quickly disseminate information about their products to a large audience. Influencers often act as a source of recommendations that users perceive as more objective and trustworthy than traditional advertising. This tool is particularly effective for promoting new products, as recommendations from popular bloggers can stimulate interest in the product and shape a positive attitude toward the brand [2].

Digital marketing also provides enterprises with the ability to analyze consumer behavior in real time. Analytical systems allow companies to track website traffic, users' interaction with advertising messages, the effectiveness of marketing campaigns, and conversion rates. The collected data are used to optimize marketing strategies, adjust advertising messages, and improve

communication with customers. Thus, enterprises can quickly respond to changes in consumer behavior and adapt their marketing tools to new market conditions [3].

Thus, digital marketing tools play a key role in shaping the purchasing decisions of modern consumers. Social media create a communication environment for interaction between brands and customers, content marketing increases awareness and trust in products, search engine optimization ensures brand visibility in the information space, email marketing supports long-term relationships with customers, and influencer marketing stimulates interest in products through recommendations from trusted individuals. The integrated use of these tools enables enterprises to effectively influence the purchasing decision-making process and ensure their sustainable development in a competitive digital environment.

References

1. Singh A. Consumer behaviour and its psychology: new frontiers of research in marketing strategy. *International journal for multidisciplinary research*. 2025. Vol. 7. № 4. URL: <https://doi.org/10.36948/ijfmr.2025.v07i04.52217> (date of access: 04.03.2026).
2. Namligjiu E., Ilieska K. Impact of digital marketing (social media) on e-business growth. *KNOWLEDGE*. 2024. Vol. 62, no. 1. P. 111-116. URL: <https://ojs.ikm.mk/index.php/kij/article/view/6646> (date of access: 04.03.2026).
3. Mustika Via Baharsah, Munawaroh Munawaroh. Analisis digital marketing terhadap keputusan pembelian konsumen di era modern. *Profit: jurnal manajemen, bisnis dan akuntansi*. 2025. Vol. 4. № 1. pp. 123-135. URL: <https://doi.org/10.58192/profit.v4i1.2966> (date of access: 05.03.2026).
4. Gupta M. A. Digital marketing strategies and their influence on modern consumer purchase decisions. *International journal of scientific research in engineering and management*. 2025. Vol. 09. № 06. Pp. 1-9. URL: <https://doi.org/10.55041/ijsrem50311> (date of access: 05.03.2026).

УДК 334:005.591.6

TOOLS OF AN ENTERPRISE'S DIGITAL MARKETING STRATEGY

Salay M.V.

e-mail: maksym.salai@nure.ua

Scientific supervisor – Senior Lecturer Kurdenko O.V.

Kharkiv National University of Radio Electronics, dep. of EC

Kharkiv, Ukraine

This study investigates the main tools that can be used by an enterprise for a purpose of implementing a digital marketing strategy in the conditions of a rapid technological development and the apex point of global communications. The goal of the study is to determine the range of digital marketing tools and clarify their functional capabilities in a modern marketing environment. The study explores scholarly views on defining digital marketing strategy and compares existing views on the functionality of digital tools.

With the rapid development of information technologies, the requirements for the marketing component in an enterprise's activities are also changing significantly: it must correspond to the changes that have taken place in the ways consumers obtain information and must overcome new difficulties associated with remote communication. As a result, the relevance of identifying and evaluating those tools that can ensure a rapid and effective transition of an enterprise to the implementation of a digital marketing strategy is increasing.

The purpose of this study is to determine the list of tools and the functional possibilities of their use that can be employed by an enterprise under the conditions of implementing a digital marketing strategy.

At present, there is no universal definition of a digital marketing strategy; however, in the context of achieving the purpose of this study, the definition proposed by T. Yankovets may be considered sufficiently comprehensive: a digital marketing strategy is a «systemic program of actions (measures) involving the use of innovative digital technologies, channels, methods, and tools to achieve the goals of digital marketing» [1].

In turn, the goals of digital marketing are determined by its traditional functions which, according to the 4P concept, include product, price, promotion, and place. In the new environment, modern and effective digital tools must be selected to implement these functions. T. Shtal and N. Proskurnina note that, unlike traditional marketing strategies, digital strategies are focused on the creation of digital communication channels capable of operating both online in the mode of direct communication with the customer and offline, while not being limited only to the Internet but also involving many other resources for communication [2].

T. Yankovets classifies the following as digital marketing tools: digital marketing strategy, content marketing, Big Data, predictive analytics, artificial intelligence, machine learning, social media marketing, mobile marketing,

marketing automation, website improvement, and search marketing [1]. Such an approach appears somewhat eclectic because it includes among the tools both types of marketing, its properties, and even data arrays.

A much more balanced approach to defining digital marketing tools is used by O. Arefieva and S. O. Arefiev, who distinguish the following types of digital marketing tools:

1. Analytical tools.
2. SEO (Search Engine Optimization) tools.
3. Content marketing tools.
4. E-commerce tools.
4. Electronic advertising tools [3].

This approach defines the functional purpose of digital tools; however, it does not always make it possible to determine unambiguously their connection with and correspondence to the basic marketing functions.

I. Kulyniak and D. Holovetskyi supplement the list of tools by including:

1. Website.
2. Search advertising.
3. Social media.
4. E-mail.
5. Virtual reality (VR) and augmented reality (AR) technologies.
6. Chatbots.
7. QR coding [4].

Much hope is placed today on artificial intelligence (AI), and digital marketing is no exception in this regard. It is still too early to speak of AI as a separate tool or group of tools; however, over time it may become a useful auxiliary, and perhaps even a key means of providing marketing support for enterprise activity. The selection of digital marketing tools in terms of their functional purpose is presented in Table 1.

Table 1 – Functional purpose of digital marketing tools in the context of the 4P model

Tools	Components of the marketing mix			
	Product	Price	Promotion	Distribution
Analytical tools	+	+	+	+
SEO (Search Engine Optimization) tools	+	-	+	+
Content marketing tools	+	-	+	-
E-commerce tools	-	+	+	+
Electronic advertising tools	+	+	+	-
Website	+	+	+	+
Search advertising	-	-	+	-
Social media	-	-	+	+

Tools	Components of the marketing mix			
	Product	Price	Promotion	Distribution
E-mail	-	-	+	+
Virtual reality (VR) and augmented reality (AR) technologies	+	-	+	-
Chatbots	-	-	+	-
QR coding	-	-	+	+
Artificial intelligence	+	+	+	+

The proposed approach to selecting digital marketing tools in view of their functional capacity to correspond to the main components of the marketing mix makes it possible to simplify the formation and implementation of a marketing strategy and to make the fullest possible use of the advantages inherent in these tools. Further research should focus on creating an effective model for the use of digital marketing tools, taking into account their weight in ensuring an appropriate level of effectiveness of the marketing strategy.

References

1. Янковець Т. Стратегічне управління цифровим маркетингом. *Scientia fructuosa*. 2022. Вип. 145. № 5. pp. 93-112. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2022\(145\)06](https://doi.org/10.31617/1.2022(145)06).
2. Шталь Т. В., Проскурніна Н. В. Digital-маркетинг торговельного підприємства в міжнародному бізнесі. *Сучасні перетворення міжнародного бізнесу*: зб. матер. всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 26 квітня 2018 р. С. 126-128.
3. Ареф'єва О. В., Ареф'єв С. О. Управління комплексною вартістю підприємства через інструменти цифрового маркетингу. *Бізнес Інформ*. 2023. № 3. С. 211-220. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-3-211-220>.
4. Кулиняк І.Я., Головецький Д.І. Цифрові інструменти маркетингового менеджменту підприємств: роль, переваги та виклики використання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»* 2023. Вип. 7. № 2. С. 114-125. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/semi/vsi-vypusky/volume-7-number-2-2023/cyfrovi-instrumenty-marketyngovogo-menedzhmentu-pidpryyemstv>

УДК 005.7

ESG-ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

Батіг В.В.

e-mail: vladyslav.batih@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., доц. Степаненко С.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The theses examine the role of ESG principles in the contemporary model of enterprise development management. The study substantiates the transformation of the traditional concept of profit into the notion of «sustainable profit», integrating economic, social, and environmental dimensions of business activity. Particular attention is paid to environmental innovations and digital technologies, including artificial intelligence and cloud services, as key drivers of operational efficiency and resilience. The findings indicate that integrating ESG approaches enhances competitiveness and creates long-term business value, while also identifying barriers to implementation and emphasizing the need for systematic integration of sustainability principles into management processes.

Сучасна модель корпоративного управління зазнає суттєвих трансформацій, у межах яких традиційні показники фінансової результативності доповнюються індикаторами екологічної, соціальної та управлінської відповідальності (ESG – Environmental, Social and Governance). Інтеграція цих принципів у діяльність підприємств уже не розглядається лише як інструмент формування позитивної репутації, а виступає важливим чинником забезпечення довгострокової конкурентоспроможності та стійкості на глобальному ринку. В умовах посилення регуляторних вимог і прискорення економічних трансформацій ESG-рейтинги дедалі частіше використовуються як важливий нефінансовий індикатор оцінювання довгострокових ризиків, зокрема для промислових і аграрних підприємств.

Наукові дослідження у сфері управління розвитком підприємств на засадах ESG демонструють поступовий перехід від концептуальних обґрунтувань до формування прикладних інструментів вимірювання та інтеграції принципів сталого розвитку. У працях І. Крюкової обґрунтовується трансформація традиційної категорії прибутку в концепцію «сталого прибутку», що має економічний, соціальний та екологічний виміри [1]. Паралельно дослідження Т. Власенко підкреслюють роль екологічних інновацій як важливого чинника переосмислення взаємодії між виробничою діяльністю та природним середовищем, обґрунтовуючи необхідність модернізації технологічних процесів з метою мінімізації негативного впливу на довкілля [2].

Окремий напрям досліджень пов'язаний із цифровізацією ESG-процесів і розвитком стратегічного управління. У наукових працях

В. Замлінського розглядаються можливості використання хмарних бізнес-стратегій та технологій штучного інтелекту для ефективного управління інформацією про сталий розвиток [3]. Доповнюючи ці підходи, дослідження С. Степаненка акцентують увагу на відтворенні ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного бізнесу в умовах інклюзивної економіки, що підкреслює значення соціальної відповідальності та екологічно безпечних технологій для сталого розвитку територій. У сукупності ці наукові підходи формують цілісне бачення ESG як інтегрованої системи управління, у якій фінансові результати безпосередньо пов'язані з етичністю, екологічністю та соціальною орієнтацією бізнес-моделі [4].

У сучасній ESG-парадигмі відбувається переосмислення мети діяльності підприємства. Прибуток перестає розглядатися виключно як комерційний результат і набуває функції інструменту розв'язання суспільно значущих завдань. Концепція сталого прибутку виступає фінансовою основою реалізації цілей сталого розвитку, що є особливо важливим для аграрного сектору, діяльність якого безпосередньо впливає на стан довкілля та розвиток сільських територій. Економічний вимір такого підходу пов'язаний із формуванням інвестиційно-інноваційного потенціалу, соціальний – із забезпеченням прав людини, інклюзивності та рівності можливостей, тоді як екологічний орієнтований на раціональне використання природних ресурсів і створення цінності для майбутніх поколінь.

Попри складні умови функціонування, українські аграрні підприємства демонструють відносно високий рівень операційної рентабельності, що створює фінансові передумови для впровадження ESG-підходів. Водночас їх поширення, особливо серед малого та середнього бізнесу, стримується низкою факторів, зокрема домінуванням традиційних моделей управління, у межах яких прибуток розподіляється переважно в інтересах власників, а не широкого кола стейкхолдерів. Це зумовлює потребу у вдосконаленні систем обліково-аналітичного забезпечення, здатних оцінювати вплив проєктів сталого розвитку на довгострокову економічну результативність підприємств.

Екологічний вимір ESG передбачає не лише дотримання встановлених нормативів, а й активне впровадження інноваційних екологічних технологій. Сучасні підходи орієнтовані на модернізацію виробничих процесів, зниження енергоспоживання та використання відновлюваних джерел енергії. Інтеграція екологічних принципів у господарську діяльність реалізується через застосування матеріалів із низьким рівнем викидів парникових газів, впровадження елементів циркулярної економіки, а також оптимізацію споживання ресурсів за допомогою цифрових інструментів управління. Використання управлінських методологій Lean і Kaizen сприяє одночасному зниженню екологічного навантаження та підвищенню

ефективності виробництва, що позитивно впливає на стійкість підприємств у кризових умовах і формує довгострокову цінність бізнесу [5].

Узагальнення сучасних наукових досліджень дозволяє стверджувати, що ESG-принципи поступово формують основу нової моделі управління розвитком підприємств. Інтеграція екологічних, соціальних і управлінських чинників сприяє підвищенню стійкості бізнесу до економічних потрясінь, покращує управління ризиками та зміцнює взаємовідносини зі стейкхолдерами. Результати проведеного дослідження підтверджують, що трансформація традиційного розуміння прибутку в категорію сталого прибутку забезпечує більш збалансоване узгодження інтересів бізнесу та суспільства і створює фінансову основу для довгострокового розвитку територій. Водночас важливими драйверами ефективності ESG-стратегії виступають екологічні інновації та цифрові технології, зокрема інструменти штучного інтелекту та хмарні сервіси. Доведено також, що високі ESG-рейтинги можуть забезпечувати підприємствам фінансові переваги у вигляді зниження вартості залучення капіталу.

Разом з тим поширення ESG-практик стримується недостатнім рівнем цифровізації бізнес-процесів, формальним характером нефінансової звітності та обмеженою інституційною підтримкою. За цих умов підприємствам доцільно переходити від декларативного сприйняття ESG-принципів до їх системної інтеграції в усі рівні управління – від операційної діяльності до стратегічного планування та формування корпоративної культури. Такий підхід створює передумови для ефективної інтеграції українського бізнесу у глобальну систему сталої економіки.

Список використаних джерел

1. Крюкова І. О., Крюкова К. О. Фінансові результати діяльності бізнес-суб'єктів за умов сталого розвитку. *Економічний вісник Причорномор'я*. 2023. Вип. 4. С. 43-56.
2. Власенко Т. А., Ши С. Екологічні інновації в контексті становлення концепції сталого розвитку. *Проблеми економіки*. 2025. № 1 (63). С. 19-25.
3. Stanislavuk O., Zamlynskyi V. Sustainability of business development in strategic management. *Innovation and Sustainability*. 2023. No. 1. pp. 230-238.
4. Степаненко С. В. Управління відтворенням ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного бізнесу в умовах інклюзивної економіки : автореф. дис.... докт. екон. наук: 08.00.04. Харків, 2024. 40 с.
5. Коць О. О. Проблеми, перспективи та вигоди від впровадження ESG-активностей у діяльність підприємств. *Наукові перспективи*. 2024. Вип. 10(52). С. 519-532.

ВПЛИВ ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ НА РИНОК ПРАЦІ

Бондаренко І. Ю.

e-mail: ivan.bondarenko@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Гришко С.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The article examines the impact of remote employment on the transformation of the modern labor market. The study analyzes key changes in labor market conditions, including territorial decentralization, the transformation of labor supply, and the growing importance of flexible working arrangements. It also considers the changing requirements for employees' skills in a digital work environment. The findings indicate that remote employment has become a stable structural element of the contemporary labor market and an important factor in its further development.

Пандемія COVID-19 та стрімкий розвиток цифрових технологій спровокували величезне, раптове й незворотне зростання масштабів роботи з дому. Жоден інший епізод у сучасній історії не передбачав такого вираженого зрушення в умовах праці за такий стислий проміжок часу. Соціально-трудові канони цифрової економіки сьогодні визначаються новим суспільним поділом праці, який кардинально трансформує не лише формати взаємодії працівника та роботодавця, а й саму сутність ринку праці [1]. Дистанційна зайнятість з нішевого явища перетворилась на масштабне структурне явище ринку праці. За даними Eurofound, до пандемії лише близько 15 % працівників ЄС регулярно працювали вдома, тоді як у 2020 р. цей показник стрімко зріс до 40 % [2]. Натомість в Україні, за даними Державної служби зайнятості, близько 28% людей працювали у дистанційному форматі у 2022 році [3, с. 37]. Це зумовлює необхідність комплексного аналізу наслідків такого переходу для ринку праці.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій зумовив віртуалізацію робочих місць і поширення дистанційної зайнятості [4]. Відсутність прив'язки до офісних приміщень спричинила географічну децентралізацію праці, що в умовах глобалізації докорінно змінює локацію працівників та напрями перетоку людських ресурсів. Ринок стає транскордонним. Наприклад, перехід компаній до політики залучення працівників зі всього світу (як у випадку з багатьма ІТ-компаніями) дозволяє утримувати працівників незалежно від їх фізичного місця перебування. Водночас ця децентралізація створює нові виклики для законодавства та державного регулювання. Дистанційна робота змушує переглядати візову політику, а також податкове законодавство, оскільки віддалений працівник може створювати нові податкові зобов'язання для роботодавця в іншій країні чи регіоні [1, с. 36]. В Україні вітчизняні компанії також розглядають

можливість залучення працівників на зовнішніх ринках для подолання гострого кадрового дефіциту.

Дистанційна зайнятість формує нові нестандартні моделі, що базуються на гнучких соціально-трудовах відносинах [4]. Сьогодні кон'юнктура ринку праці визначається не лише грошовою винагородою, а й рівнем особистої свободи. Глобальні опитування свідчать, що працівники оцінюють опцію працювати вдома 2-3 дні на тиждень як еквівалент 5% підвищення заробітної плати. Ба більше, 26% працівників готові звільнитися або шукати нову роботу, якщо роботодавець змусить їх повернутися в офіс на 5 днів на тиждень [1, с. 14]. Головними перевагами такого формату роботи є усунення щоденних поїздок на роботу, гнучкий графік, більша автономність та можливість підтримувати баланс між роботою та особистим життям. Проте ця трансформація має і зворотний бік, оскільки розмиття меж між робочим днем і особистим часом може призводити до того, що працівники працюють довше і їм стає важче «відключитися» від робочих завдань у неробочий час [5].

Перехід до віртуального середовища вимагає кардинальної зміни навичок. У секторах, де дистанційна робота є масовою (такі як інформаційні послуги, фінанси, консалтинг), зростає попит на висококваліфікованих працівників, які є внутрішньо вмотивованими та здатними самостійно використовувати технології. Оскільки цифрові робочі місця не потребують постійного перебування працівника в зоні безпосереднього контролю з боку роботодавця, критичною вимогою стає здатність працювати без нагляду. Працівник сьогодні повинен уміти виконувати свої завдання самостійно та без наглядача. В українських роботодавців саме «відповідальність» очолює рейтинг найзатребуваніших навичок. «Відповідальність» набрала 92,3 бали зі 100 за результатами опитування роботодавців у 2023 році. Також відзначають стресостійкість та здатність працювати в команді. Ці категорії набрали 77,6 та 72,4 балів відповідно [3, с. 47]. Крім того, змінюється характер комунікації. Дослідження показують, що в умовах дистанційної роботи комунікація стає більш асинхронною, а співпраця — більш статичною та ізольованою. Це вимагає від працівників досконалого володіння цифровими інструментами, навичок тайм-менеджменту та здатності ефективно обмінюватися інформацією без традиційних зустрічей «віч-на-віч» [1, с. 74].

Попри очевидні переваги, дистанційна зайнятість породжує нові соціальні ризики, пов'язані з інституційною незахищеністю працівників. Цифрова економіка загострює питання стабільності робочого місця та гарантованості відносин. Працівники, що працюють віддалено або як фрілансери, часто випадають із традиційних систем соціального страхування. Наявність самого явища дистанційної зайнятості та збільшення масштабів цього явища, ставить вимогу щодо усунення прогалин в системі соціального захисту. В теперішній час лише 6 із

28 держав-членів ЄС здійснюють страхування співробітників, залучених на умовах дистанційної зайнятості, так само, як і зайнятих на стандартних умовах [4]. Тому сучасний етап вимагає вдосконалення трудового законодавства для закріплення умов соціально-трудової взаємодії у віртуальному середовищі. Водночас, в умовах кризових ситуацій таких як війна або пандемія, саме дистанційний формат стає рятівним інструментом, що дозволяє зберегти зайнятість для мільйонів людей, особливо для вразливих груп населення та внутрішньо переміщених осіб, знімаючи бар'єри прив'язки до небезпечних фізичних локацій.

У сучасному світі дистанційна зайнятість перестала бути тимчасовою реакцією на пандемію та війну. Такий тип зайнятості став масштабним явищем на ринку праці, що фундаментально змінює його. Територіальна децентралізація руйнує локальні монополії, перетворюючи конкуренцію як працівників, так і роботодавців на світову. Гнучкість і свобода стають такою ж вагомою частиною компенсації, як і заробітна плата. Відповідно, успішність працівника на цьому новому ринку тепер залежить не лише від професійних знань, а й від здатності до самоорганізації, асинхронної комунікації та відповідальності в умовах відсутності прямого контролю.

Список використаних джерел

1. Aksoy C. G., Barrero J. M., Bloom N. et al. Working from Home Around the World. *Brookings Papers on Economic Activity*. 2022. Fall. pp. 281-360. DOI: 10.1353/eca.2022.0029. (дата звернення: 10.03.2026).

2. Coronavirus pandemic reveals large differences in the prevalence of telework across the EU. Joint Research Centre: EU Science Hub. – 22 June 2020. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/coronavirus-pandemic-reveals-large-differences-prevalence-telework-across-eu-2020-06-22_en (дата звернення: 10.03.2026).

3. Судаков М., Лісогор Л. Ринок праці України 2022–2023: стан, тенденції та перспективи. Київ: Державна служба зайнятості України, Федерація роботодавців України, EU4Skills, ЄБРР, 2023. URL: https://solidarityfund.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/ebrd_ukraine-lm-1.pdf (дата звернення: 10.03.2026).

4. Герасименко О. О. Дистанційна зайнятість як тренд цифрової економіки: нові можливості, нові соціальні ризики. *Сфера зайнятості і доходів в умовах цифрової економіки: механізми регулювання, виклики та доміанти розвитку*: зб. тез доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: КНЕУ, 2019. С. 228-231. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/1a6ba046-9c59-4daf-b97b-aed34ece7e5a> (дата звернення: 10.03.2026).

5. Колот А. М., Герасименко О. О. Модель зайнятості-XXI: трансформаційні ефекти цифровізації. *Економіка підприємства*. 2022. № 49. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/6b09fa6f-3586-46fa-861b-b42b44007122> (дата звернення: 10.03.2026).

БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ФАКТОР СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Балабуха І.О.

e-mail: ihor.balabukha@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Перепелюкова О.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, кафедра ЕК
м. Харків, Україна

The paper considers the role of security oriented management in ensuring enterprise resilience under conditions of digital transformation. The growing use of information technologies, business process automation and digital platforms creates both new opportunities and new threats for organizations. Particular attention is paid to the integration of risk management into strategic and operational management. The study emphasizes the importance of identifying internal and external threats, assessing their impact and implementing preventive measures. It is determined that digital technologies improve monitoring, analytics and decision making in the field of enterprise security. The implementation of security oriented management principles helps increase economic stability, reduce the negative impact of uncertainty and ensure sustainable development. The proposed approach can be used as a basis for improving management systems in modern organizations.

У сучасних умовах розвитку цифрової економіки підприємства функціонують у середовищі високої динамічності, невизначеності та зростання ризиків. Використання інформаційних технологій, автоматизація процесів, цифрові платформи, хмарні сервіси й аналітичні інструменти створюють нові можливості для підвищення продуктивності, оптимізації витрат і розширення ринків збуту. Разом із цим цифрова трансформація супроводжується новими викликами, зокрема кіберзагрозами, втратою даних, порушенням безперервності бізнес-процесів, інформаційною вразливістю та посиленням конкуренції. За таких умов особливого значення набуває безпекоорієнтований менеджмент як системний підхід до управління підприємством.

Сутність безпекоорієнтованого менеджменту полягає в інтеграції питань безпеки в усі основні управлінські функції. Його призначення полягає не лише в реагуванні на наявні проблеми, а й у формуванні такої системи управління, яка дозволяє завчасно виявляти загрози, оцінювати їх наслідки та розробляти превентивні рішення. У такому підході безпека виступає не окремим напрямом діяльності, а необхідною умовою стабільного функціонування, адаптації та розвитку підприємства [1, 2].

Актуальність цього підходу зумовлена впливом зовнішніх і внутрішніх факторів ризику. До зовнішніх належать макроекономічна нестабільність,

зміни ринкової кон'юнктури, трансформація нормативно-правового середовища, кібератаки, порушення логістичних ланцюгів і репутаційні ризики. Внутрішні ризики пов'язані з помилками в ухваленні управлінських рішень, недосконалістю організаційної структури, недостатнім рівнем інформаційного захисту, низькою кваліфікацією персоналу та слабкістю корпоративної культури. Сукупний вплив цих чинників знижує стійкість підприємства, ускладнює його адаптацію до змін і підвищує ймовірність кризових ситуацій.

Основним завданням безпекоорієнтованого менеджменту є забезпечення здатності підприємства протидіяти загрозам без втрати керованості, ресурсного потенціалу та стратегічних перспектив розвитку. Це передбачає формування цілісної системи, що поєднує стратегічне планування, управління ризиками, інформаційну безпеку, внутрішній контроль, аналітичне забезпечення та організаційну адаптивність. Саме комплексність робить цей підхід результативним, оскільки окремі заходи не здатні забезпечити належного рівня стійкості в умовах багатофакторних загроз.

Однією з основних складових безпекоорієнтованого менеджменту є управління ризиками, адже воно дає змогу своєчасно виявляти потенційні загрози, оцінювати їх вплив і обирати способи реагування. Такий підхід має не лише захисне, а й адаптаційне значення, оскільки дозволяє не тільки знижувати можливі втрати, а й виявляти нові можливості для вдосконалення діяльності підприємства. У сучасних умовах ефективно управління ризиками неможливе без цифрових технологій, які забезпечують оперативне отримання інформації, моніторинг відхилень і визначення критичних точок у бізнес-процесах. Завдяки цьому підвищується якість управлінських рішень і розширюються можливості прогнозування.

Особливе місце в системі безпекоорієнтованого менеджменту посідає інформаційна безпека, оскільки для сучасного підприємства інформація є стратегічним ресурсом. Її втрата, спотворення або несанкціоноване використання можуть спричинити фінансові, правові та репутаційні втрати. Тому система управління має передбачати захист інформаційних активів, контроль доступу, резервне копіювання даних і безпечне використання цифрових каналів комунікації. Разом із тим безпекоорієнтований менеджмент не обмежується лише технічними аспектами, адже важливу роль у ньому відіграє кадрова складова. Саме рівень компетентності персоналу, дотримання внутрішніх процедур і сформованість культури безпеки значною мірою визначають ефективність усієї системи [3, 4, 5].

Не менш важливою є інтеграція принципів безпекоорієнтованого менеджменту до стратегічного управління підприємством. Якщо загрози не враховуються на етапі стратегічного планування, підприємство втрачає можливість своєчасної адаптації та стикається з кризовими наслідками під час реалізації своїх цілей. Саме тому безпекоорієнтований підхід має бути

спрямований на узгодження стратегічних рішень з оцінкою ризиків, ресурсних обмежень і потенційних загроз.

Перевагою впровадження безпекоорієнтованого менеджменту є підвищення загальної стійкості підприємства, тобто його здатності підтримувати основні функції, досягати запланованих результатів і відновлюватися після негативних впливів. Така стійкість формується завдяки своєчасному виявленню критичних факторів, наявності альтернативних сценаріїв реагування, резервуванню ресурсів, налагодженій комунікації та координації між структурними підрозділами.

Отже, безпекоорієнтований менеджмент є важливим інструментом забезпечення стійкості підприємства в умовах цифрової трансформації. Його впровадження дає змогу інтегрувати управління ризиками, інформаційний захист, контроль ресурсів і стратегічне планування в єдину систему управління. Це сприяє підвищенню рівня економічної безпеки, зниженню вразливості до загроз і формуванню передумов для довгострокового розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Brigham E., Ehrhardt M. *Financial Management: Theory & Practice* 16th Editio. Cengage Learning, 2020. 1186 p.
2. Max M. Weber¹, Burkhard Pedell, Peter G. Rötzel. Resilience-oriented management control systems: a systematic review of the relationships between organizational resilience and management control systems. *Journal of Management Control*. 2024. <https://doi.org/10.1007/s00187-024-00385-2>
3. Pilanawithana N. M., Liyanage S. Developing resilience for safety management systems in building repair and maintenance: A conceptual model. *Journal of Safety Research*. 2022. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2022.105768>
4. Adra I., Abu Sheikah A., Larivière R. What is safety leadership? A systematic review of definitions. *Journal of Safety Research*. 2024. <https://doi.org/10.1016/j.jsr.2024.04.001>
5. Andrew Sutton, John McAlaney. Towards a cybersecurity culture-behaviour framework: A rapid evidence review. *Computers & Security*. 2025. <https://doi.org/10.1016/j.cose.2024.104110>

УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА ХІХ СТОЛІТТЯ

Бондаренко І. Ю.

e-mail: ivan.bondarenko@nure.ua

Науковий керівник – старший викладач Пересада О. В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

In the work, the views of prominent Ukrainian economists of the 19th century are examined. Their influence on the development of domestic and world science is investigated. It is shown that despite the difficult conditions of statelessness, Ukrainian economic thought of the 19th century developed in line with pan-European trends and formed distinctive scientific schools, in particular the Kyiv economic school. The key ideas of Vasyl Karazin, Ivan Vernadsky, Mykola Bunge, Mykola Drahomanov, Ivan Franko, Mykhailo Tugan-Baranovsky and Volodymyr Vernadsky are characterized.

ХІХ століття стало одним із найскладніших та найпродуктивніших етапів розвитку української економічної думки. В цей період відбулась визначна подія в історії, а саме скасування кріпосного права у 1861 році. Ця подія була оповита феодално-кріпосницькими залишками, серед яких на першому місці стояли поміщицькі землеволодіння [1, с. 67]. Це дало ґрунт для теоретичного осмислення сутності капіталістичних виробничих відносин. Не менше важливим фактором є те, що українські вчені діяли у складних умовах бездержавності, оскільки українські землі були розділені між російською та Австро-угорською імперіями. Однак, українські вчені зуміли сформуванати наукові школи та розвивати українську науку, зокрема економічну. Провідними українськими економістами ХІХ ст. були Василь Каразін, Іван Вернадський, Микола Бунге, Микола Драгоманов, Іван Франко, Михайло Туган-Барановський та Володимир Вернадський.

Василь Каразін залишається визначною постаттю в українській науковій думці першої половини 19 століття. У своїх економічних поглядах він дотримувався трудової теорії вартості та розробив аграрну програму, вважаючи, що «тільки вільний селянин на власній землі може досягти високої продуктивності праці» [2] спрямовану на раціоналізацію сільськогосподарського виробництва. Дослідники характеризують його погляди як таке, що «відображають намагання пристосувати новаторські капіталістичні ідеї до реалій тогочасних умов» [2]. Каразін виступав за поступове пом'якшення кріпосної залежності через економічне заохочення і намагався реалізовувати свої ідеї на практиці – він упроваджував передові агрономічні методи та технічні винаходи. Окрім господарської діяльності, він заснував Філотехнічне товариство, яке стало одним із перших в Україні осередків популяризації науки та промислових інновацій [2]. Теоретичні погляди Каразіна знаходили своє послідовне втілення у практичній діяльності, що і вирізняло його з-поміж більшості тогочасних мислителів.

У 50-х роках XIX ст. провідним економістом Російської імперії став киянин І. Вернадський [3]. Він заснував перший вітчизняний економічний журнал «Економічний показчик» (1857-1861), брав активну участь у дискусіях з приводу селянської реформи 1861, виступав за скасування кріпацтва, відстоював ідеї ринкової економіки. Вернадський послідовно поширював ідеї класичної політичної економії та вільної торгівлі, виступав проти державного втручання в господарське життя. Свою докторську дисертацію він присвятив аналізу становлення і розвитку італійської економічної літератури і «заслужив європейської слави» [3].

Найбільш значущою фігурою, «батьком» київської школи був М. Бунге, який 30 років, з 1850 по 1880 рік, працював у Київському університеті, був професором політичної економії [1, с. 70]. Погляди вченого зводилися до захисту приватної власності як умови конкурентного розвитку продуктивних сил, заперечення протекціонізму та трудової теорії вартості, а також до боротьби з монополією за землю, що гальмує розвиток капіталізму [1, с. 71]. 1870 року він видав працю «Основи політичної економії», якою засвідчив відхід Київської школи політичної економії від трудової теорії вартості, а сам критично ставився до соціалістичних економічних доктрин [3]. Як міністр фінансів Російської імперії (1881-1886) Бунге скасував податкову податок і запровадив фабричне законодавство.

Михайло Драгоманов займає особливе місце у розвитку демократичної думки України та багато уваги приділяв економічним проблемам у своїх науково-публіцистичних працях [1, с. 72]. Реформу 1861 року він визначив як антинародну, оскільки селяни здобули волю без землі, а реформа не дала їм нічого. Водночас Драгоманов виділяв як позитивні, так і негативні сторони капіталізму. Змінити важке становище трудящих без знищення приватної власності, на його думку, неможливо. Майбутнє вчений «пов'язував із соціалізмом, перехід до якого має бути еволюційним, хоча він і не заперечував проти революційних виступів» [1, с. 72].

Іван Франко є не лише відомим українським письменником, істориком та філософом, а й економістом свого часу. Зі студентських років він вивчав марксизм і першим переклав українською мовою окремі розділи «Капіталу» та «Анти-Дюрінга». Предметом політичної економії Франко вважав вивчення економічних законів не лише сучасного суспільства, а й загальних законів людської праці [1, с. 72]. Він підготував працю «Статистика якою метода і якою наукою», склав 3 економічні програми, піддав критиці економічні соціалістичні доктрини, зокрема марксизм» [3]. Велика також роль І. Франка у розробці української наукової термінології у сфері політичної економії, а його «економічні погляди становлять цілу епоху в історії економічної думки України» [1, с. 73].

Михайло Туган-Барановський – найбільш визнаний у світовій науці представник української економічної думки. Він здійснив синтез трудової теорії вартості та теорії граничної корисності, причому одночасно з ним аналогічну спробу зробив англійський економіст А. Маршалл [1, с. 74]. У праці «Промислові кризи в Англії та їх вплив на народне життя» (1894)

Туган-Барановський розкрив природу економічних циклів і довів, що людство здатне передбачати кризи та пом'якшувати їх наслідки – ідею, яку згодом розвинув Дж.-М. Кейнс [3]. Його «соціальна теорія розподілу» визначала заробітну плату через два чинники: продуктивність праці та згуртованість робітничого класу [1, с. 74]. Праця «Соціальні основи кооперації» (1916) була перевидана багатьма мовами і справила значний вплив на розвиток кооперативного руху в усьому світі. Й. Шумпетер назвав Туган-Барановського найкращим слов'янським економістом [1, с. 75].

Володимир Вернадський відомий насамперед як природознавець і творець вчення про ноосферу, однак його ідеї мають безпосереднє значення для економічної науки. Концепція ноосфери передбачала, що розвиток суспільства нерозривно пов'язаний із відповідальним ставленням до природних ресурсів. Це ідея, що стала інтелектуальним підґрунтям для сучасних концепцій сталого розвитку та екологічної економіки [3].

Підсумовуючи, можна сказати, що українська економічна думка XIX століття розвивалась у складних умовах, проте це не завадило українським вченим розвинути ці думки та внести вагомий внесок у світову науку. Каразін зміг закласти основи практичної економічної думки. Іван Вернадський і Бунге підтримували та розвивали ідею економічного лібералізму. Драгоманов і Франко розглядали економічні проблеми кризь призму соціальної справедливості та захисту інтересів трудящих. Туган-Барановський здійснив синтез трудової теорії вартості і теорії граничної корисності, розробив теорію економічних циклів і соціальну теорію розподілу доходів. Володимир Вернадський заклав концептуальні основи екологічної економіки. «Стрімкий новаторський темп, що взяла на рубежі XIX–XX ст. українська економічна думка» [3], є свідченням інтелектуальної спроможності України навіть в умовах несвободи.

Список використаних джерел

1. Небога Т. В., Вдовиченко А. В. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. 2-ге вид. Одеса: Астропринт, 2024. 140 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2fmb_finansy/Istoriya-ekonomiky-ta-ekonom.-dumky.-2024.Neboha-stysnuto-2.pdf.

2. Пилипенко О. В., Шевчук В. О. Формування та розвиток економічної думки в Україні під впливом класичної політичної економії наприкінці XVIII – початку XIX ст. *Review of transport economics and management*. 2023. Вип. 10(26). DOI: <https://doi.org/10.15802/rtem2023/283578>.

3. Злупко С. М. Історія економічної думки в Україні від найдавніших часів до початку 20 ст. Енциклопедія історії України / Ін-т історії України НАН України. 2005. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Ist_ekonomichnoi_dumky_v_Ukr.

УДК 004:[33+351]

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КАНАЛІВ ІНФОРМУВАННЯ АБІТУРІЄНТІВ ЩОДО ВИБОРУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ І СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Бондаренко І. Ю. Назаренко В. О.

e-mail: ivan.bondarenko@nure.ua; vladyslav.nazarenko2@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Ігуменцева Н.В

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

This study examines the effectiveness of information channels used by applicants when choosing a higher education institution and a field of study. The research is based on a survey of first-year bachelor's students, which allowed identifying the most influential sources of information about universities. The results show that peers and Internet sources are the most effective channels, while traditional promotional materials have the lowest impact. The findings may be useful for improving university career guidance activities and increasing the effectiveness of marketing communication in the educational services market.

Освіта є частиною суспільства, і суспільні процеси суттєво впливають на освіту. Воєнний стан загострює конкуренцію між закладами вищої освіти, тому вчасне реагування на зміни споживчих запитів абітурієнтів є важливим аспектом діяльності закладів вищої освіти. Державна служба якості освіти України зазначила недостатню поінформованість абітурієнтів щодо навчальних програм, наукових результатів, міжнародних творчих заходів вітчизняної вищої школи. Проведене дослідження мало відповісти на питання: «Чи достатньо у молоді каналів інформації про навчальні заклади, які канали найбільш ефективні?».

Метою дослідження є визначення і аналіз ефективності саме каналів інформування абітурієнтів щодо вибору закладу вищої освіти і спеціальності. У роботі використано методи вибіркового спостереження, опитування, експертного оцінювання, непараметричної перевірки статистичних гіпотез. Період дослідження: 2 – 11 березня 2026 р. Обсяг простої малої випадкової вибірки становив 35 здобувачів вищої освіти першого року навчання бакалаврату денної форми ХНУРЕ.

Статистичні результати опитування показали, що найбільш інформативним для абітурієнтів є думки (4.09 балів з 5) та канали Інтернету (3,64 бали з 5). Вплив батьків на вибір ЗВО оцінюється у 3,38 бали, що на 16 % вище їхнього впливу на вибір спеціальності. При цьому хлопці у півтора рази частіше прислухаються до батьків з приводу вибору спеціальності, ніж дівчата. Коефіцієнт взаємної спряженості Пірсона доводить, що жіноча стать респондента на 89 % гарантує безумовний пріоритет однолітків як джерела інформації, тоді як серед чоловіків найбільш значущими є офіційні сайти університетів. Ефективність днів

відкритих дверей становить 3,18 бала, заходів зі школярами 2,57 бала, а рекламні буклети, листівки та сайдборди отримали найнижчу оцінку 1,5 бала. Ступінь задоволеності обраною спеціальністю через пів року навчання становить 4,22 бала. Щодо динаміки задоволеності, то кожен п'ятий респондент дещо розчарований в обраній спеціальності, а кожен третій – в обраному ЗВО. Покращилось ставлення до спеціальності і університету у 15 % і 25 % опитуваних відповідно.

Результати дослідження свідчать, що батьки мають значний вплив на вибір освітнього напрямку, тому важливо працювати саме з ними як з окремою цільовою аудиторією. Доцільним є активніше залучення студентів бакалаврату, магістрів і аспірантів до проведення днів відкритих дверей. Прогнозний розрахунок показав, що з імовірністю 95 % ефективність цього каналу може зрости на 34 %, якщо частка старших представників кафедр не перевищуватиме 20 %. Незважаючи на воєнний стан, кафедрам слід приділяти більше уваги першокурсникам, оскільки відчуття недостатньої підтримки погіршує їхнє ставлення до університету. Низька ефективність шкільних заходів пояснюється переважністю учнів і загальним негативним ставленням до шкільного формату профорієнтації, тому активність цього напрямку можна зменшити.

Таким чином, результати дослідження дозволяють оцінити споживацькі запити на інформаційному ринку освітніх послуг; обґрунтовано вести профорієнтаційну кампанію університету; диференціювати заходи маркетингу освітніх послуг і підвищити їх дієвість.

Список використаних джерел

1. Ілляшенко С. М., Старків І. Л., Неділько М. В., Конопелько Г. М. Фактори, що впливають на вибір абітурієнтами ВНЗ та спеціальностей. *Економічні проблеми сталого розвитку*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. ім. проф. Балацького О. Ф., м. Суми, 11-12 трав. 2016 р. : у 2 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. Суми : СумДУ, 2016. Т. 2. С. 128.

2. Мельніков А. Антиномія соціокультурної акселерації та практик усвідомленості. *Інтеграційний розвиток особистості та суспільства: психологічний і соціологічний виміри*: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. 2020. С. 170-174.

3. Чужикова В. Економічна психологія: особливості імплементації в навчальний процес профільного університету. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 5(33). С. 1465-1476. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5\(33\)-1465-1476](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5(33)-1465-1476):

4. Шатілова О. Наративні практики кар'єрної психології. *La science et la technologie à l'ère de la société de l'information: collection de papiers scientifiques* «ΛΟΓΟΣ» з матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. 2019. С. 19-21. <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.16571226.v1>

МІСЦЕ І РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПАНСІЇ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕННОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Будянський В.С.

e-mail: vadym.budianskyi@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Овсюченко Ю.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

In the current conditions of globalization and rapid changes in the world economy, enterprises are forced to operate in an environment of increased uncertainty. Economic expansion, manifested in the expansion of sales markets, diversification of activities and integration processes, is becoming one of the key strategic tools for ensuring competitiveness. The place and role of expansion are determined by the ability of the enterprise to adapt to challenges, manage risks and form long-term competitive advantages.

Проблематика економічної експансії підприємств розглядається у працях зарубіжних та вітчизняних дослідників. Так, М. Портер визначає експансію як основу конкурентної стратегії, що дозволяє підприємствам закріплюватися на ринках та створювати бар'єри для нових гравців [2]. П. Друкер наголошує на необхідності поєднання експансії з інноваціями, що підвищує стійкість підприємства в умовах турбулентності [3]. І. Ансофф розглядає експансію через призму матриці «ринок-продукт», визначаючи її як ключовий інструмент стратегічного управління [1].

Серед українських науковців варто відзначити Н. Кизима, який підкреслює важливість експансії як форми забезпечення економічної безпеки підприємства [4], а також Rubio-Andrés, M., Linuesa-Langreo, які аналізують експансію у контексті управління конкурентоспроможністю [5].

Зовнішнє середовище сучасних підприємств характеризується високим рівнем турбулентності, обумовленої:

- геополітичними змінами;
- трансформацією міжнародних торговельних відносин;
- цифровізацією економіки;
- глобальними екологічними викликами [4].

В умовах невизначеності економічна експансія набуває подвійної ролі:

- як інструмент виживання – розширення ринків дозволяє компенсувати втрати від локальних криз [2];
- як драйвер розвитку – інтеграція у глобальні мережі створює нові можливості для інновацій та залучення інвестицій [5].

Важливо визначити місце експансії у стратегії підприємства. Економічна експансія займає центральне місце у стратегічному розвитку підприємства. Вона включає:

- ринкову експансію (вихід на нові ринки, зокрема міжнародні) [1];

- продуктову експансію (розширення асортименту, інновації) [3];
- організаційну експансію (злиття, поглинання, стратегічні альянси) [5].

Управлінський аспект експансії полягає в оптимальному поєднанні агресивних та адаптивних стратегій. Надмірна експансія без урахування ризиків може призвести до фінансової нестабільності, тоді як її відсутність – до втрати конкурентних позицій [4].

Слід визначити практичні аспекти реалізації економічної експансії. Успішна експансія в умовах невизначеності вимагає:

- проведення системного аналізу зовнішнього середовища;
- використання сценарного планування та методів прогнозування [2];
- розвитку гнучких організаційних структур [3];
- впровадження інновацій у процеси управління ризиками [5].

Особливого значення набуває формування ментального капіталу підприємства – здатності колективу до адаптації, інноваційного мислення та стратегічного бачення [4].

Отже, економічна експансія підприємства в умовах невизначеності зовнішнього середовища є багатовимірним процесом, що визначає його життєздатність та довгострокову конкурентоспроможність. Її місце полягає у забезпеченні стійкості та адаптивності бізнесу, а роль – у створенні нових можливостей для розвитку.

Успіх експансії залежить від здатності підприємства:

- поєднувати стратегічну гнучкість з інноваційністю;
- використовувати потенціал глобальних ринків;
- ефективно управляти ризиками та невизначеністю.

Таким чином, економічна експансія виступає не лише як економічний процес, а й як комплексний механізм стратегічного управління підприємством у глобальній економіці.

Список використаних джерел

1. Ansoff I. *Strategic Management*. London: Palgrave Macmillan, 2019. 252 p.
2. Porter M. *Competitive Strategy*. New York: Free Press, 2008. 422 p.
3. Drucker P. *Management Challenges for the 21st Century*. New York: Harper Collins. Harper Business, 1999. 210 p.
4. Гриньова В. М., Кизим М. О. Стратегічне управління: сучасні підходи. Харків: ІНЖЕК, 2022. 256 с.
5. Rubio-Andrés M., Linuesa-Langreo J., Gutiérrez-Broncano S., Sastre-Castillo M. A. How to improve market performance through competitive strategy and innovation in entrepreneurial SMEs. *International Entrepreneurship and Management Journal*. 2024. № 20. pp. 1677-1706.

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ

Вісковатих Н.К.

e-mail: nikita.viskovatykh@nure.ua

Науковий керівник – старший викладач Пересада О.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The paper examines the essence of fiscal policy as an important instrument of state regulation of the economy. The main objectives of fiscal policy are analyzed, in particular, ensuring economic growth, employment and price stability. The main instruments of state influence are determined - taxes and government spending. The types of fiscal policy are characterized: neutral, stimulating and restrictive. Special attention is paid to the peculiarities of implementing Ukraine's fiscal policy under martial law. The role of international financial assistance in ensuring budget sustainability is highlighted. The importance of effective fiscal policy for stabilizing the economic situation in the country is emphasized.

Фіскальна політика – це дії уряду, спрямовані на управління економікою шляхом зміни витрат і податків. Основна мета фіскальної політики полягає у досягненні стабільного економічного зростання, забезпеченні високого рівня зайнятості та підтримці стабільного рівня цін [1].

Основні функції фіскальної політики: вплив на стан господарської кон'юнктури, перерозподіл національного доходу, нагромадження необхідних ресурсів для фінансування державних програм [3].

Основні джерела доходів: податки, власні доходи України від виробничої та інших форм діяльності, позики у формі облігацій [3].

Фіскальна політика використовує два основних інструменти:

1. Державні витрати: Уряд України може збільшувати або зменшувати свої витрати на різні програми, такі як інфраструктурні проекти, освіта, охорона здоров'я тощо. Коли уряд збільшує витрати, це сприяє активізації економіки: з'являються нові робочі місця, зростає зайнятість населення та підвищується попит на продукцію і послуги.

2. Податки: Держава має право коригувати рівень податкових ставок. Зменшення податків підвищує наявні доходи громадян і бізнесу, що стимулює споживчі витрати та інвестиційну активність. У разі підвищення податків, навпаки, скорочується купівельна спроможність, що може обмежувати попит і допомагати стримувати інфляційні процеси [1].

Існує три основних види фіскальної політики:

1. Нейтральна фіскальна політика. Вона здебільшого проводиться, коли економіка знаходиться в рівновазі. Державні витрати повністю фінансуються за рахунком податкових надходжень і в цілому результат бюджету має нейтральний вплив на рівні економічної активності.

2. Стимулююча фіскальна політика. Цей вид охоплює державні витрати, що перевищують податкові надходження, і, як правило, проводиться в період економічного спаду. Вона також відома як рефляційна фіскальна політика.

3. Стримуюча фіскальна політика. Зазвичай проводиться коли державні витрати нижче податкових надходжень, і, як правило, застосовується для погашення державного боргу. Вона також відома як рестрикційна фіскальна політика [4].

Розглядаючи основні інструменти фіскальної політики в умовах воєнного стану в Україні, відзначимо, що в умовах війни спостерігалось зниження дієвості та висока невизначеність ринкових інструментів фіскальної політики, що й унеможливило її проведення в традиційному форматі [2].

З 24 лютого 2022 р. було здійснено ряд заходів урядом країни, зокрема і за допомогою інструментів фіскальної політики, за рахунок використання фіскальних резервів [2].

У період воєнного стану визначальним напрямом фіскальної політики України стало забезпечення обороноздатності та безпеки держави, а також трансформація структури соціальних видатків. Це виявилось як у запровадженні нових програм підтримки, зокрема «Підтримки» та допомоги внутрішньо переміщеним особам, так і у збереженні фінансування вже діючих соціальних механізмів, серед яких різні види державної допомоги, пільги та житлово-комунальні субсидії для населення [2].

Фінансування інших видатків бюджету сповільнилося або навіть скоротилося в 2022 р., оскільки воно проводилося ситуативно залежно від потреб та наявних коштів [2].

Ключовим джерелом фінансування витрат бюджету залишається міжнародна допомога [2].

Загострення проблеми зростання бюджетного дефіциту на тлі скорочення доходів державного бюджету, а також підвищення потреби у поточних видатках актуалізує питання пошуку дієвих інструментів фіскальної політики для ефективного використання наявного дохідного потенціалу. Недостатність механізмів мобілізації цього потенціалу для покриття видатків воєнного періоду зумовлює необхідність фінансування державних витрат за рахунок зовнішніх запозичень і залучення

Національного банку України до придбання військових облігацій. Такий інструмент фіскальної політики в умовах мирного часу є фактично неприйнятним і майже не застосовується. Саме тому критично важливе значення для забезпечення фінансової стійкості мало нарощування обсягів фінансової підтримки України з боку міжнародних партнерів [2].

Податковий механізм України потребує певного вдосконалення та перегляду. За таких умов спроба збалансувати бюджет виключно за допомогою фіскальних інструментів передбачає або підвищення податкового навантаження, або скорочення державних видатків. Хоча такі кроки теоретично можуть забезпечити збалансування річного бюджету, їх вплив на економіку матиме стримувальний характер, що може спричинити подальше скорочення обсягів виробництва [4].

Фіскальна політика відіграє важливу роль у державному регулюванні економіки, оскільки забезпечує можливість впливати на економічну ситуацію в країні. Її інструменти використовуються для подолання кризових явищ, зниження безробіття та підтримання стабільного рівня цін [1].

Список використаних джерел

1. Фіскальна політика: Пояснення простими словами. Econgram. Щоденна економіка. URL: <https://www.econgram.com.ua/fiskalna-politika-rouyasnennya-prostimi-slovami/> (дата звернення: 24.02.2026).

2. Бондарук Т. Г. Фіскальна політика України як чинник сталого розвитку територій в умовах воєнного стану. *Економічні горизонти*. 2023. №3 (25). URL: <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/286686/280538> (дата звернення: 24.02.2026).

3. Макроекономіка. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. К.: Атіка, 2009. 368 с. URL: <https://econom.knu.ua/wp-content/uploads/2017/12/Bazilevich-Balastyk.pdf>. (дата звернення: 24.02.2026).

4. Якушко І.В. Фіскальна політика: сутність та особливості впливу на розвиток національної економіки. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. № 6. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-03-04>.

УДК 004:[33+351]

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИТРАТ НА РОЗРОБКУ ВЕБДИЗАЙНУ ТА ВІЗУАЛЬНОЇ АЙДЕНТИКИ

Галантюк В.І.

Науковий керівник – д.е.н., проф. Полозова Т.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

e-mail: viktoriiia.halantiuk@nure.ua

This research focuses on the strategic transition from subjective aesthetic evaluation to a data-driven economic justification for developing web design and visual identity. The study analyzes methodologies for improving budget transparency, primarily emphasizing the integration of the COBRA method and the concept of visual complexity. The work evaluates design as a measurable financial asset where scientific adjustments to visual elements can lead to significant revenue growth and a high Return on Investment (ROI). Special attention is given to the non-linear correlation between visual intensity and conversion rates to prevent audience churn. Furthermore, the study explores cost-optimization strategies during usability inspections through crowd-testing models. The importance of reusable design systems is considered a vital factor in reducing development expenditures. The findings confirm that an integrated approach, combining precise forecasting and automated analysis, provides a solid foundation for sustainable brand development.

Економічне обґрунтування витрат на розробку вебдизайну та візуальної айдентики в сучасних ринкових умовах потребує переходу від суб'єктивного сприйняття естетики до об'єктивного аналізу фінансових показників та факторів ефективності. Точність оцінювання ресурсів є важливою для керівництва компаній, оскільки вона дозволяє приймати правильні управлінські рішення на основі конкретних змінних, які впливають на фінальну вартість продукту. Традиційно індустрія стикається із труднощами формування точних кошторисів, оскільки багато існуючих моделей оцінки не дозволяють провести повноцінну адаптацію під конкретні потреби студії чи специфіку творчого процесу. Для досягнення високої точності прогнозування доцільним є впровадження методу COBRA (Cost Estimation, Benchmarking, and Risk Analysis), який забезпечує прозорість моделі за рахунок поєднання внутрішнього експертного досвіду організації з об'єктивними даними минулих проєктів. У контексті графічного проєктування, поняття візуальна складність розуміється як аналог технічної складності програмних систем. Чим більше унікальних елементів містить гайдбук або система айдентики, тим вищою стає собівартість розробки. Це зумовлює необхідність чіткого визначення чинників вартості (Cost Drivers), таких як кількість концепцій логотипа, обсяг адаптивних макетів та складність візуальної мови бренду [4].

Витрати на реалізацію вебпроектів значною мірою залежать від організації роботи команди та параметрів, визначених на початковому етапі. Застосування підходу Web-COBRA дозволяє розробити більш гнучку модель оцінки, де враховуються специфічні чинники ризику та додаткові витрати, що виникають через мінливість вимог клієнта, новизну стилістичних рішень або складність комунікаційних процесів. Емпіричні дослідження підтверджують, що використання комбінованих моделей дозволяє знизити середню величину відносної похибки з 0.37, характерної для інтуїтивних експертних оцінок, до 0.17, що робить фінансове планування значно надійнішим. Важливим елементом цієї системи є використання метрики Web Objects, яка дозволяє оцінювати обсяг робіт за кількістю та складністю конкретних візуальних і функціональних компонентів уже на етапі аналізу початкових вимог [4].

Сучасна економіка дизайну розглядає візуальну складову як стратегічну інвестицію в прибутковість бізнесу через механізми оптимізації конверсії. Проектування веб-інтерфейсу має на меті стимулювання користувача до виконання конкретної цільової дії, що перетворює дизайн на актив із вимірюваним показником ROI. Науково обґрунтовані зміни у шрифтах, кольорових схемах та композиції можуть призвести до зростання доходу в межах від 20% до 200% порівняно з рішеннями, що не базуються на аналізі даних. Використання еволюційних методів оптимізації дозволяє виявляти складні взаємозв'язки між елементами інтерфейсу, які складно передбачити заздалегідь. Наприклад, певний колір кнопки може бути ефективним лише за умови використання специфічного шрифту заголовка та певного розміру логотипа. Відповідно, професійна розробка дизайну є необхідною умовою для мінімізації бізнес-ризиків та максимізації фінансового успіху в цифрову епоху [2].

Економічна ефективність дизайну пов'язана з рівнем візуальної інтенсивності елементів інтерфейсу, проте цей зв'язок не є лінійним. У прагненні максимізувати конверсію розробники часто вдаються до використання більш агресивних графічних компонентів. Однак надмірне інвестування у такі рішення може бути економічно недоцільним. Підвищення інтенсивності стимулів призводить до незначного зростання конверсії, водночас значно підвищуючи рівень роздратування користувачів. Рациональне проектування передбачає пошук оптимального рівня впливу, за якого досягається максимальна ефективність взаємодії без втрати якості користувацького досвіду. Перевищення цього рівня призводить до відтоку аудиторії та економічних втрат у довгостроковій перспективі [5].

Оптимізація витрат на етапі оцінювання якості дизайну та UX-досліджень є важливим аспектом економічного обґрунтування. Традиційні методи за участю групи експертів часто виявляються занадто дорогими для організацій з обмеженим бюджетом. Доведено, що використання методів крауд-тестування за участю новачків під керівництвом одного

кваліфікованого спеціаліста дозволяє виявляти до 90% ключових проблем юзабіліті, значно скорочуючи фінансові витрати. Такий підхід забезпечує співставні результати як за змістом, так і за кількістю виявлених дефектів, що робить UX-дослідження більш доступними без втрати якості кінцевого продукту [3].

Важливим чинником економії є повторне використання елементів через впровадження дизайн-систем і UI-кітів. Формування єдиної візуальної мови та бібліотеки компонентів на початковому етапі дозволяє суттєво скоротити витрати на подальше масштабування та підтримку бренду, мінімізуючи подвійну роботу. Це підвищує ефективність виробничого процесу та забезпечує більш раціональне використання ресурсів [1].

Таким чином, економічне обґрунтування дизайну базується на балансі між підвищенням конверсії та мінімізацією негативного впливу на користувача. Використання автоматизованих систем і реальних даних підтверджує, що сучасний вебдизайн ґрунтується на об'єктивних розрахунках, де кожен візуальний елемент має своє економічне виправдання та прогнозований рівень впливу на фінальний результат. Інтегрований підхід створює основу для сталого розвитку бренду в конкурентному середовищі, оскільки включає точне прогнозування через метод COBRA, доведення прибутковості через CRO-метрики та оптимізацію витрат за допомогою гібридних методів тестування.

Список використаних джерел

1. Suniram N., Charles P. Analysis of Web Metrics and COCOMO II for Early Software Cost Estimation. *Journal of Software Engineering and Applications*. 2023. Vol. 16. No 6. pp. 210-228.
2. Miikkulainen R. et al. Sentient Ascend: Deterministic Optimization of Conversion Rates using Evolutionary Computation. *Proceedings of the 2017 IEEE Conference on Evolutionary Computation (CEC)*. 2017. pp. 1-8.
3. Nasir M. H. N. et al. Usability Inspection: Novices vs. Experts in Identifying Usability Problems. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*. 2021. Vol. 12. No 5. pp. 1–10.
4. Ruhe G. et al. Cost Estimation for Web Applications using the COBRA Method. University of Calgary, Department of Computer Science. pp. 1-15.
5. Jankowski J., Hamari J., Wątróbski J. A gradual approach for maximising user conversion without compromising experience with high visual intensity website elements. *Internet Research*. 2019. Vol. 29. No 1. pp. 194-217.

УДК 330.3:658.5

НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Герасимюк Д.Ю.

e-mail: dmytro.herasymiuk@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Ігуменцева Н.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

The article examines the essence of innovation and investment development of an enterprise as a key factor in ensuring its competitiveness in a dynamic economic environment. The main directions of innovation and investment activities are identified, their interrelation is analyzed, and strategic approaches to their implementation are substantiated. Contemporary challenges and prospects for enterprise development in Ukraine are outlined.

У сучасних умовах господарювання підприємства стикаються з необхідністю постійного оновлення виробничих процесів, впровадження новітніх технологій та залучення інвестиційних ресурсів. Інноваційно-інвестиційний розвиток виступає визначальним чинником довгострокового економічного зростання та адаптації підприємств до змін зовнішнього середовища.

Проблематика інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств широко досліджується в економічній науці різними авторами [1-5]. Значну увагу приділено питанням формування інноваційної стратегії, оцінювання інвестиційної привабливості та механізмів фінансування інноваційної діяльності. Водночас потребують подальшого уточнення напрями інтеграції інноваційної та інвестиційної складових розвитку підприємств.

Метою дослідження є визначення основних напрямів інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства та обґрунтування ефективних підходів до їх реалізації.

Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства являє собою комплексний процес впровадження нових технологій, продуктів і управлінських рішень, що забезпечується залученням та ефективним використанням інвестиційних ресурсів [1, 4, 5]. Його основною метою є підвищення ефективності діяльності та формування стійких конкурентних переваг.

До основних напрямів інноваційної діяльності підприємства належать:

- технологічні інновації, що передбачає впровадження новітніх виробничих технологій, автоматизація процесів, цифровізація;
- продуктові інновації, що передбачає створення нових видів продукції або вдосконалення існуючих;

– організаційні інновації, що передбачає удосконалення структури управління, бізнес-процесів;

– маркетингові інновації, для яких характерно застосування нових підходів до просування продукції та взаємодії з клієнтами.

При цьому інвестиційна діяльність підприємства спрямовується на:

– модернізацію основних засобів;

– розширення виробничих потужностей;

– фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР);

– інвестування в людський капітал;

– залучення зовнішніх інвестицій (прямих та портфельних).

Основні напрями інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства наведено на рис. 1.

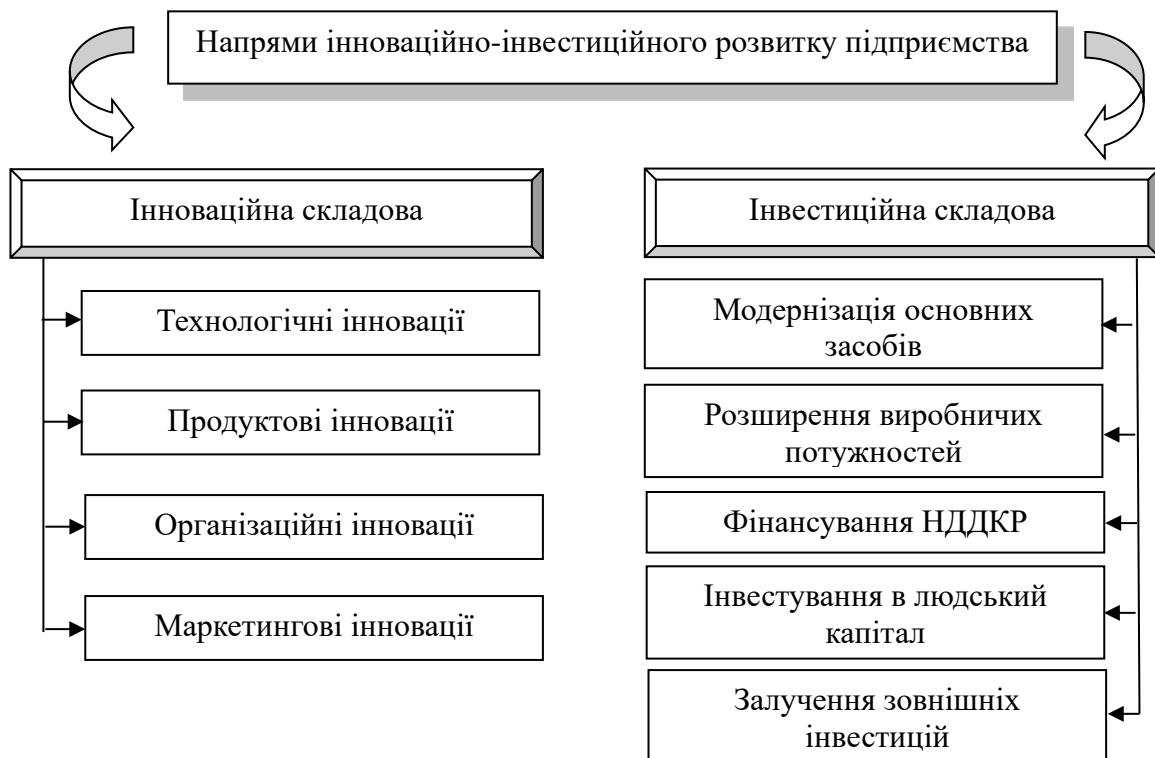


Рисунок 1 – Основні напрями інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [1-5]

Інновації потребують значних фінансових ресурсів, що обумовлює необхідність ефективної інвестиційної політики. Водночас інвестиції без інновацій не забезпечують довгострокового розвитку. Таким чином, інноваційна та інвестиційна складові мають розглядатися як єдина система.

До стратегічних напрямів інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства належать:

– формування інноваційної стратегії підприємства;

- диверсифікація джерел фінансування;
- інтеграція у глобальні інноваційні мережі;
- розвиток партнерств (з науковими установами, стартапами);
- використання цифрових технологій та штучного інтелекту.

У сучасних реаліях для українських підприємств характерними є такі виклики: обмеженість інвестиційних ресурсів; високий рівень економічної невизначеності; наслідки воєнних дій; необхідність інтеграції до європейського економічного простору.

Водночас відкриваються нові можливості, пов'язані з міжнародною підтримкою, розвитком ІТ-сектору та відбудовою економіки.

Можна зробити висновок, що інноваційно-інвестиційний розвиток є передумовою ефективного функціонування підприємства в сучасних умовах. Реалізація комплексного підходу, що поєднує інноваційну та інвестиційну діяльність, дозволяє забезпечити стійке зростання, підвищення конкурентоспроможності та адаптацію до змін зовнішнього середовища. Для українських підприємств особливого значення набуває формування ефективних стратегій розвитку з урахуванням сучасних економічних і соціальних викликів.

Список використаних джерел

1. Соколова Л., Кодрул Р., Мануйлов О. Інноваційний розвиток промислових підприємств у сучасному бізнес-середовищі в контексті реалізації цілей сталого розвитку України. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки.* 2025. Том 344. № 4. С. 456-471.

2. Polozova T., Sheiko I., Stepanenko S., Ponomarov S., Ihumentseva N., Peresada O. Digital and Innovation Development in EU countries: Influencing Factors and Trends. 2025. *15th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Sibenik, Croatia. 2025. pp. 392-395.

3. Довгопол Н. В., Ігуменцева Н. В., Пересада О. В., Краснощок В. І. Парадигма менеджменту інвестиційного проекту: виклики бюджетування. *Економіка. Фінанси. Право.* 2023. № 12. С. 69-72.

4. Полозова Т. В. Концептуальна модель формування організаційно-економічного механізму забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства. Системна модернізація економіки в контексті цілей сталого розвитку: виклики та стратегічні пріоритети: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2025. С. 142-176.

5. Полозова Т. В., Іванов І. О., Помогалова Н. В. Теоретичні аспекти формування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства. *Успіхи і досягнення у науці.* 2025. № 8(18). С. 1115-1131.

УДК 339.138:001.895

**РОЛЬ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ У
НЕСТАБІЛЬНОМУ ЗОВНІШНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Гнатенко М. М.

maryna.hnatenko@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., професор Соколова Л.В.,
Харківський національний університет радіоелектроніки, кафедра ЕК
м. Харків, Україна

This work examines the role of marketing research in ensuring the innovative development of enterprises under unstable external conditions. It emphasizes that in the context of economic turbulence, military challenges, and market volatility, marketing research provides a reliable information base for strategic decision-making. By identifying changing consumer needs, assessing competitive environments, and reducing uncertainty, marketing research supports innovation, enhances adaptability, and strengthens long-term competitiveness and business resilience.

Сучасні макроекономічні умови в Україні, посилені наслідками воєнних дій, валютною нестабільністю, розривами логістичних ланцюгів і зниженням платоспроможності споживачів, формують складне середовище функціонування бізнесу. За таких обставин класичні маркетингові підходи поступово втрачають результативність. Адаптація маркетингових стратегій до нових реалій потребує підвищення гнучкості управління, швидкої реакції на зміни та концентрації зусиль топ-менеджерів підприємств на забезпеченні економічної стійкості. Водночас відсутність універсальних моделей антикризового маркетингу та недостатній практичний досвід українських підприємств у подоланні подібних викликів ускладнюють процес ухвалення ефективних управлінських рішень. У зв'язку з цим актуалізується необхідність поглибленого дослідження трансформації маркетингових стратегій в умовах національної специфіки, а також пошуку дієвих механізмів підтримання стабільності та конкурентних позицій підприємств у нестабільному зовнішньому середовищі. Як міжнародна, так і українська практика підтверджують, що вирішальним чинником стійкості бізнесу є стратегії, які розробляються на основі використання результатів аналізу трансформації поведінки споживачів, змін ринкової кон'юнктури та реального ресурсного потенціалу промислових підприємств [1, с. 425-427]. Дослідженням у сфері маркетингової діяльності приділяють увагу такі вітчизняні вчені, як: Кравченко М.С., Перерва П.Г., Райко Д.В., Романчук Р.С., Сичова О.С., Соколова Л.В., Струк Н.Р., Ященко О.О. та ін. Багато науковців вважають, що системоутворюючим елементом управління підприємством у складному, нестабільному та мінливому зовнішньому середовищі, який забезпечує формування інформаційної основи для прийняття інноваційних рішень, виступають маркетингові дослідження.

Вони спрямовані на глибоке вивчення потреб споживачів, аналіз поведінки ринку, оцінювання конкурентного середовища та виявлення нових можливостей інноваційного розвитку. Саме результати досліджень дають змогу підприємству визначати перспективні напрями інноваційної діяльності, формувати обґрунтовані управлінські рішення та знижувати рівень невизначеності [1, с. 427].

Проведення маркетингових досліджень створює передумови для формування стійких конкурентних переваг на основі інновацій. Вибір напрямів оновлення продукції, впровадження нових технологій або модернізації бізнес-процесів має ґрунтуватися на системному аналізі зовнішнього середовища та внутрішнього потенціалу підприємства. У цьому контексті маркетингові дослідження виконують функцію аналітичного інструменту, який забезпечує узгодження інноваційних ініціатив із реальними запитами ринку та стратегічними цілями розвитку підприємств [1, с. 429]. Роль маркетингових досліджень у забезпеченні інноваційного розвитку підприємств у нестабільному зовнішньому середовищі полягає у формуванні науково обґрунтованої інформаційної бази для прийняття стратегічних рішень щодо створення, впровадження та комерціалізації інновацій. У сучасних умовах їх значення проявляється в таких аспектах, як: ідентифікація актуальних потреб споживачів та виявлення змін у поведінці клієнтів; зниження рівня невизначеності та ризиків, пов'язаних із запуском нових товарів або технологій; оцінювання конкурентного середовища та пошук ринкових ніш; обґрунтування інвестиційних рішень шляхом прогнозування попиту та визначення економічної доцільності інноваційних проєктів; забезпечення стратегічної гнучкості підприємства [2, с. 198]. Таким чином, маркетингові дослідження в умовах нестабільності виступають аналітичним інструментом, а також механізмом підтримки інноваційної активності та довгострокової конкурентоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Серета Н., Кобернюк С., Неміш Ю. Маркетингові стратегії в умовах економічної нестабільності: досвід адаптації українського бізнесу до кризових викликів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2025. Випуск 44. С. 424-437. URL: <https://zenodo.org/records/15552291> (дата звернення: 11.03.2026).

2. Соколова Л. В. Маркетингові дослідження у забезпеченні інноваційної активності підприємств. *Поліграфічні, мультимедійні та web технології. Інновації та розвиток: монографія*. Харків: ТОВ «Друкарня Мадрид», 2024. С. 190-215. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/d5ed22b0-b4a8-49a4-8aaa-1676ebe46521/content> (дата звернення: 26.02.2026).

УДК 332.3

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ
РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ**

Грицай М.О.

e-mail: mykyta.hrytsai@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Ігуменцева Н.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

The article examines the theoretical foundations of forming the development potential of Ukraine's regions under modern socio-economic transformations. The essence of the concept is revealed, its key components and influencing factors are identified, with emphasis on institutions, human capital, innovation, and territorial disparities.

Сучасний етап розвитку України характеризується значною територіальною асиметрією соціально-економічного розвитку регіонів. Умови глобалізації, цифровізації та внутрішніх трансформаційних процесів зумовлюють необхідність формування ефективного потенціалу розвитку регіонів як основи конкурентоспроможності держави. Особливого значення набуває дослідження теоретичних аспектів цього процесу, оскільки саме вони визначають методологічні підходи до формування державної регіональної політики.

Проблематика регіонального розвитку та формування його потенціалу знайшла відображення у працях вітчизняних і зарубіжних учених [1-4]. Значну увагу приділено питанням економічного зростання, інституційного забезпечення, інноваційної діяльності та просторового розвитку. Проте, потребують подальшого уточнення концептуальні підходи до визначення структури потенціалу розвитку регіону в умовах сучасних викликів.

Метою дослідження є узагальнення та систематизація теоретичних підходів до визначення сутності потенціалу розвитку регіонів України, а також обґрунтування ключових складових і чинників його формування.

Потенціал розвитку регіону доцільно розглядати як сукупність наявних і прихованих ресурсів, можливостей та умов, що забезпечують здатність території до сталого економічного, соціального та екологічного зростання. Це інтегральна характеристика, яка відображає рівень використання ресурсів та здатність до адаптації в умовах змінного середовища [2, 3].

Потенціал має динамічний характер і формується під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Він не обмежується лише ресурсною базою, а включає також інституційні, управлінські та інноваційні складові.

У структурі потенціалу розвитку регіону доцільно виокремити такі основні компоненти (рис. 1):

- природно-ресурсний потенціал (природні ресурси, географічне положення та екологічні умови);
- економічний потенціал (виробничі потужності, інфраструктуру, інвестиційну привабливість);
- людський потенціал (характеризується рівнем освіти, професійної підготовки, демографічною структурою населення);
- інноваційний потенціал (визначає здатність до впровадження нових технологій і розвитку наукоємних галузей);
- інституційний потенціал (ефективність органів влади, нормативно-правову базу та рівень розвитку громадянського суспільства);
- соціальний потенціал (якість життя населення, рівень соціальної інфраструктури та соціальної згуртованості).

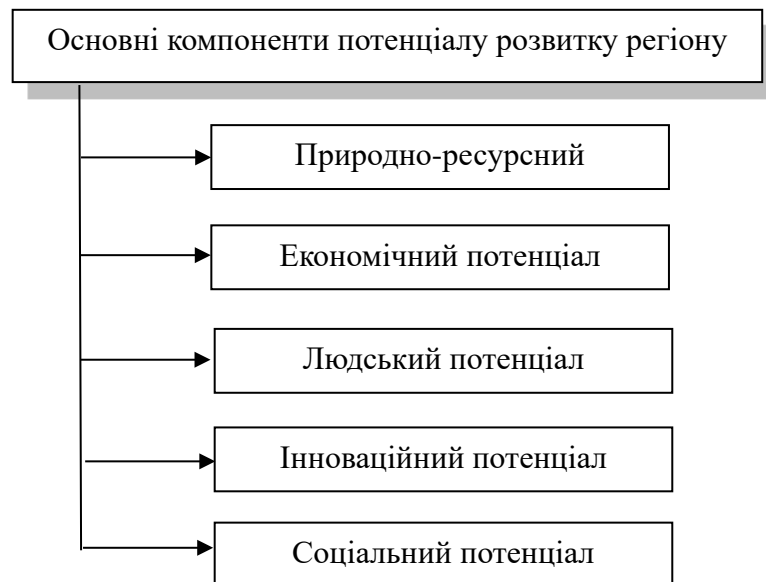


Рисунок 1 – Основні компоненти потенціалу розвитку регіону
Джерело: розроблено автором на основі [1-4]

Формування потенціалу розвитку регіонів залежить від комплексу взаємопов'язаних факторів:

- економічні фактори (рівень розвитку промисловості, інвестиційна активність, доступ до фінансових ресурсів);
- інституційні фактори (ефективність державного управління, рівень децентралізації, прозорість регуляторного середовища);
- соціальні фактори (рівень зайнятості, якість освіти та охорони здоров'я);
- технологічні фактори (рівень цифровізації, доступ до інноваційних технологій).

Особливу роль у сучасних умовах відіграє процес децентралізації, який сприяє підвищенню самостійності регіонів та ефективнішому використанню локальних ресурсів.

Регіони України характеризуються значною диференціацією за рівнем економічного розвитку, ресурсним забезпеченням та інституційною спроможністю. Це зумовлює необхідність диференційованого підходу до формування потенціалу. Сучасні виклики, зокрема військові дії, міграційні процеси та руйнування інфраструктури, істотно впливають на можливості регіонального розвитку. Проте, водночас вони стимулюють пошук нових моделей економічного зростання, зокрема через інновації, цифрову трансформацію та розвиток людського капіталу.

Отже, потенціал розвитку регіонів України є складною багатокомпонентною системою, що формується під впливом широкого спектра факторів. Його ефективне використання можливе лише за умови комплексного підходу, що поєднує ресурсні, інституційні та інноваційні аспекти. В умовах сучасних викликів особливого значення набуває підвищення ролі людського капіталу, розвиток інновацій та удосконалення механізмів державного управління.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку методик оцінювання потенціалу регіонів з урахуванням сучасних ризиків і трансформацій.

Список використаних джерел

1. Popelo O., Marhasova V., Perepeliukova O., Kakhovska O., Oprysok M., Khomenko S. The role of the digital business ecosystem in innovative and intellectual development of regions. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*. 2025. 103. pp. 40-51.
2. Krasnonosova O., Perepeliukova O., Papp V., Doronina M., Romaniuk M. Organizational-Economic Mechanism of Attracting Investment Resources in the Innovative Development of Regions in Teams of Sustainable Development. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 2022. 22(2). pp. 376-384.
3. Перепелюкова О. В. Повеєнне відновлення регіонів: оцінка та перспективи. *Бізнес Інформ*. 2023. № 4. С. 34-40.
4. Polozova T., Kutsenko Y., Kanova O. Formation of sustainable investment attractiveness of regions under the conditions of COVID-19. *Problemy Ekorozwoju – Problems Of Sustainable Development*. 2022. 17(1). pp. 23-35.

УДК 339:004.738.5:004.056:316.6

ЗАХИСТ ДАНИХ ТА ДОВІРА КОРИСТУВАЧІВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ БІЗНЕСІ

Гнатенко М.М.

e-mail: maryna.hnatenko@nure.ua

Науковий керівник – старший викладач Прібильнова І.Б.

Харківський національний університет радіоелектроніки, кафедра ЕК
м. Харків, Україна

This work examines data protection and user trust as interdependent foundations of sustainable development in the information business. In the digital economy, data represent a strategic asset, and organizations generate value through collecting, processing, and analyzing personal information. Data protection is defined as a legal, organizational, and technical measures ensuring confidentiality, integrity, and availability of information. User trust is conceptualized as a socio-economic phenomenon reflecting confidence in transparent and secure data practices. The study analyzes key components of data protection systems and factors shaping trust. It concludes that robust security mechanisms and transparency enhance competitiveness and reputation.

У сучасну епоху цифровізації дані стали основним активом для інформаційного бізнесу, оскільки організації отримують дохід шляхом збору, обробки та аналізу великого обсягу персональної інформації. Захист даних загалом означає сукупність правових, організаційних та технічних заходів, спрямованих на забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформації при її зберіганні, обробці і передачі з використанням сучасних ІТ-рішень [1, с.32]. У контексті бізнес середовища захист інформації передбачає запобігання несанкціонованому доступу до чутливих даних, їхньому викраденню або некоректному використанню, що прямо впливає на репутацію компанії та безпеку користувачів.

Довіра користувачів – це психологічно-соціальний і економічний феномен, який визначає ступінь переконаності споживачів у тому, що платформи та сервіси обробляють їхні дані безпечно, прозоро та відповідно до встановлених норм і стандартів. У сфері інформаційного бізнесу довіра відіграє роль фундаментального елемента, оскільки без неї користувачі не будуть готові надавати свої персональні дані або здійснювати дії, пов'язані з електронними транзакціями. Саме ці два поняття – захист даних та довіра – тісно взаємопов'язані, оскільки ефективний захист даних виступає основою для формування та підтримки довіри аудиторії. При цьому важливою складовою є не тільки технічна безпека, а й прозорість політик щодо даних, зручність управління згодою та правами доступу користувачів [2, с.189].

В інформаційному бізнесі забезпечення захисту даних тісно корелює з правовим регулюванням, зокрема з дотриманням вимог законодавства

щодо обробки персональних даних, використанням хмарних технологій та належним оформленням інформованої згоди користувачів на обробку їхньої інформації.

Довіра користувачів формується через технічний захист та рівень прозорості організації, її здатність пояснювати користувачам, як їхні дані використовуються, та гарантувати виконання політик конфіденційності. У середовищах електронної комерції та бізнес-платформ довіра прямо впливає на рішення користувачів здійснювати покупки або співпрацювати з сервісом, оскільки питання приватності та безпеки стають важливішими за зручність використання сервісу.

Захист даних у інформаційному бізнесі складається з кількох основних компонентів [2, с.189]:

- політики безпеки даних, документованих правил та процедур безпеки;
- технічних механізмів захисту, застосування шифрування, аутентифікації та контролю доступу;
- навчання співробітників основам кібербезпеки;
- системи виявлення порушень безпеки;
- відповідності законам про персональні дані;
- прозорості політик для користувачів, чіткого інформування про обробку даних.

Довіра користувачів, у свою чергу, формується через аспекти, наведені на рис. 1.

Прозорість політик та практик щодо даних	Захист приватності й можливість контролю за своїми даними	Репутація платформи та відгуки інших користувачів
Наявність сертифікацій безпеки та стандартів	Надійність технологічних рішень, які запобігають витоку даних	Комунікація та підтримка при інцидентах безпеки

Рисунок 1 – Фактори, які покращують довіру користувачів у інформаційному бізнесі

Джерело: складено автором на основі [3]

У контексті інформаційного бізнесу захист даних є невід’ємною частиною бізнес-моделі, оскільки порушення конфіденційності може призвести до значних фінансових та репутаційних втрат для компаній. Компанії, які не можуть гарантувати належного рівня безпеки даних,

ризикують втратити користувачів, які усе більше усвідомлюють важливість приватності своїх даних. Окрім цього, рівень довіри користувачів формує вагомому конкурентну перевагу, оскільки цифрові сервіси, які впроваджують прозорі політики обробки даних і підтверджують відповідність стандартам безпеки відповідними сертифікаціями, є більш привабливими для клієнтів, зокрема у сфері електронної комерції та хмарних рішень. Сьогодні у сфері захисту даних основними викликами залишаються зростання кіберзагроз, витоки персональних даних та недостатня цифрова обізнаність персоналу. В умовах воєнного стану дані ризики посилюються, тому ефективною відповіддю є впровадження багаторівневих систем кіберзахисту, навчання персоналу, регулярний аудит безпеки та тісна взаємодія з державними органами для забезпечення відповідності нормативним вимогам.

Отже, захист даних та довіра користувачів є взаємопов'язаними елементами успішного функціонування інформаційного бізнесу в цифрову епоху. Ефективний захист ґрунтується на поєднанні політик безпеки, технічних рішень і правових норм, які забезпечують конфіденційність, доступність і цілісність інформації. У свою чергу, формування довіри вимагає прозорості, контролю доступу до даних користувачів та репутаційних гарантій. В умовах зростання кібератак та ризиків витоку даних компанії повинні постійно вдосконалювати стратегії захисту і комунікаційні практики для підтримки довіри клієнтів. Ефективно вибудована система захисту даних істотно знижує ймовірність кіберінцидентів, витоків інформації та фінансових втрат, водночас належний рівень інформаційної безпеки формує передумови для довгострокового розвитку бізнесу, оскільки забезпечує передбачуваність операційних процесів і мінімізує репутаційні ризики.

Список використаних джерел

1. Богом'я В., Черемісіна Л., Ярмолатій А. Безпечна обробка даних в бізнес-інтернет платформах та системах електронної комерції. *Information Technology: Computer Science, Software Engineering and Cyber Security*. 2024. № 4. С. 29-34.

2. Діброва І. С., Січко Т. В. Безпека та конфіденційність у базах даних. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. Природничі та технічні науки*. 2023. Том 2. № 15. С. 187-190. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/14711> (дата звернення: 27.02.2026).

3. Saxena C., Thakur P. Mediating role of trust and privacy concerns between web assurance mechanism and purchase intention of online products. *Telematics and Informatics Reports*. 2024. Volume 16. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S277250302400063X> (дата звернення: 27.02.2026).

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Зінов'єв А.П.

e-mail: artur.zinoviev1@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Полозова Т.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

The article examines the theoretical foundations of the strategic development of business entities in a dynamic and competitive economic environment. The essence of strategic development, its main principles, influencing factors, and key elements of forming an effective enterprise strategy are analyzed. Particular attention is paid to the role of strategic management as a tool for ensuring long-term competitiveness and adaptation of business entities to environmental changes.

У сучасних умовах глобалізації, технологічних трансформацій та високого рівня конкуренції стратегічний розвиток суб'єктів господарювання набуває особливої актуальності. Стабільне функціонування підприємств значною мірою залежить від їх здатності формувати довгострокові цілі, прогнозувати зміни зовнішнього середовища та ефективно адаптуватися до них. Саме тому питання теоретичного обґрунтування стратегічного розвитку підприємств є важливим напрямом сучасних економічних досліджень.

Стратегічний розвиток розглядається як комплексний процес, спрямований на забезпечення сталого зростання підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та ефективного використання ресурсного потенціалу. Вивчення теоретичних аспектів стратегічного розвитку дозволяє сформулювати наукове підґрунтя для практичного застосування сучасних інструментів стратегічного управління.

Теоретичні аспекти стратегічного розвитку суб'єктів господарювання досліджувалися у роботах багатьох науковців, серед яких О. Нижник, І. Нижник [1], Т. В. Полозова [2], І. О. Тарасенко, К. С. Олефіренко, О. В. Мурзабулатова [3], Н. В. Андрушкевич, І. В. Красюк, Н. В. Муха [4], Л. М. Христенко, О. Ю. Чорна, О. А. Велитченко [5] та інші.

У науковій літературі стратегічний розвиток підприємства трактується як процес довгострокових якісних і кількісних змін у діяльності суб'єкта господарювання, спрямованих на досягнення стратегічних цілей та підвищення його ринкових позицій [2, 4].

Стратегічний розвиток передбачає:

- визначення місії та стратегічних цілей підприємства;
- аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування;
- формування та реалізацію стратегічних альтернатив;

- контроль та коригування стратегічних рішень.

Стратегічний розвиток є системним процесом, що охоплює всі рівні управління підприємством і спрямований на довгострокову перспективу.

Ефективний стратегічний розвиток суб'єктів господарювання базується на певних принципах, серед яких основними є [2]:

- принцип системності – стратегічні рішення мають враховувати взаємозв'язки між усіма елементами діяльності підприємства;
- принцип адаптивності – здатність підприємства оперативно реагувати на зміни ринкового середовища;
- принцип довгострокової орієнтації – формування стратегічних цілей на тривалу перспективу;
- принцип інноваційності – впровадження нових технологій, управлінських підходів та організаційних рішень;
- принцип конкурентоспроможності – спрямованість стратегії на створення та підтримання конкурентних переваг.

Дотримання зазначених принципів сприяє формуванню ефективної системи стратегічного управління та забезпечує стійкий розвиток підприємства.

У сучасних умовах на стратегічний розвиток суб'єктів господарювання впливає сукупність внутрішніх і зовнішніх факторів. До зовнішніх факторів належать: економічна ситуація та макроекономічна стабільність; рівень конкуренції на ринку; державна економічна політика; технологічний прогрес; соціальні та демографічні зміни. Внутрішні фактори включають: ресурсний потенціал підприємства; рівень кваліфікації персоналу; організаційну структуру управління; фінансову стійкість; інноваційний потенціал. Комплексний аналіз цих факторів дозволяє підприємству визначити стратегічні можливості та потенційні ризики.

Процес стратегічного розвитку підприємства передбачає кілька послідовних етапів:

- стратегічний аналіз – дослідження внутрішнього потенціалу підприємства та зовнішнього середовища;
- формування стратегічних цілей – визначення довгострокових орієнтирів діяльності;
- розробка стратегічних альтернатив – формування можливих напрямів розвитку;
- вибір оптимальної стратегії – оцінка альтернатив та прийняття управлінського рішення;
- реалізація стратегії – впровадження стратегічних рішень у практичну діяльність підприємства;
- моніторинг і контроль – оцінка результатів реалізації стратегії та її коригування.

Такий підхід дозволяє забезпечити узгодженість управлінських рішень та ефективність стратегічного управління.

Слід зазначити, що стратегічне управління є основним інструментом реалізації стратегічного розвитку підприємства. Воно спрямоване на формування довгострокових конкурентних переваг та забезпечення стабільного економічного зростання. При цьому основними функціями стратегічного управління є: стратегічне планування; організація реалізації стратегії; мотивація персоналу до досягнення стратегічних цілей; стратегічний контроль і оцінка результатів діяльності. Завдяки ефективному стратегічному управлінню підприємства здатні підвищувати свою адаптивність, інноваційність та конкурентоспроможність.

Теоретичні аспекти стратегічного розвитку суб'єктів господарювання формують основу для розробки ефективних управлінських рішень у сучасному економічному середовищі. Стратегічний розвиток підприємства є складним і багатограним процесом, що передбачає довгострокове планування, аналіз факторів впливу та формування конкурентних переваг.

Застосування сучасних концепцій стратегічного управління сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємств, їх адаптації до змін ринкового середовища та забезпеченню сталого економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Нижник О., Нижник І. Сценарії забезпечення стратегічного розвитку інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. № 1. С. 130-133.

2. Полозова Т. В. Управління стратегічним розвитком підприємств енергетичного ринку України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том. 9. № 1. С. 162-168.

3. Тарасенко І. О., Олефіренко К. С., Полозова Т. В., Мурзабулатова О. В. Стратегічне управління стійким розвитком промислових підприємств в умовах післявоєнного відновлення України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 7. С. 73-77.

4. Андрушкевич Н. В., Красюк І. В., Муха Н. В. Стратегічне управління розвитком як основа формування конкурентних переваг підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2024. Вип. 3. С. 24-29.

5. Христенко Л. М., Чорна О. Ю., Велитченко О. А. Забезпечення стратегічного розвитку промислових підприємств шляхом запровадження адаптивних систем управління ресурсами та витратами. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2025. № 6. С. 99-111.

УДК 330.3:658.5

ФАКТОРИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Іванов І.О.

e-mail: ihor.ivanov1@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Полозова Т.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

The article examines key factors of innovation and investment development of enterprises in a transformational economy. It defines innovation activity and investment support as interconnected components of economic growth. External and internal factors influencing the formation of innovative potential are analyzed, and directions for improving enterprise performance under economic transformation are substantiated.

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується трансформаційними процесами, що зумовлюють необхідність переходу підприємств до інноваційної моделі розвитку. В умовах нестабільності зовнішнього середовища, посилення конкуренції інновації та інвестиції є стають факторами забезпечення сталого економічного зростання. Трансформаційна економіка, притаманна країнам із перехідним типом господарювання, характеризується структурними змінами, реформуванням інституційного середовища та пошуком ефективних механізмів розвитку. У таких умовах особливої актуальності набуває дослідження факторів, що визначають інноваційно-інвестиційний розвиток підприємств.

Особливості функціонування та розвитку підприємств в умовах трансформаційної економіки досліджувалися у роботах багатьох авторів, таких як О.О. Рудаченко, Ю.О. Тараруєв, О.В. Ісаєнко [1], О.В. Гагарінов [2], О. Гаврильченко, Т. Полозова, В. Білик [3] та інших.

Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства слід розглядати як комплексний процес впровадження нових технологій, продуктів і методів управління, що забезпечується відповідними фінансовими ресурсами. Інновації при цьому є каталізатором економічного зростання, тоді як інвестиції створюють матеріальну основу для їх реалізації.

У трансформаційній економіці цей процес ускладнюється нестабільністю ринкового середовища, недосконалістю інституцій та обмеженістю фінансових ресурсів. Тому ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності значною мірою залежить від сукупності факторів, що впливають на підприємство.

Класифікація факторів інноваційно-інвестиційного розвитку наведена у таблиці 1.

Таблиця 1 – Класифікація факторів інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств

Група факторів	Фактор	Сутність впливу	Характер впливу
Зовнішні (макроекономічні)	Макроекономічна стабільність	Визначає рівень інвестиційної привабливості та ризиків	Прямий / опосередкований
	Інфляція	Впливає на вартість ресурсів і інвестицій	Негативний при високих значеннях
	Валютний курс	Визначає витрати на імпорт технологій	Двозначний
	Економічне зростання	Стимулює попит на інновації	Позитивний
Зовнішні (інституційні)	Державна політика	Формує умови підтримки інновацій	Позитивний / негативний
	Податкова система	Впливає на стимули до інвестування	Двозначний
	Захист прав власності	Забезпечує безпеку інвестицій	Позитивний
	Регуляторне середовище	Визначає легкість ведення бізнесу	Двозначний
Зовнішні (ринкові)	Конкуренція	Стимулює інноваційну активність	Позитивний
	Попит на інновації	Визначає доцільність впровадження новацій	Позитивний
	Доступ до технологій	Сприяє модернізації виробництва	Позитивний
Внутрішні (ресурсні)	Фінансовий потенціал	Забезпечує інвестиційну діяльність	Позитивний
	Матеріально-технічна база	Визначає можливості впровадження інновацій	Позитивний
	Людський капітал	Формує інноваційний потенціал	Позитивний
Внутрішні (організаційні)	Якість управління	Впливає на ефективність рішень	Позитивний
	Організаційна структура	Забезпечує гнучкість підприємства	Позитивний
	Інноваційна стратегія	Визначає довгостроковий розвиток	Позитивний
Внутрішні (культурні)	Корпоративна культура	Сприяє впровадженню нововведень	Позитивний
	Мотивація персоналу	Стимулює інноваційну активність	Позитивний

Джерело: сформовано автором на основі [1-3]

Особливостями розвитку підприємств у трансформаційній економіці є те, що вони функціонують в умовах:

- високої невизначеності та ризиків;

- обмеженого доступу до фінансових ресурсів;
- нестабільної нормативно-правової бази;
- недостатнього розвитку інноваційної інфраструктури.

Ці фактори обмежують інвестиційну активність та стримують впровадження інновацій. Проте, вони створюють передумови для формування нових бізнес-моделей і підвищення ефективності управління.

До напрямів активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств доцільно віднести:

- удосконалення державної політики (стимулювання інновацій через податкові пільги; розвиток державно-приватного партнерства; підтримка стартапів та наукових досліджень);
- розвиток фінансових інструментів (залучення венчурного капіталу; розвиток фондового ринку; використання альтернативних джерел фінансування);
- інтеграція науки та бізнесу (створення технопарків і інноваційних кластерів; співпраця з університетами та дослідницькими центрами);
- підвищення інноваційної культури підприємств (розвиток людського капіталу; стимулювання творчості та ініціативності працівників).

Таким чином, інноваційно-інвестиційний розвиток підприємств є важливою передумовою забезпечення їх конкурентоспроможності в умовах трансформаційної економіки. Його ефективність визначається комплексом взаємопов'язаних зовнішніх і внутрішніх факторів. У сучасних умовах особливого значення набуває формування сприятливого інституційного середовища, розвиток фінансових механізмів підтримки інновацій та підвищення внутрішнього потенціалу підприємств. Реалізація зазначених заходів сприятиме забезпеченню сталого економічного розвитку та інтеграції в глобальний економічний простір.

Список використаних джерел

1. Рудаченко О. О., Тараруєв Ю. О., Ісаєнко О. В. Стратегічне управління розвитком промислового підприємства в умовах трансформаційної економіки. *Ефективна економіка*. 2025. № 5. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.5.31>
2. Гагарінов О. В. Стратегія трансформації підприємства у стан системно-досконалої бізнес-організації: монографія. Харків: Лібуркіна Л. М., 2023. 410 с.
3. Havrylchenko O., Polozova T., Bilyk V., Pokanievych Y., Larionova K. Innovation-Investment Mechanism of the Economic Entities Development in the Conditions of Transformational Challenges. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2023. № 45(4). pp. 343-351. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2023.34>.

УДК 338.2:658.012

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Крячко М.О.

e-mail: maryna.kriachko@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Полозова Т.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

The paper examines digital transformation of business processes as a factor in achieving sustainable development of enterprises. Key directions of digitalization are identified, including automation, cloud technologies, and data analytics. The study analyzes the impact of digital transformation on economic, environmental, and social dimensions of sustainability, highlighting both opportunities and associated risks. The research concludes that digital transformation contributes to sustainable development only under the condition of strategic management. The necessity of a comprehensive approach to digitalization aligned with sustainable development goals is substantiated.

В умовах глобалізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій цифрова трансформація стає одним із визначальних чинників забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств. Традиційні моделі управління бізнес-процесами вже не відповідають вимогам сучасного ринкового середовища, що характеризується високим рівнем невизначеності та зростаючими вимогами до екологічної й соціальної відповідальності бізнесу. За таких умов цифрова трансформація виступає стратегічним механізмом, що дозволяє підприємствам одночасно підвищувати операційну ефективність та забезпечувати збалансований економічний, екологічний і соціальний розвиток.

У цьому контексті особливого значення набуває ESG-підхід, який орієнтує підприємства на узгодження економічних результатів із екологічними та соціальними цілями [1].

Цифрова трансформація бізнес-процесів являє собою комплексний процес інтеграції цифрових технологій у всі сфери діяльності організації, що призводить до суттєвих змін у способах створення та споживання цінності. Принципово важливо розмежовувати цифрову трансформацію та просту автоматизацію: якщо автоматизація замінює ручні операції програмними рішеннями в межах існуючої бізнес-моделі, то трансформація передбачає фундаментальний перегляд самої моделі ведення бізнесу, організаційної культури та стратегічних пріоритетів [2]. Основними технологіями є хмарні обчислення, штучний інтелект, Інтернет речей (IoT), технології великих даних та роботизована автоматизація процесів (RPA). Разом із тим сама по собі наявність цих інструментів не гарантує позитивного ефекту, оскільки без чіткої стратегії впровадження

цифровізація може призвести до зростання витрат та дезорганізації процесів.

Вплив цифрової трансформації на сталий розвиток підприємства проявляється через кілька взаємопов'язаних напрямів. З екологічної точки зору впровадження цифрових технологій сприяє оптимізації використання ресурсів: зокрема, системи предиктивного обслуговування обладнання на основі IoT-сенсорів дозволяють скорочувати споживання енергії завдяки своєчасному виявленню неефективних режимів роботи. З позиції соціальної відповідальності цифровізація створює нові формати зайнятості та підвищує безпеку праці. В аспекті корпоративного управління впровадження цифрових рішень підвищує прозорість операцій, покращує якість аналітики та сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень [3]. Таким чином, цифрова трансформація безпосередньо впливає на основні компоненти ESG.

Економічна складова впливу цифрової трансформації на сталий розвиток проявляється через скорочення операційних витрат, підвищення продуктивності та прискорення виведення продукції на ринок. Впровадження ERP-систем дозволяє інтегрувати фінансові, логістичні та виробничі потоки в єдину систему, а використання CRM-платформ сприяє підвищенню рівня утримання клієнтів та якості обслуговування [4]. Автоматизація рутинних процесів вивільняє людські ресурси для стратегічних завдань, а цифрові платформи відкривають нові канали збуту.

Утім, початкові інвестиції в цифрову інфраструктуру є значними, а термін окупності може бути тривалим, що створює фінансові ризики, особливо для малих і середніх підприємств. Додатковим ризиком є технологічне старіння цифрових рішень, коли впроваджене програмне забезпечення потребує оновлення швидше, ніж забезпечує очікуваний економічний ефект.

Екологічний аспект цифрової трансформації є водночас перспективним і суперечливим. Цифрові двійники дозволяють моделювати виробничі процеси з метою мінімізації відходів ще на етапі проектування, а системи моніторингу на базі IoT забезпечують контроль за викидами в реальному часі. Водночас цифрова інфраструктура сама є джерелом екологічного навантаження. Центри обробки даних потребують значних обсягів електроенергії, а виробництво та утилізація електронного обладнання створюють зростаючий потік відходів. Отже, екологічний ефект цифровізації не є автоматично позитивним – він залежить від того, наскільки підприємство враховує повний життєвий цикл цифрових рішень у своїй стратегії сталого розвитку [1].

Соціальна складова цифрової трансформації потребує особливо зваженого підходу. Цифрові інструменти комунікації підвищують залученість персоналу, а платформи дистанційного навчання розширюють доступ до нових компетенцій. Проте цифровізація створює й суттєві ризики. Так, автоматизація може витіснити працівників із рутинних позицій

швидше, ніж ринок праці здатен запропонувати альтернативну зайнятість. Крім того, інтенсивне використання цифрових технологій породжує проблему цифрового вигоряння та розмивання меж між робочим і особистим часом. Тому соціально відповідальна цифрова трансформація має супроводжуватися програмами перекваліфікації та механізмами соціальної адаптації працівників [5].

Успішна цифрова трансформація, орієнтована на сталий розвиток, потребує системного стратегічного підходу. Однією з ключових проблем сучасних підприємств залишається фрагментарне впровадження цифрових рішень без їх узгодження із загальною стратегією розвитку. Натомість доцільно формувати єдину цифрову стратегію, що інтегрує економічні, екологічні та соціальні цілі підприємства, передбачає систему показників ефективності та включає розвиток цифрових компетенцій персоналу [2; 4].

Таким чином, цифрова трансформація бізнес-процесів є необхідною, але недостатньою умовою сталого розвитку підприємства. Її ефективність визначається не обсягом впроваджених технологій, а якістю управлінських рішень щодо їх інтеграції в загальну стратегію розвитку з урахуванням економічних, екологічних та соціальних наслідків. Лише керована, стратегічно обґрунтована цифрова трансформація здатна забезпечити синергію операційної ефективності, екологічної відповідальності та соціального добробуту.

Список використаних джерел

1. Лагодієнко О. В. Теоретичні та практичні особливості проектного підходу до управління програмою втілення ESG стратегії в умовах цифровізації. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.52>

2. Скорик О. О. Реінжиніринг як метод планування бізнес-процесів в умовах цифрової трансформації. *Ефективна економіка*. 2022. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_7_16.

3. Прокопенко М. О. Сценарне планування бізнес-процесів на промислових підприємствах в умовах цифровізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 15. С. 90-96.

4. Модернізація системи управління в умовах цифрового суспільства : [колект.] монографія / [Ю. Є. Петруня та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Ю. Є. Петруні, д-ра екон. наук О. Ф. Іващини ; Ун-т мит. справи та фінансів. Дніпро : Ун-т митної справи та фінансів, 2024. 309 с.

5. Polozova T., Sheiko I., Stepanenko S., Ponomarov S., Ihumentseva N., Peresada O. Digital and Innovation Development in EU countries: Influencing Factors and Trends. *15th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*. Sibenik, Croatia. 2025. pp. 392-395. DOI: 10.1109/ACIT65614.2025.11185602.

УДК 004:[33+351]

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ РОЗРОБКИ ВЕБСАЙТУ МУЗЕЙНОЇ УСТАНОВИ

Кушнірова Д.А.

e-mail: daria.kushnirova@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Полозова Т.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

This work is devoted to the economic justification of developing a website for a museum institution. The relevance of the study is determined by the growing role of digital technologies in the cultural sector and the need to ensure efficient use of financial resources. The main cost components of website development and maintenance are analyzed, including design, technical implementation, and content support. Particular attention is paid to evaluating the economic feasibility of such a project. The advantages of implementing a digital resource for expanding audience reach and improving accessibility to information are considered. The results confirm the economic efficiency of introducing web technologies in museum activities.

У сучасних умовах розвитку інформаційних технологій вебсайт музейної установи є важливим засобом представлення інформації про експозиції, виставки та культурні події. Разом із тим створення такого ресурсу потребує відповідних фінансових витрат, що зумовлює необхідність проведення економічного обґрунтування його розробки. Вебсайт розглядається як елемент інфраструктури установи, що потребує раціонального використання фінансових ресурсів та планування витрат.

Теоретичні та практичні питання використання вебтехнологій для розробки сайту розглядалися у роботах таких науковців, як Л. А. Клименко, І. І. Седякін [1], Л. В. Потрашкова, В. І. Коваленко [2] та інших. Проблематика економічного обґрунтування інноваційних рішень, особливостей комерціалізації вебсайту та аспекти цифрового маркетингу досліджувалися у роботах багатьох авторів, серед яких Н. Т. Рудь, І. В. Кривов'язюк [3], В. В. Гой, В. В. Харів [4], Т. Янковець [5] та інші.

Економічне обґрунтування розробки вебсайту передбачає визначення структури витрат, оцінювання доцільності створення ресурсу та аналіз очікуваної ефективності його використання. Важливим етапом є визначення основних складових витрат, що поділяються на одноразові та поточні. До одноразових витрат належать витрати на розробку дизайну інтерфейсу, програмну реалізацію та наповнення сайту контентом. Поточні витрати включають оплату хостингу, доменного імені, технічну підтримку та регулярне оновлення інформації. До витрат також належать адміністрування ресурсу, оновлення програмного забезпечення та забезпечення безперебійної роботи сайту.

Розмір витрат залежить від складності вебсайту, кількості функціональних можливостей та рівня його інтерактивності. Для музейної установи доцільним є створення інформаційного вебресурсу, який містить відомості про експозиції, афішу подій, освітні програми та новини. Додаткові функції, такі як інтерактивні елементи або віртуальні огляди експозицій, можуть підвищувати вартість розробки, але водночас збільшують ефективність використання ресурсу. При цьому важливо оптимальне співвідношення між витратами на створення сайту та його функціональними можливостями, щоб уникнути надмірних витрат.

Оцінювання економічної доцільності створення вебсайту базується на визначенні його впливу на діяльність музейної установи. Вебресурс забезпечує розширення аудиторії за рахунок підвищення доступності інформації для користувачів. Наявність сайту дозволяє оперативно інформувати відвідувачів про заходи, що сприяє збільшенню кількості відвідувань музею. Крім того, використання вебсайту дозволяє скоротити витрати на друковану продукцію та інші традиційні засоби інформування.

Важливим аспектом є оцінка ефективності використання вебсайту як інструменту довгострокового розвитку. Вебресурс функціонує постійно та забезпечує доступ до інформації незалежно від часу і місця перебування користувача. Це дозволяє підвищити ефективність комунікації з аудиторією та розширити коло потенційних відвідувачів. У цьому контексті витрати на розробку сайту доцільно розглядати як інвестиції у розвиток музейної установи, що забезпечують довгостроковий ефект [4].

Економічну ефективність вебсайту доцільно оцінювати за допомогою таких показників, як зростання кількості відвідувачів, підвищення рівня поінформованості аудиторії та зниження витрат на традиційні засоби комунікації. Хоча частина ефектів має нематеріальний характер, їх вплив на діяльність установи є суттєвим. Зокрема, підвищення доступності інформації сприяє формуванню позитивного іміджу музею та підвищенню його конкурентоспроможності серед інших культурних установ.

Додатковим фактором ефективності є можливість оптимізації інформаційних процесів. Використання вебсайту дозволяє швидко оновлювати інформацію, систематизувати дані про експозиції та забезпечувати зручний доступ до них. Це зменшує витрати часу та ресурсів на обробку інформації і підвищує ефективність діяльності установи. Крім того, автоматизація окремих процесів дозволяє зменшити навантаження на персонал та підвищити якість обслуговування.

Також доцільно враховувати соціальний ефект від впровадження вебсайту. Поширення інформації про культурну спадщину сприяє підвищенню рівня обізнаності населення та залученню нових відвідувачів. Це має позитивний вплив на розвиток культурної сфери та підвищення значущості музейних установ. Доступність інформації через вебсайт дає можливість ознайомлення з широкому колу користувачів.

Крім того, впровадження вебсайту сприяє підвищенню якості управління інформаційними ресурсами установи. Систематизація даних, їх збереження та швидкий доступ до них забезпечують більш ефективну організацію роботи музею. Це дозволяє приймати більш обґрунтовані управлінські рішення та підвищує загальну результативність діяльності.

Важливим аспектом економічного обґрунтування є також оцінка строку окупності витрат на створення вебсайту [3]. Хоча прямі фінансові надходження для музейних установ можуть бути обмеженими, ефект від впровадження вебресурсу проявляється у вигляді зростання відвідуваності, підвищення рівня поінформованості та оптимізації витрат. Умовна окупність може визначатися через співвідношення витрат на створення сайту та отриманих вигід, зокрема зменшення витрат на друковану продукцію та підвищення ефективності комунікації.

Також використання вебсайту дозволяє підвищити прозорість діяльності музейної установи та покращити взаємодію з користувачами. Наявність актуальної та структурованої інформації сприяє формуванню довіри до установи та підвищує рівень її відкритості.

Отже, економічне обґрунтування розробки вебсайту музейної установи підтверджує доцільність його створення. Незважаючи на початкові витрати, впровадження вебресурсу забезпечує довгострокові переваги, зокрема підвищення ефективності інформування, розширення аудиторії та зменшення витрат на традиційні канали комунікації. Вебсайт є ефективним інструментом розвитку музейної установи та підвищення результативності її діяльності.

Список використаних джерел

1. Клименко Л. А., Седякін І. І. Використання веб-технологій для розробки сайту та веб-орієнтованої системи розкладу занять. *Інформаційно-керуючі системи на залізничному транспорті*. 2023. № 3(дод.). С. 65-66.
2. Потрашкова Л. В. Коваленко В. І. Методика розробки дизайну вебсайту із застосуванням українського етностилю. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Технічні науки*. 2024. Том 35(74). № 6. С. 186-191.
3. Рудь Н. Т., Кривов'язюк І. В. Економічне обґрунтування інноваційних рішень: ризики, інвестиції, оцінювання. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 12. С. 3309-3326.
4. Гой В. В., Харів В. В. Особливості комерціалізації вебсайту, як складного об'єкта інтелектуальної власності. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : Економічні науки. 2023. № 8. С. 39-44.
5. Янковець Т. Вебсайт у цифровому маркетингу. *Scientia Fructuosa*. 2023. № 4. С. 85-104.

УДК 005:004

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЯК ДРАЙВЕР СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Мартиненко М.С.

e-mail: mykola.martynenko@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Шейко І.А.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

The article examines the essence of digital transformation and its role in ensuring sustainable development of modern enterprises. The impact of digital technologies on economic, environmental, and social aspects is analyzed. It is substantiated that digitalization is a key factor in enhancing competitiveness in a global and innovation-driven economy.

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується стрімким поширенням цифрових технологій, які кардинально змінюють способи ведення бізнесу, структуру ринків та поведінку споживачів. У цих умовах цифрова трансформація стає не лише інструментом підвищення ефективності діяльності підприємств, але й важливим драйвером їх сталого розвитку.

Проблематика сталого розвитку підприємств набуває особливої актуальності у контексті глобальних викликів, таких як зміна клімату, обмеженість ресурсів та соціальна нерівність [1-2]. Саме тому інтеграція цифрових рішень у бізнес-процеси розглядається як один із ключових шляхів досягнення балансу між економічним зростанням, екологічною відповідальністю та соціальною справедливістю.

Цифрова трансформація є комплексним процесом впровадження цифрових технологій у всі аспекти діяльності підприємства, що супроводжується фундаментальними змінами бізнес-моделей, організаційної культури та управлінських підходів [1, 3, 4].

До основних технологій, що забезпечують цифрову трансформацію, належать:

- хмарні обчислення;
- великі дані (Big Data);
- штучний інтелект;
- Інтернет речей (IoT);
- блокчейн-технології.

Застосування зазначених технологій дозволяє підприємствам оптимізувати бізнес-процеси, підвищувати продуктивність праці та формувати нові джерела доходу.

Сталий розвиток підприємства передбачає гармонійне поєднання трьох основних складових: економічної, екологічної та соціальної. Цифрова трансформація впливає на кожну з цих складових.

Взаємозв'язок цифрової трансформації та сталого розвитку наведено на рис. 1.



Рисунок 1 – Взаємозв'язок цифрової трансформації та сталого розвитку
Джерело: розроблено автором на основі [1, 3-5]

Для успішної реалізації цифрової трансформації підприємствам необхідно дотримуватися комплексного підходу, що передбачає:

- формування цифрової стратегії;
- інвестування в сучасні технології;
- розвиток цифрових навичок персоналу;
- трансформацію організаційної культури;
- забезпечення кібербезпеки.

Важливим є також врахування галузевих особливостей та рівня цифрової зрілості підприємства. Незважаючи на значні переваги, цифрова трансформація супроводжується рядом викликів, серед яких:

- високі витрати на впровадження технологій;
- ризики кіберзагроз;
- опір змінам з боку персоналу;
- недостатній рівень цифрових компетенцій.

Подолання цих викликів потребує ефективного управління змінами та стратегічного планування.

Цифрова трансформація є важливим фактором забезпечення сталого розвитку сучасного підприємства. Вона сприяє підвищенню економічної ефективності, зменшенню екологічного навантаження та розвитку соціального потенціалу. Успішна реалізація цифрової трансформації потребує системного підходу, інвестицій у технології та людський капітал, а також готовності підприємства до змін. У перспективі саме цифрові інновації визначатимуть рівень конкурентоспроможності підприємств у глобальній економіці.

Список використаних джерел

1. Polozova T., Kolupaieva I., Prokopenko V., Sheiko I. Digital Transformation and Global Competitiveness in the EU. In: Srivastava, P., Poyda-Nosyk, N., Hajiyev, N.O., Tan, C.C. (eds) Digitalisation and Artificial Intelligence Using Mathematical and Computational Approaches. FAI-DAIRBM 2024. *Springer Proceedings in Mathematics & Statistics*. 2026. Vol. 518. Springer, Singapore. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-95-3596-5_28
2. Полозова Т.В. Концептуальні засади управління сталим розвитком транспортно-логістичних компаній в контексті забезпечення економічної безпеки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. № 3(39). С. 70-82.
3. Revenko D., Romanenkov Yu., Polozova T., Lebedchenko V., Molchanova K.. The impact of digitalization on the economic growth of the European Union: an empirical study. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2024. Vol. 3 No. 13 (129). pp. 46-56.
4. Kolupaieva I., Sheiko I., Polozova T. Digital Transformation in the Context of Sustainable Development of European Countries. *Problemy Ekorozwoju – Problems of Sustainable Development*. 2024. 19(1): pp. 89-103.
5. Шейко І.А., Мартиненко М.С. Економічна безпека та цифровий розвиток для забезпечення конкурентоспроможності країн ЄС та України *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2025. № 3 (18) С. 129-136.

УДК 330.101.541:005.52

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мізін Д.С.

e-mail: dmytro.mizin@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Пономарьов С.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

The article examines the essence and theoretical foundations of diagnosing enterprise performance. Approaches to defining efficiency are analyzed, and the need for comprehensive evaluation is substantiated. Key methods and tools of diagnostics are outlined, with emphasis on a systemic approach that integrates financial, production, managerial, and socio-economic aspects.

В умовах динамічного розвитку ринкової економіки та посилення конкуренції питання оцінки ефективності діяльності підприємства набуває особливої актуальності. Сучасні підприємства функціонують у середовищі високої невизначеності, що потребує своєчасної та об'єктивної діагностики їхнього стану. Ефективна діагностика дозволяє виявити проблемні аспекти діяльності, оцінити використання ресурсів та сформулювати обґрунтовані управлінські рішення.

Проблематика оцінки ефективності підприємств широко досліджується у працях вітчизняних та зарубіжних науковців [1-4].

Основна увага приділяється визначенню критеріїв ефективності, методам її оцінювання та побудові інтегрованих систем показників. Водночас існує потреба у систематизації теоретичних підходів до діагностики ефективності з урахуванням сучасних економічних умов.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних аспектів діагностики ефективності діяльності підприємства, визначення її сутності, принципів, методів та інструментів.

Ефективність діяльності підприємства є комплексною економічною категорією, яка відображає співвідношення між отриманими результатами та витраченими ресурсами. Вона характеризує здатність підприємства досягати поставлених цілей з мінімальними витратами та максимальним результатом.

Ефективність можна розглядати у кількох аспектах:

- економічному (прибутковість, рентабельність);
- виробничому (продуктивність праці, використання ресурсів);
- соціальному (умови праці, задоволеність персоналу);
- управлінському (якість управлінських рішень).

Діагностика ефективності діяльності підприємства – це процес комплексного дослідження його стану з метою виявлення відхилень від

запланованих показників та визначення резервів підвищення результативності.

До основних принципів діагностики ефективності діяльності підприємства відносяться (рис.1):

- системність, що передбачає врахування взаємозв'язків між усіма елементами підприємства;
- комплексність, що передбачає охоплення всіх аспектів діяльності;
- об'єктивність, що передбачає використання достовірної інформації;
- оперативність, що передбачає своєчасність проведення аналізу;
- адаптивність, що характеризує здатність підприємства пристосовуватися під зміни зовнішнього середовища;
- гнучкість, що характеризує здатність підприємства вчасно реагувати на вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

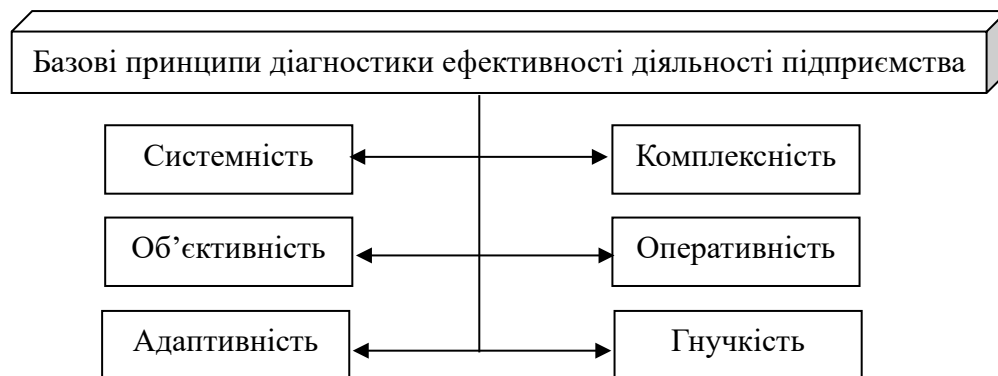


Рисунок 1 – Базові принципи діагностики ефективності діяльності підприємства

Джерело: розроблено автором

У сучасній економічній практиці застосовується широкий спектр методів оцінки ефективності [1, 3]:

- фінансово-економічний аналіз передбачає аналіз ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ділової активності підприємства;
- порівняльний (бенчмаркінг) передбачає зіставлення показників підприємства з аналогічними підприємствами або галузевими стандартами;
- факторний аналіз дозволяє визначити вплив окремих факторів на кінцеві результати діяльності;
- інтегральні методи оцінювання передбачають розрахунок узагальнюючих показників ефективності;
- економіко-математичне моделювання використовується для прогнозування результатів діяльності та оптимізації управлінських рішень.

Для проведення діагностики ефективності використовується система показників, що включає:

- показники прибутковості (рентабельність активів, капіталу);

- показники ділової активності (оборотність активів);
- показники ліквідності;
- показники фінансової стійкості;
- показники продуктивності праці.

Комплексне використання цих показників дозволяє сформувати об'єктивну оцінку діяльності підприємства.

Сучасний підхід до діагностики ефективності базується на системному аналізі, що розглядає підприємство як відкриту систему, що взаємодіє із зовнішнім середовищем. Такий підхід передбачає: інтеграцію різних методів аналізу; врахування стратегічних цілей підприємства; оцінку впливу зовнішніх факторів; використання інформаційних технологій для обробки даних.

Діагностика ефективності діяльності підприємства є важливим інструментом управління, який забезпечує своєчасне виявлення проблем та визначення напрямів розвитку. Теоретичні аспекти діагностики ґрунтуються на системному та комплексному підходах, що дозволяє враховувати багатогранність діяльності підприємства. Ефективне застосування методів діагностики сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства, оптимізації використання ресурсів та забезпеченню його сталого розвитку в умовах сучасної економіки.

Список використаних джерел

1. Голей Ю. М. Сутність, завдання та методи діагностики економічної діяльності підприємства на сучасному етапі розвитку ефективного менеджменту. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2023. № 4. С. 58-64.

2. Бондар О. С., Новікова В. В., Трофимчук М. І., Ткаченко О. В., Бондар О. С. Моделювання процесу бізнес-діагностики: математичні та комп'ютерні методи для оцінки ефективності підприємств. *Агросвіт*. 2025. № 1. С. 39-49.

3. Полозова Т.В., Харченко В.В. Сучасні методи оцінки ефективності діяльності підприємства. Сталій економічний розвиток: інноваційні підходи та стратегічні перспективи: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2024. С. 262-273.

4. Полозова Т.В., Пономарьов С.В., Потій О.О. Теоретико-методичні аспекти економічної та інформаційної аналітики в контексті інноваційного розвитку економіки. *Національні інтереси України: науково-практичний журнал*. 2025. № 7(12). С. 516-532.

УДК 005.8:005.334:338.1

СИСТЕМА ІНДИКАТОРІВ РАНЬОГО ВИЯВЛЕННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ У ПРОЄКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Мороз М.Ю.

e-mail: moroz.maksym1@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Мурзабулатова О.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The paper substantiates the necessity of implementing a system of early warning indicators for crisis phenomena in project activities. It explores the concept of «weak signals» and economic diagnostic methods as a foundation for preventive management. A classification of Early Warning Indicators (EWI) is proposed, categorized by cost, time, resource, and external groups of indicators. It is proven that integrating the proposed indicators into the general anti-crisis management system allows for minimizing resource losses. The results facilitate a shift from reactive to proactive project risk management. Implementing the system enhances the organization's financial stability under conditions of high environmental turbulence.

Необхідність раннього виявлення кризових явищ в проєктній діяльності зумовлена як традиційними так і новими факторами: складність завдань, обмеження, високий ступінь невизначеності, а також цифрова трансформація та геополітична нестабільність. Саме тому на перший план виходить економічна діагностика та створення системи превентивного виявлення «слабких сигналів». Це дозволяє ідентифікувати зародження кризи на етапах, коли її наслідки ще можна нівелювати з мінімальними втратами ресурсів. Формування системи індикаторів раннього попередження (Early Warning Indicators – EWI) є критично важливим для забезпечення фінансової стійкості проєкту та досягнення його стратегічних цілей, оскільки дозволяє менеджменту перейти від реактивного до проактивного стилю управління.

Кризові явища – це невелика кількість нестійких кризових проявів, що виникають синхронно один до одного у різних напрямках діяльності підприємства, або певне явище, що виникає під час реалізації конкретного процесу функціонування суб'єкта діяльності [1]. Тобто, для управління проєктами, криза – це фаза критичного розходження між плановими параметрами та фактичними можливостями їх досягнення.

Фундаментальною для економічної діагностики є відмінність між проєктним ризиком та кризовим явищем. Якщо ризик є ймовірнісною категорією, що описує потенційну подію у майбутньому, то кризове явище свідчить про початок деструктивної трансформації проєкту в теперішньому часі. На різних етапах життєвого циклу проєкту змінюється природа відповідних явищ. На стадіях ініціації та планування кризові прояви

здебільшого мають концептуальний характер і зумовлюються помилками у визначенні параметрів цільового ринку та недостатньо обґрунтованою структуризацією і декомпозицією робіт. На фазі виконання зазначені явища трансформуються в операційні та фінансові розриви, що проявляються у перевищенні бюджетних лімітів, виникненні касових розривів і появі технічних дефектів. Основою побудови системи ранньої діагностики кризових явищ у проєкті є виявлення «слабких сигналів». Термін «слабкі сигнали», вперше запропонований І. Ансоффом [2], у проєктному менеджменті означає ранні неповні та розрізнені відомості про можливі зміни у внутрішньому або зовнішньому середовищі проєкту. Такі сигнали ще не свідчать про наявність прямої загрози, однак можуть вказувати на формування передумов кризи та потребу в своєчасних управлінських діях.

Особливе значення в контексті управління має ідентифікація так званої «точки невороття». Це момент у життєвому циклі, після якого витрати на антикризові заходи або виправлення помилок перевищують очікуваний економічний ефект від завершення проєкту. Система індикаторів раннього попередження повинна працювати на випередження цієї точки, фіксуючи «слабкі сигнали» ще на етапі, коли траєкторію проєкту можна скоригувати з мінімальними втратами. Таким чином, кризове явище в межах життєвого циклу є сигналом про невідповідність поточної моделі управління внутрішнім або зовнішнім реаліям проєкту.

За результатами дослідження, запропонованого О. Колмаковою, В. Халіною та А. Устіловською [3], першим кроком формування механізму прогнозування та оперативного реагування на кризу є збір даних за аналізований період про господарську діяльність підприємства та регіону. Другим кроком є поглиблений аналіз визначених індикаторів, який дає змогу перетворити первинні дані на обґрунтовані діагностичні висновки. На цьому етапі здійснюється зіставлення фактичних значень показників із нормативними (плановими) рівнями, а також оцінюється динаміка їх змін з метою виявлення прихованих негативних тенденцій.

Для формування цілісної системи діагностики в проєктній діяльності індикатори доцільно структурувати за сферами впливу. Такий підхід забезпечує комплексне охоплення параметрів внутрішнього середовища проєкту та врахування зовнішніх факторів, пов'язаних із діяльністю підприємства і специфікою регіону. Визначальними групами індикаторів у системі економічної діагностики проєкту є:

- економіко-вартісні індикатори (індекс виконання вартості, відхилення вартості, динаміка кредиторської заборгованості);
- часові та технологічні індикатори (індекс виконання графіка, кількість відкритих дефектів і зростання витрат на виправлення);
- ресурсні та організаційні індикатори (плинність кадрів);
- зовнішні (регіональні) індикатори (індекс інфляції в регіоні, регуляторне середовище).

Комплексний аналіз зазначених індикаторів дає змогу сформувати карту ризиків проєкту, у межах якої кожен показник виконує функцію індикатора раннього попередження та сигналізує про наближення кризових проявів ще до їх переходу в критичну стадію.

Слід підкреслити, що система індикаторів раннього виявлення кризових явищ у проєктному менеджменті є складовою загальної системи антикризового управління підприємством. Антикризове управління має здійснюватися на безперервній основі та бути спрямованим на попередження кризових проявів шляхом регулярного моніторингу параметрів виробничо-комерційної та організаційно-управлінської діяльності. Результати аналізу виявлених відхилень стають підставою для прийняття відповідальними особами управлінських рішень, що відповідають поточній ситуації [4].

Застосування описаних індикаторів у системі управління проєктом забезпечує перехід від фіксації слабких сигналів до своєчасних управлінських рішень, зокрема перерозподілу ресурсів, перегляду строків виконання або, у разі досягнення ризиками критичного рівня, призупинення чи консервації проєкту з метою збереження ліквідності підприємства. Результативність такої системи визначається систематичністю діагностичних процедур і рівнем автоматизації збору та візуалізації даних, зокрема із застосуванням засобів візуалізації даних, що знижує вплив суб'єктивних оцінок під час аналізу проєктних ризиків.

На підставі наведеного можна зробити висновок, що формування системи індикаторів раннього виявлення є необхідною умовою підвищення стійкості проєктно-орієнтованих організацій у турбулентному середовищі. Використання класифікації індикаторів за часовими, вартісними та ресурсними параметрами дає змогу завчасно виявляти ризикові відхилення та оперативно коригувати управлінські дії, зменшує витрати на антикризові заходи та підвищує загальну результативність інвестиційно-проєктної діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Григор'єва О. В., Міщенко А. Ю. Кризові явища в економіці та їх прояви на підприємстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 13. С. 76–79.

2. Ansoff H. I. *Strategic Management*. Palgrave Macmillan, 2014. 252 p.

3. Колмакова О., Халіна В., Устіловська А. Алгоритм проведення діагностики кризових явищ на ранніх стадіях як частина механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 63. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-6> (дата звернення: 02.03.2026).

4. Войтко С. В., Мельниченко А. А. *Лідерство та антикризовий менеджмент: підручник*. Київ: «Політехніка», 2021. 194 с.

УДК 005.591.6:005.334(477)

БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Моїсеєнко Є.Ю.

e-mail: yelyzaveta.moiseienko@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Перепелюкова О.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The full-scale war in Ukraine has transformed innovation management, making security integration a critical success factor. This paper examines security-oriented innovation management as a system combining competitiveness objectives with systematic management of war-related threats, including cyberattacks on R&D systems, intellectual property theft, and physical infrastructure destruction. The proposed model is based on three principles: diversification of innovation resources, adaptive management, and cyber security. Effective implementation requires business process transformation, investments in protection technologies, and security culture development among innovation teams.

Управління інноваціями в умовах війни супроводжується значним ускладненням ризик-ландшафту. Традиційні моделі інноваційного менеджменту, орієнтовані на максимізацію швидкості виходу на ринок та відкриту співпрацю, вимагають фундаментального переосмислення. Організації стикаються з критичними загрозами: від промислового шпигунства та кібератак на R&D-підрозділи до фізичного знищення інноваційної інфраструктури та витoku критичних технологій. Безпекоорієнтований менеджмент інновацій у цьому контексті набуває стратегічного значення як інструмент збалансування інноваційної динаміки та захисту критичних розробок, забезпечуючи не лише корпоративну стійкість, а й технологічну безпеку держави.

Інноваційний менеджмент – це система управління, у межах якої взаємодіють різні фактори, спрямовані на забезпечення необхідного рівня життєздатності та конкурентоспроможності підприємства шляхом управління інноваційними процесами [1]. Об'єктом інноваційного менеджменту можуть виступати інноваційний процес, окремо взята інновація або інноваційна діяльність у цілому.

Воєнний контекст трансформує класичну модель інноваційного менеджменту, вимагаючи інтеграції безпекової домінанти у всі управлінські процеси. Безпекоорієнтований менеджмент інновацій – це система управління, яка поєднує традиційні завдання забезпечення конкурентоспроможності із систематичним управлінням безпековими загрозами на кожному етапі життєвого циклу інновації. Основною особливістю є розширення об'єктів впливу та управління. Окрім власне

інноваційного процесу, до них належать захист інтелектуальної власності, кібербезпека R&D-систем, фізична безпека інноваційної інфраструктури, контроль доступу до критичних технологій та забезпечення безперервності інноваційної діяльності в умовах воєнних загроз.

Під час повномасштабної війни з Росією інноваційно-інвестиційна діяльність підприємств характеризується зниженням обсягів інвестицій, зростанням витрат на забезпечення безпеки, зменшення доступу до фінансування, зменшення інноваційної діяльності та зміни в регіональній економіці [2].

Одним з основних прийомів управління ризиками та фінансово-економічною безпекою є диверсифікація. В контексті безпекоорієнтованого менеджменту інновацій можуть бути застосованими такі заходи: географічне розподілення дослідницьких центрів, створення резервних лабораторій, дублювання критичних даних у безпечних локаціях.

Важливою рисою інноваційної діяльності в умовах конкурентного середовища, а надто в умовах воєнних ризиків є здатність адаптуватися. Бізнесу слід переходити від лінійних моделей інновацій до адаптивних, із вбудованими сценаріями екстреного реагування на енергетичні атаки, кібератаки та фізичні загрози. Критичною стає здатність до швидкої реконфігурації R&D-діяльності в умовах руйнування фізичної інфраструктури, міграції ключових фахівців та обмеженості ресурсів. Організації впроваджують гібридні та повністю віддалені моделі інноваційної роботи, що супроводжується необхідністю посилення контролю доступу до критичних розробок та використання шифрованих каналів комунікації.

Окремо слід згадати кібербезпеку як важливий чинник забезпечення загальної системи безпекоорієнтованого менеджменту. Ефективний захист інноваційних проєктів передбачає багаторівневу систему заходів: сегментацію мереж з ізоляцією критичних R&D-систем, впровадження моделі Zero Trust Architecture, обов'язкове шифрування даних у спокої та при передачі, регулярний аудит безпеки програмного коду (SAST/DAST), контроль цілісності розробок через систему версіонування з криптографічним підписом [3]. Особливої уваги потребує управління доступом на основі застосування принципу найменших привілеїв, багатофакторна автентифікація, відеофіксація роботи з критичними системами.

Водночас необхідним є формування культури кібергігієни серед інноваційних команд, яка реалізується на основі регулярних тренінгів з розпізнавання соціальної інженерії, симуляції кіберінцидентів, чіткі протоколи реагування на підозрілу активність. Інтеграція Security Champions у кожен R&D-команду забезпечує проактивний підхід до виявлення вразливостей на ранніх стадіях розробки.

Ефективна модель безпекоорієнтованого менеджменту інновацій базується на трьох взаємопов'язаних принципах: застосування диверсифікації, адаптивного управління, приділення уваги кібербезпеці. Диверсифікація передбачає розподіл інноваційних ресурсів для мінімізації локальних загроз. Адаптивне управління ґрунтується на гнучкості та швидкому реагуванні. Кіберстійкість формується через інтеграцію безпекових механізмів на всіх етапах життєвого циклу інновацій.

Повномасштабна війна створила принципово нові умови для інноваційної діяльності підприємств, де забезпечення безпеки стало не додатковою функцією, а критичним фактором успішності інноваційних проектів. Безпекоорієнтований менеджмент інновацій являє собою інтегровану систему управління, що поєднує традиційні завдання забезпечення конкурентоспроможності із систематичним управлінням широким спектром воєнних загроз – від кібератак на R&D-системи до фізичного знищення інноваційної інфраструктури. Запропонована модель, заснована на принципах диверсифікації, адаптивності та кіберстійкості, дозволяє організаціям підтримувати інноваційну динаміку в екстремальних умовах, одночасно захищаючи критичні розробки та інтелектуальну власність. Перспективним напрямком досліджень є вимірювання ефективності безпекоорієнтованого підходу та розробка галузевих моделей управління інноваціями в умовах війни.

Список використаних джерел

1. Вікарчук О. І. Інноваційний менеджмент в Україні як складова загальної системи управління підприємством. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. 2010. Вип. 1 (51). С. 156-159.
2. Михайлик О., Бірак Є. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-86>.
3. Popova D., Yaremenko S. Cyber Security in the Age of Industry 5.0: New Challenges and Opportunities. *Economic Herald of the Donbas*. 2024. No. 3(77). pp. 203-216. URL: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-3\(77\)203-216](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-3(77)203-216).

УДК 658.15:005.52:005.334

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БІЗНЕСУ НА
ЗАСАДАХ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ**

Мороз М.Ю.

e-mail: moroz.maksym1@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Перепелюкова О.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The article explores financial sustainability management within a security-oriented approach under conditions of economic turbulence and martial law. Financial sustainability is reinterpreted not merely as a calculated indicator but as a strategic resource ensuring business resilience and continuity. The study substantiates the integration of preventive principles and rapid response mechanisms into financial management processes. An indicator-based diagnostic system is proposed, where financial ratios function as early warning signals of potential threats. Key indicators include autonomy, capital maneuverability, liquidity, and net working capital as components of a financial «buffer». The paper emphasizes the importance of stress testing, early warning systems, and operational financial maneuvering in crisis conditions. It is concluded that implementing a security-oriented approach transforms financial management into a proactive mechanism of business protection and long-term adaptive development.

Фінансова стійкість є одним з ключових факторів успіху бізнесу, а також індикатором його фінансово-економічної безпеки. В системі безпекоорієнтованого менеджменту фінансова стійкість трансформується з суто розрахункового показника у стратегічний ресурс захищеності. Безпекоорієнтований підхід передбачає інтеграцію принципів превентивності та оперативного реагування у процес фінансового управління. Це дозволяє ідентифікувати загрози на ранніх стадіях та сформувати необхідні фінансові резерви для їх нівелювання. Пріоритетним завданням для суб'єктів господарювання стає не просто розвиток, а забезпечення резильєнтності – здатності зберігати життєздатність та функціональність під впливом деструктивних чинників зовнішнього середовища.

Безпекоорієнтоване управління підприємством слід розглядати як складову у загальній системі управління безпекою держави, управління безпекою на регіональному та галузевому рівні. Так, автори Мороз Р. та Загороднюк О., розглядають безпекоорієнтоване управління підприємством на основі стійкості до внутрішніх та зовнішніх загроз, високій конкурентоспроможності, сталому та збалансованому зростанні [1].

При формуванні системи безпекоорієнтованого управління слід враховувати ряд чинників, зокрема наявність різних підходів до інновацій в

діяльності виконавців та підрозділів, різних поглядів на доцільність визначення критерію збільшення вартості підприємства, різного характеру організаційної культури тощо [2].

На відміну від традиційного фінансового менеджменту, безпекоорієнтований підхід вимагає розглядати будь-який рух капіталу через потенційні ризики для цілісності бізнес-системи. Ключовим об'єктом управління в цій моделі виступає фінансова стійкість, проте її зміст суттєво розширюється. Фінансову стійкість у системі безпекоорієнтованого менеджменту слід розглядати з позиції динамічного стану бізнесу та його спроможності зберігати фінансову незалежність та платоспроможність у критичних умовах, за рахунок формування достатнього запасу власних ресурсів для мінімізації загроз.

В межах безпекоорієнтованого підходу діагностика фінансового стану базується на індикаторному методі. Кожен показник розглядається не просто як математичне співвідношення, а як «детектор» конкретної загрози. Для інтерпретації результатів можна використовувати шкалу зон фінансової безпеки. Найчастіше використовуються показники фінансового стану підприємства (коефіцієнт автономії, маневреності власного капіталу, поточної та абсолютної ліквідності тощо). Такий метод дозволяє на основі звітності підприємства визначити слабкі місця за кожною складовою та вчасно реагувати на негативні зміни за рахунок відповідних заходів.

У сучасних реаліях воєнного стану механізм управління фінансовою стійкістю трансформується з планового в адаптивно-ситуативний. Головним завданням менеджменту стає не стільки максимізація рентабельності, скільки забезпечення безперервності бізнесу (business continuity) та збереження його життєздатності під впливом форс-мажорних чинників.

Безпекоорієнтований механізм включає наступні критичні компоненти:

- система раннього попередження, яка ґрунтується на щоденному моніторингу ліквідності та відстеженні відхилень індикаторів від встановлених меж;

- стрес-тестування, на основі регулярної оцінки здатності бізнесу витримати екстремальні сценарії (втрата активів на окупованих територіях, руйнування інфраструктури, блекауту, різка девальвація);

- оперативне маневрування, яке засноване на створенні «фінансових буферів» та мобілізації внутрішніх резервів через жорстку оптимізацію витрат, що не впливають на операційну безпеку.

Автори Поляниця К., Носань Н., Зачосова Н. в своїх працях зазначають, що в процесі безпекоорієнтованого управління фінансовою стійкістю підприємства слід зосереджувати увагу не лише на фінансово-економічних аспектах, а й на управлінських та кадрових. Роль персоналу, особливо в умовах кризи, часто недооцінюється, хоча саме працівники

забезпечують реалізацію підприємницької діяльності. Тому менеджмент має завчасно прогнозувати можливі кадрові ризики та їхній вплив, щоб запобігти надмірній плинності кадрів і зберегти належні умови праці. Належна підготовка до таких викликів дає змогу керівництву ефективніше зосередитися на фінансово-економічних напрямках діяльності.

Слід зазначити важливість кадрового забезпечення ефективності функціонування бізнесу в Україні в умовах війни, оскільки умови воєнного стану призводять до розбалансування попиту та пропозиції на ринку праці. Такі тенденції призводять до дефіциту кадрів, що негативно позначається на функціонуванні бізнесу, особливо в сфері праці, де раніше домінували чоловіки. Тому бізнес сумісно з урядом повинні враховувати ці загрози та завчасно сформувати політику кадрового забезпечення професійного спрямування з урахуванням строків на підготовку фахівців.

Підсумовуючи, слід зазначити, що впровадження безпекоорієнтованого підходу трансформує управління фінансовою стійкістю з інструменту звітності у стратегічний механізм превентивного захисту бізнесу. Розглянутий індикаторний підхід дозволяє ідентифікувати приховані загрози на ранніх стадіях та класифікувати стан бізнесу за рівнями безпеки, що є критично важливим в умовах воєнного стану. Сформований рівень фінансового «імунітету» та стратегічне резервування ресурсів забезпечують не лише виживання суб'єктів господарювання в періоди турбулентності, а й створюють надійний фундамент для їх подальшого відновлення та адаптивного розвитку.

Список використаних джерел

1. Мороз Р., Загороднюк О. Постулати безпекоорієнтованого управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-116>.

2. Галгаш М. Р. Проблематика формування безпекоорієнтованого управління в організаціях. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2024. № 4 (284). С. 5-14. DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2024-284-4-5-14>.

3. Поляниця К., Носань Н., Зачосова Н. Безпекоорієнтоване управління фінансовою стійкістю як напрям фінансового менеджменту підприємницької діяльності. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-24> (дата звернення: 02.03.2026).

УДК 339.9

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Мурзабулатова М.С.

e-mail: mariia.murzabulatova@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Пономарьов С.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The theses examine globalization as a complex phenomenon that significantly affects the development of national economies. Attention is paid to both the opportunities created by globalization, including market expansion, investment attraction, technological modernization, and stronger international cooperation, and the risks related to growing dependence on external processes and economic security challenges. It is argued that effective participation in globalization requires not only economic openness but also stronger internal potential, support for innovation, diversification of external economic relations, and protection of national economic interests.

Глобалізація є об'єктивним процесом розвитку світової економіки, який охоплює поглиблення міжнародної взаємодії, розширення господарських зв'язків між країнами, активізацію руху капіталу, технологій, інформації та трудових ресурсів. Її вплив поширюється на виробництво, торгівлю, фінансову сферу, інвестиційну діяльність, ринок праці та інституційне середовище. У таких умовах функціонування національних економік усе більше залежить від зовнішніх чинників, а участь у міжнародних економічних відносинах стає не додатковою можливістю, а необхідною складовою економічного розвитку. Саме тому дослідження глобалізаційних процесів має важливе теоретичне і практичне значення, оскільки дає змогу краще зрозуміти як нові можливості, так і ризики, що формуються в глобальному середовищі.

Необхідно зауважити, що глобалізація має складний і суперечливий характер. Вона не може розглядатися виключно як позитивне або негативне явище, оскільки її наслідки залежать від структури національної економіки, рівня її відкритості, якості державного регулювання, технологічної бази та здатності адаптуватися до змін. Для одних країн глобалізація створює сприятливі умови для економічного зростання, інвестиційної активності та технологічного оновлення, а для інших посилює залежність від зовнішніх ринків, підвищує вразливість до кризових явищ і загострює внутрішні диспропорції. Саме така дуальність зумовлює актуальність наукового осмислення глобалізаційних процесів та пошуку механізмів їх ефективного врахування в економічній політиці [1, 2].

До позитивних наслідків глобалізації доцільно віднести розширення доступу до міжнародних ринків, прискорення технологічного обміну,

залучення інвестиційних ресурсів і посилення конкуренції, яка стимулює підвищення якості продукції та вдосконалення управлінських практик. Відкритість економіки дає змогу країнам включатися у міжнародний поділ праці, використовувати власні переваги та підвищувати результативність виробництва. Для підприємств це означає можливість виходу на нові ринки збуту, співпраці з іноземними партнерами та доступу до нових технологій [2].

Показовим у цьому відношенні є приклад Німеччини, яка посідає вагоме місце в європейській економіці завдяки поєднанню розвинутої індустріальної бази, технологічного розвитку та активної участі у міжнародній виробничій взаємодії. Ірландія демонструє інший підхід до успішної інтеграції у глобальну економіку, оскільки змогла посилити свої позиції завдяки сприятливому інституційному середовищу, відкритості до іноземного капіталу та розвитку високотехнологічних видів діяльності. Сінгапур, своєю чергою, підтверджує важливість ефективного державного управління, розвинутої інфраструктури та інноваційної орієнтації для зміцнення позицій країни у світовому господарстві.

Поряд із перевагами глобалізаційні процеси породжують і суттєві ризики. Насамперед ідеться про посилення залежності національних економік від зовнішньої кон'юнктури, коливань світових ринків та міжнародної фінансової нестабільності. Високий рівень відкритості економіки посилює її залежність від зовнішніх змін, що проявляється у зростанні виробничих витрат, ускладненні постачання, зниженні інвестиційної активності та уповільненні ділової активності [2].

Найбільш помітно така залежність простежується в країнах Європейського Союзу, де зміни на енергетичних ринках і трансформація зовнішньоторговельних зв'язків безпосередньо впливають на стан промисловості та рівень цін. Для промислово орієнтованих економік, зокрема Німеччини та Італії, підвищення вартості енергоносіїв і ускладнення постачання ресурсів позначаються на собівартості продукції та загальній економічній динаміці. Отже, інтеграція у світове господарство потребує не лише відкритості, а й належного рівня внутрішньої стійкості, диверсифікації економічних зв'язків і здатності своєчасно реагувати на зовнішні виклики.

Окремої уваги заслуговує вплив глобалізації на характер конкурентних переваг. Якщо раніше вагоме значення мали природні ресурси, географічне положення або масштаби виробництва, то в сучасних умовах пріоритет переходить до інноваційної спроможності, якості інституцій, цифрової інфраструктури та розвитку людського капіталу. У цьому контексті доцільно звернути увагу на Естонію, яка змогла посилити свої позиції в міжнародному економічному просторі завдяки цифровізації державних послуг і розвитку електронних сервісів. Це доводить, що в умовах глобалізації джерелом конкурентоспроможності стають не лише матеріальні

ресурси, а й здатність швидко впроваджувати нові підходи до організації економічної діяльності [3, 4].

Одним із важливих напрямів трансформації глобалізаційних процесів є цифровізація економіки. Розвиток електронної комерції, цифрових платформ, дистанційних послуг і фінансових технологій сприяє активізації міжнародних економічних зв'язків і полегшує доступ суб'єктів господарювання до зовнішніх ринків. Разом з цим цифрові перетворення супроводжуються появою нових ризиків, пов'язаних із кібербезпекою, захистом даних, нерівномірністю технологічного розвитку та потребою постійного підвищення рівня професійних компетентностей [5].

Отже, глобалізація є складним і багатовимірним явищем, яке має як позитивні, так і негативні наслідки для національних економік. Вона створює умови для розширення ринків збуту, залучення інвестицій, технологічного оновлення та посилення міжнародного співробітництва. Разом із тим глобалізація підвищує залежність країн від зовнішніх впливів, загострює питання економічної безпеки та зумовлює потребу в удосконаленні підходів до державного регулювання. Саме тому ефективна участь у глобалізаційних процесах має ґрунтуватися не лише на відкритості економіки, а й на зміцненні її внутрішнього потенціалу, підтримці інноваційного розвитку, диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків і формуванні дієвих механізмів захисту національних економічних інтересів.

Список використаних джерел

1. Корольов Д.С. Сучасні глобалізаційні процеси: особливості та вплив на діяльність та стабільність корпорацій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 2. С.102-107. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.2.102>
2. Осіпова Л. В. Вплив глобалізації на сучасні економічні моделі: нові виклики та можливості. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 66. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4590>
3. Лясота А. Є. Глобалізаційні процеси в сучасному світі та Україні: політичні ризики та перспективи. *Регіональні студії*. 2020. № 23. С. 32-37. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/23/8.pdf>
4. Вплив глобалізації на національну економіку: плюси та мінуси. Умн. 4 грудня 2024. URL: <https://umn.com.ua/vplyv-globalizacziyi-na-nacziionalnu-ekonomiku-plyusy-ta-minusy/>.
5. Polozova T., Sheiko I., Murzabulatova O., Ponomarov S. Industrial Development in the Era of Digital Technologies: a Comparative Analysis of EU Countries. *14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies*. 2024. pp. 419-422. DOI: <https://doi.org/10.1109/ACIT62333.2024.10712520>.

УДК 330.101.541:005.52

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА АНТИКРИЗОВОГО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Назаренко В.О.

e-mail: vladyslav.nazarenko2@nure.ua

Науковий керівник – старший викладач Пересада О.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

This work is devoted to the study of anti-crisis state regulation of the economy and the analysis of international models of crisis management. Particular attention is paid to the mechanisms used by governments to stabilize macroeconomic indicators during periods of financial instability, global shocks, and structural transformations. The experience of leading economies is examined in order to identify effective policy instruments and assess the possibilities of their implementation in Ukraine under conditions of economic transformation and wartime challenges.

Сучасна світова економіка характеризується періодичними кризами, фінансовими шоками та геополітичними ризиками. Антикризове державне регулювання стає ключовим інструментом збереження макроекономічної стабільності. Для України ця проблема є особливо актуальною через війну та трансформаційний характер економіки.

Антикризове державне регулювання – це комплексна система державних заходів, спрямованих на своєчасну діагностику, попередження, нейтралізацію та подолання кризових явищ, а також мінімізацію їхніх негативних наслідків для економіки.

Інструменти державного регулювання поділяються на адміністративні та економічні. До адміністративних інструментів належать валютні обмеження, квотування та інші. Економічні інструменти включають монетарні та фіскальні. Всі ці методи є частиною єдиної системи, спрямованої на стабілізацію економіки в умовах кризових явищ.

Сучасний світовий досвід подолання криз охоплює період від Великої депресії 1930-х років до сучасності. Протягом цього часу утворювались цілі системи і стратегії державного регулювання, що різняться від країни до країни. Розглянемо деякі з них.

В США, де зародилася фінансова криза 2008-2010, вжили масштабних заходів для підтримки населення та великих компаній. Уряд взяв на себе відповідальність за боргові зобов'язання іпотечних гігантів, здійснював викуп проблемних кредитів («поганих активів») та надавав гарантії Казначейства для інвестицій у фонди грошового ринку.

У Сполученому Королівстві, яке значно постраждало в цей період через значну частку фінансового сектору та нерухомості у ВВП (близько 1/3). Британія стала першою в Західній Європі, що розпочала масштабну

рекапіталізацію банків наприкінці 2008 року, було суттєво скорочено непрямі податки для стимулювання споживання, на боротьбу з безробіттям у 2008–2010 роках було виділено рекордні 500 млрд фунтів стерлінгів.

Німеччина стала економічним лідером Євросони під час відновлення. Уряд зосередився на збільшенні державних капіталовкладень у промисловість та розвиток інфраструктури. Обсяг державного стимулювання на початку 2009 року становив близько 23 млрд євро. Завдяки потужному експорту та внутрішнім інвестиціям країна продемонструвала темпи зростання ВВП на рівні 4,0% у 2010 році.

Китай реалізував масштабну програму підтримки на суму 586 млрд дол., зосередившись на будівництві житла, розвитку сільської інфраструктури та зниженні ПДВ. Японія запровадила урядову програму податкових стипендій (2 трлн єн). А також розширила кредитування малого бізнесу.

Аналіз міжнародної практики свідчить про ефективність поєднання швидкої рекапіталізації банківської системи з активним фіскальним стимулюванням реального сектору та підтримкою зайнятості. Водночас високий рівень державних витрат у поєднанні зі зростанням боргового навантаження в ряді країн призвело до перетворення фінансової кризи на затяжну боргову кризу.

У період боротьби з COVID-19 Сполучені Штати реалізували масштабні програми бюджетних витрат та монетарного стимулювання (зокрема за адміністрації Байдена), які були спрямовані на стимулювання попиту. Ці методи зазнали критики з боку частини економістів та політиків за ризики фіскальної нестабільності і росту інфляції.

Велика Британія тимчасово відійшла від неоліберальних принципів, збільшивши соціальну допомогу, проте згодом повернулась до політики фіскального консерватизму та таргетування інфляції для відновлення довіри до ринків.

Японія продемонструвала ефективність стимулюючої монетарної політики, що супроводжувалося зростанням внутрішньої економічної активності.

Весь цей досвід може стати цінним для України. Так, світова практика доводить, що найбільша ефективність досягається через злагодженість регулятивних заходів Центрального банку та Уряду. В умовах війни та кризової трансформації це є критично важливим для забезпечення макроекономічної рівноваги та стійкості фінансової системи.

ЄС має досвід щодо впровадження надійних середньострокових бюджетних рамок (горизонт планування не менше 3 років). Це дозволяє ефективніше розподіляти обмежені ресурси, враховувати фіскальні ризики та адаптувати видатки до стратегічних цілей навіть в умовах високої невизначеності.

Досвід розвинених країн (США, Японії, країн ЄС) вказує на необхідність активного стимулювання виробництва та приватних інвестицій через податкові пільги, спрощення процедур ведення бізнесу та державне гарантування кредитів. Для України це особливо актуально для збереження економічного потенціалу територіальних громад та модернізації оборонних підприємств.

Важливим висновком є необхідність створення або посилення незалежних інституцій (наприклад, Фіскальної Ради) для неупередженої оцінки макроекономічних прогнозів та моніторингу дотримання фіскальних правил.

Державне регулювання повинно мати виражений соціальний характер, що передбачає підтримку реальних доходів населення, індексацію соціальних виплат та стимулювання внутрішнього попиту. Це дозволяє мінімізувати соціальні конфлікти та підтримувати довіру до державних органів.

Загалом, досвід ХХІ століття показує, що успішне подолання кризи потребує не лише миттєвих дій, а й проактивного підходу до реформування інституційної бази, що забезпечує стійкість держави до майбутніх потрясінь.

Список використаних джерел

1. Корольов Д. С. Методи та моделі в антикризовому управлінні компаніями. *Efektivna ekonomika*. 2024. № 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.46>

2. Плєшакова Н. Світовий досвід антикризового регулювання в зарубіжних країнах. *Efektivna ekonomika*. 2015. № 9. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/9_2015/63.pdf

3. Репко М., Охріменко Я., Мироненко О. Переговорний розділ «економічна і монетарна політика»: що потрібно зробити, аби наблизити вступ України до ЄС?. *Центр економічної стратегії*. URL: <https://ces.org.ua/eu-freedom-of-movement-of-capital/> (дата звернення: 01.03.2026).

4. IMF executive board completes the sixth review of the extended arrangement under the extended fund facility for Ukraine. Washington, D.C. : International Monetary Fund, 2024. 152 p. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/lukrea2024004-print-pdf.pdf> (date of access: 01.03.2026).

5. Бояр А. Антикризова політика європейського союзу у період 2008-2010 рр.: висновки для України. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2011. № 1. С. 77-92.

УДК 338.1:658.5

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Панько А.Д.

e-mail: artem.panko@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Довгопол Н.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

The article examines the essence of competitiveness of business entities in a modern market economy. Key factors of its formation are identified, and the main directions for strengthening competitive positions are substantiated. Particular attention is paid to innovation activity, strategic management, digitalization of business processes, and human capital development.

У сучасних умовах глобалізації та посилення конкуренції забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання стає ключовою передумовою їхнього стабільного функціонування та розвитку. Висока динаміка ринкових змін, технологічні трансформації та інтеграційні процеси зумовлюють необхідність пошуку нових підходів до управління підприємствами.

Питання конкурентоспроможності широко досліджуються в економічній науці. Значний внесок у розвиток теорії зробили як зарубіжні, так і українські науковці, які розглядають конкурентоспроможність як багатофакторну категорію, що охоплює економічні, організаційні, технологічні та соціальні аспекти діяльності підприємства [1-5].

Метою дослідження є визначення основних напрямів забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та обґрунтування практичних рекомендацій щодо їх реалізації.

Конкурентоспроможність суб'єкта господарювання – це його здатність ефективно функціонувати на ринку, протистояти конкурентам і забезпечувати стійке зростання за рахунок раціонального використання ресурсів та впровадження інновацій.

Основними напрямками забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання є (рис. 1):

– інноваційний розвиток, де інновації є основним фактором підвищення конкурентоспроможності. Впровадження нових технологій, модернізація виробництва та розвиток науково-дослідної діяльності дозволяють підприємствам створювати унікальні продукти та знижувати витрати.

– стратегічне управління. Ефективна стратегія розвитку підприємства передбачає чітке визначення цілей, аналіз зовнішнього середовища та формування конкурентних переваг. Використання

стратегічного планування дозволяє своєчасно адаптуватися до змін ринку;

– підвищення якості продукції та послуг. Якість є одним із головних критеріїв вибору споживача. Впровадження систем управління якістю, орієнтація на потреби клієнтів та постійне вдосконалення продукції сприяють зміцненню позицій підприємства;

– цифровізація та автоматизація бізнес-процесів. Сучасні інформаційні технології забезпечують підвищення ефективності управління, скорочення витрат та оптимізацію виробничих процесів. Цифрова трансформація стає необхідною умовою забезпечення конкурентоспроможності;

– розвиток людського капіталу. Кваліфікований персонал є важливим ресурсом підприємства. Інвестування в освіту, підвищення кваліфікації та мотивацію працівників сприяє підвищенню продуктивності праці та інноваційної активності;

– маркетингова стратегія. Ефективний маркетинг дозволяє підприємству краще розуміти потреби споживачів, формувати попит і забезпечувати конкурентні переваги на ринку. Використання сучасних маркетингових інструментів, зокрема цифрового маркетингу, є особливо актуальним;

– фінансова стабільність. Раціональне управління фінансовими ресурсами, забезпечення ліквідності та платоспроможності є основою довгострокового розвитку підприємства.

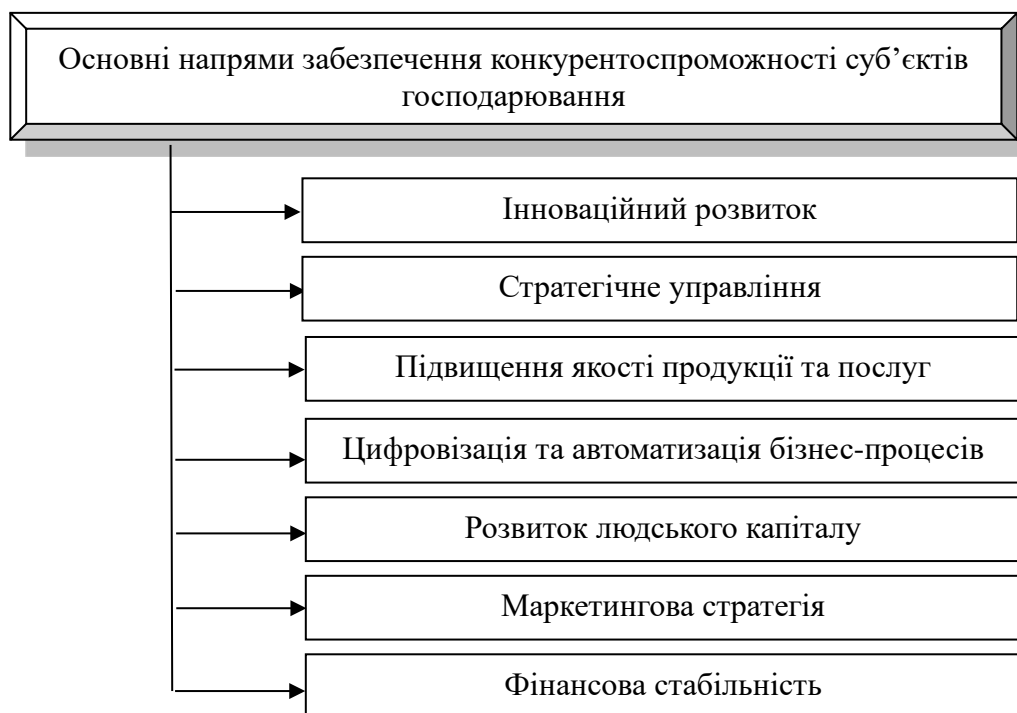


Рисунок 1 – Основні напрями забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання

Джерело: розроблено автором на основі [1-4]

Доцільно також зазначити, що важливим напрямом підвищення конкурентоспроможності є розвиток партнерських відносин та інтеграційних зв'язків між суб'єктами господарювання. Участь у кластерах, стратегічних альянсах і мережевих структурах сприяє обміну ресурсами, знаннями та інноваціями, що підвищує загальну ефективність діяльності. Крім того, значну роль відіграє екологізація виробництва та впровадження принципів сталого розвитку, що відповідає сучасним вимогам ринку й підвищує репутацію підприємства. Врахування соціальної відповідальності бізнесу також формує довіру споживачів і зміцнює конкурентні позиції.

Отже, забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання є комплексним процесом, що потребує системного підходу та врахування широкого спектра факторів. Основними напрямками її підвищення виступають інноваційний розвиток, стратегічне управління, цифровізація, підвищення якості продукції, розвиток людського капіталу та ефективна маркетингова політика. Реалізація зазначених напрямів сприятиме зміцненню позицій підприємств на ринку та забезпеченню їх сталого розвитку в умовах сучасної економіки.

Список використаних джерел

1. Полозова Т. В. Формування інноваційно-інвестиційного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 592 с.
2. Кравчик Ю., Ружицький Ю. Креативні підходи до зміцнення конкурентоспроможності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. № 1. С. 427-433.
3. Жияков С. В. Філософія конкурентоспроможності: управління діяльністю підприємства в сучасних умовах невизначеності. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2025. Вип. 1. С. 12-18.
4. Pohrebniak A., Petrashko L., Dvogopol N., Ovsuchenko Y., Berveno O. Functioning of Economic Systems in the Context of Their Potential Development in the Conditions of Circular Economy. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2021. Vol.21 No.12. pp. 309-315.
5. Гавіланес К. Е. П. Підходи до визначення концепту конкурентоспроможності підприємства та аналіз методів її оцінки. *Бізнес Інформ*. 2025. № 6. С. 401-408.

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ВІЛЬНОГО РИНКУ ПІД ВПЛИВОМ СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНИХ НОРМ

Пивоваров М.О.

e-mail: maksym.pyvovarov@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Мурзабулатова О.В,
Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

This work examines the fundamental principles of market functioning and challenges the concept of an absolutely «free» market. The author provides a detailed analysis of how social, political, and ethical boundaries shape economic relations. The study proves that market freedom is not an objective reality but a result of social consensus on acceptable regulations. The paper explores the role of state institutions, licensing, and international standards in defining the limits of trade. The conclusion emphasizes that understanding capitalism requires acknowledging its political nature rather than viewing it as a pure natural phenomenon.

Питання про існування та межі «вільного ринку» є однією з найскладніших проблем сучасної економічної науки, оскільки воно формується на перетині теоретичних моделей, історичного досвіду та реальної соціально-політичної практики. У науковому дискурсі доволі часто домінує ідеалізоване уявлення про те, що ринок функціонує найбільш ефективно тоді, коли він максимально звільнений від зовнішнього регулювання. Проте більш глибокий структурний аналіз свідчить, що така позиція є надто спрощеною. Будь-яка ринкова система фактично є складним інституційним конструктом, що спирається на розгалужену систему правил, законів, гарантій та обмежень, без яких економічний обмін ресурсами, товарами і послугами швидко набув би хаотичного характеру або став би взагалі неможливим. Отже, ринок не існує поза правовими та соціальними рамками, а навпаки формується і підтримується ними.

Твердження про об'єктивну «свободу» того чи іншого ринку значною мірою має ілюзорний характер, оскільки людське сприйняття влаштоване так, що ми, як правило, помічаємо лише ті регуляторні бар'єри, які суперечать нашим інтересам або не відповідають нашим ідеологічним уявленням. Водночас значна кількість інших норм, без яких ринок не міг би функціонувати, сприймається як природний і майже непомітний фон економічного життя. Йдеться, зокрема, про захист прав власності, забезпечення виконання контрактів, антимонопольні обмеження, стандарти безпеки продукції, заборону примусової праці або торгівлі людьми. Саме тому межі ринку не є сталими: вони постійно трансформуються під впливом правових змін, етичних уявлень суспільства, політичних рішень і технологічного розвитку.

Історична еволюція трудового законодавства та системи соціальних прав є одним із найпереконливіших доказів того, що ринкова свобода не є природною або універсальною економічною величиною. Якщо сьогодні

заборона експлуатації дитячої праці, встановлення мінімальних стандартів безпеки праці, обмеження тривалості робочого часу та гарантії соціального захисту вважаються базовими ознаками цивілізованої економіки, то в попередні історичні епохи подібні заходи багатьма економістами й підприємцями трактувалися як надмірне втручання у «природний» порядок ринкових відносин. Така еволюція поглядів переконливо демонструє, що межі допустимого на ринку визначаються не лише економічною доцільністю, а й суспільною мораллю, уявленнями про справедливість та цінність людської гідності. У цьому сенсі ринкова свобода є не даністю, а результатом суспільного договору, який змінюється разом із розвитком цивілізації.

Важливо також враховувати, що ринкові механізми не можуть функціонувати у правовому вакуумі, оскільки потребують чіткого визначення того, що саме може бути об'єктом власності, купівлі-продажу чи інвестування, а що має залишатися поза межами комерційного обігу. Саме тому суспільства свідомо виводять за межі законного ринку низку критично важливих сфер, від яких залежить стабільність інституційної системи. До таких сфер належать державні посади, судові рішення, голоси виборців, базові громадянські права, а в багатьох країнах і доступ до певних форм освіти або медицини. З позицій радикального лібертаріанства такі обмеження можуть трактуватися як звуження свободи вибору, проте для більшості суспільств вони є необхідною умовою збереження довіри до інститутів, соціальної рівноваги та політичної легітимності.

Не менш важливим є й те, що доступ до участі в економічних процесах далеко не завжди є відкритим у буквальному сенсі. У багатьох галузях він суворо регламентується через механізми професійного ліцензування, технічної сертифікації, санітарних норм, екологічних стандартів і вимог до мінімального капіталу. Формально такі обмеження можуть розглядатися як бар'єри входу на ринок, однак їх функція не зводиться лише до стримування конкуренції. У значній кількості випадків вони покликані забезпечити колективну безпеку, захист споживача, стабільність фінансової системи та зниження ризику суспільно небезпечних наслідків. Тобто навіть там, де йдеться про приватну ініціативу, ринок залишається вбудованим у систему суспільної відповідальності.

Політична природа ринку особливо виразно проявляється у формуванні таких базових економічних параметрів, як ціна праці та вартість капіталу. Рівень заробітної плати у глобальному масштабі залежить не лише від продуктивності працівника або співвідношення попиту і пропозиції на робочу силу, а й від державної політики у сфері міграції, оподаткування, соціального забезпечення, діяльності профспілок та регулювання зайнятості. Міграційні бар'єри, наприклад, виконують не лише прикордонну, а й економічну функцію, оскільки прямо впливають на пропозицію праці та, відповідно, на рівень винагороди у різних країнах. Аналогічно вартість грошей і доступ до кредиту значною мірою формуються не стихійно, а під впливом рішень центральних банків, які

орієнтуються на макроекономічні пріоритети держави, зокрема стримування інфляції, підтримання фінансової стабільності чи стимулювання економічного зростання.

Сучасні міжнародні економічні конфлікти, включаючи дискусії щодо «справедливої торгівлі», торговельних обмежень, субсидій, санкцій і протекціонізму, ще наочніше демонструють відносність і політичну зумовленість трактування ринкової свободи. Кожна сторона таких дебатів, як правило, прагне представити власні національні або корпоративні інтереси як універсальні принципи економічної раціональності. У результаті межа між «вільною торгівлею» та «захистом національного виробника» часто виявляється не стільки економічною, скільки політичною категорією. Це означає, що спроба повністю відокремити економічну теорію від політичної реальності є методологічно вразливою, адже будь-яке економічне рішення фактично тягне за собою перерозподіл влади, прибутків, можливостей і ризиків між різними соціальними групами.

Усвідомлення того, що межі ринку є гнучкими, історично змінними та політично зумовленими, дозволяє відійти від догматичного трактування капіталізму як системи, що нібито здатна функціонувати поза суспільними інститутами. Натомість економічні системи доцільно розглядати як інструменти соціального, технологічного та інституційного розвитку, ефективність яких визначається не лише рівнем свободи обміну, а й якістю правил, що цей обмін організують. Кожне правило, ліцензія, стандарт чи сертифікат відображає систему цінностей і пріоритетів конкретного суспільства у конкретний історичний момент. У цьому контексті справжній «вільний ринок» слід розуміти не як повну відсутність обмежень, а як наявність такої системи регулювання, яку більшість учасників визнає легітимною, справедливою, передбачуваною та такою, що забезпечує баланс між економічною ефективністю й суспільним благом.

Список використаних джерел

1. Чанг Ха-Джун. 23 речі, про які вам не розповідають у капіталізмі / пер. з англ. О. Пасешна. Київ: Наш Формат, 2018. 296 с.
2. Фрідман М., Фрідман Р. Свобода вибору / пер. з англ. Н. Коваль. Київ: Port-Royal, 2001. 331 с.
3. Економічна теорія: підручник / за ред. В.Д. Базилевича. Київ: Знання, 2017. 716 с.
4. Smith A. *The Wealth of Nations*. London: Penguin Classics, 1999. 624 p.
5. North D. C. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 159 p. URL: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>.
6. Чатченко Т., & Гриценко А. Гнучкість як ключова форма ринку праці в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 74. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-144>.

УДК 330.3:658.5

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ КРИЗОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Полозов М.О.

e-mail: mykhailo.polozov@nure.ua

Науковий керівник – д.т.н., проф. Романенков Ю.О.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

This work is devoted to the theoretical foundations of assessing the crisis state of enterprises in modern economic conditions. The study examines the economic essence of a crisis state and its importance for effective enterprise management and bankruptcy prevention. Particular attention is paid to financial indicators and economic-mathematical models used to diagnose financial instability, including Altman, Springate, and Taffler models. These approaches allow assessing the financial condition of an enterprise and identifying potential risks.

У сучасних умовах розвитку економіки підприємства функціонують у складному та нестабільному середовищі, що характеризується високим рівнем конкуренції, швидкими змінами ринкових умов та значним впливом зовнішніх економічних факторів. У таких умовах важливого значення набуває своєчасне виявлення ознак кризового стану підприємства та здійснення ефективного управління з метою запобігання банкрутству. Саме тому питання оцінки кризового стану підприємства є актуальним як для наукових досліджень, так і для практичної діяльності підприємств.

Кризовий стан підприємства можна визначити як такий етап розвитку господарської діяльності, за якого підприємство втрачає фінансову стійкість, знижується ефективність його діяльності, а також виникають труднощі у виконанні фінансових зобов'язань. Причини виникнення кризового стану можуть бути як внутрішніми, так і зовнішніми. До внутрішніх факторів належать неефективне управління ресурсами, низький рівень фінансового контролю, помилки у стратегічному плануванні та недостатній рівень інноваційної діяльності. Зовнішні фактори включають економічну нестабільність, зміну законодавства, коливання валютних курсів, зниження попиту на продукцію або послуги підприємства [1].

Своєчасна оцінка кризового стану підприємства є необхідною умовою для прийняття ефективних управлінських рішень. Вона дозволяє визначити рівень фінансової стійкості підприємства, оцінити ризики банкрутства та розробити заходи щодо стабілізації діяльності. У науковій літературі існує значна кількість підходів до оцінки кризового стану підприємства, що базуються на аналізі фінансових показників, економіко-математичних моделях та комплексних системах оцінювання [1-3].



Рисунок 1 – Етапи оцінки кризового стану підприємства
Джерело: сформовано автором на основі [1, 2]

Одним із основних інструментів оцінки кризового стану підприємства є фінансовий аналіз. Він передбачає дослідження ключових показників діяльності підприємства, зокрема показників ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ділової активності. Аналіз цих показників дозволяє оцінити поточний фінансовий стан підприємства, виявити негативні тенденції та визначити можливі ризики погіршення фінансової стабільності.

Крім фінансового аналізу, широко використовуються економіко-математичні моделі прогнозування банкрутства. Такі моделі дозволяють на основі певної системи показників визначити ймовірність виникнення кризового стану підприємства. Найбільш відомими є моделі Альтмана, Спрінгейта та Таффлера, які базуються на використанні фінансових коефіцієнтів та статистичних методів аналізу.

Застосування таких моделей дозволяє не лише оцінити поточний стан підприємства, але й прогнозувати його розвиток у майбутньому. Це дає змогу керівництву підприємства своєчасно реагувати на можливі загрози та впроваджувати антикризові заходи.

Основні моделі оцінки кризового стану підприємства наведено у таблиці 1.

Таблиця 1 – Основні моделі оцінки кризового стану підприємства

Модель	Основна характеристика	Призначення
Модель Альтмана (Z-score)	Базується на аналізі фінансових коефіцієнтів підприємства	Прогнозування ймовірності банкрутства
Модель Спрінгейта	Використовує систему фінансових показників для оцінки ризику	Визначення фінансової стабільності підприємства
Модель Таффлера	Оцінює платоспроможність та ефективність використання ресурсів	Аналіз фінансового стану підприємства
Модель Ліса	Використовує фінансові коефіцієнти для визначення ризику банкрутства	Оцінка фінансової стійкості

Джерело: сформовано автором на основі [1, 2]

Застосування зазначених моделей дозволяє отримати комплексну оцінку фінансового стану підприємства та визначити рівень ризику виникнення кризової ситуації. Важливою перевагою таких моделей є можливість використання доступної фінансової інформації, що значно спрощує процес аналізу.

Оцінка кризового стану підприємства повинна здійснюватися комплексно, з урахуванням кількісних і якісних показників діяльності. До кількісних показників належать фінансові коефіцієнти, що характеризують структуру капіталу, ліквідність, рентабельність та оборотність активів. Якісні показники включають рівень управління підприємством, ефективність організаційної структури, конкурентоспроможність продукції та інші фактори, що впливають на діяльність підприємства.

Оцінка кризового стану підприємства є важливим елементом системи антикризового управління. Вона дозволяє своєчасно виявити ознаки фінансових проблем, оцінити ризики банкрутства та розробити ефективні заходи щодо стабілізації діяльності підприємства.

Отже, теоретичні основи оцінки кризового стану підприємства базуються на використанні методів фінансового аналізу, економіко-математичних моделей та комплексного підходу до оцінки діяльності підприємства. Застосування цих інструментів сприяє підвищенню ефективності управління підприємством, дозволяє своєчасно виявляти кризові явища та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Подальші дослідження у цьому напрямі доцільно спрямувати на вдосконалення методів оцінки кризового стану підприємств із використанням сучасних інформаційних технологій та методів економічного прогнозування, що підвищить точність аналізу та ефективність управління діяльністю підприємства.

Список використаних джерел

1. Мурована Т., Пасхал В. Діагностика ймовірності кризового стану та її ефективність для підтримання фінансової стійкості суб'єктів підприємництва. *Економічний аналіз*. 2019. Том 29. № 4. С 121-131.

2. Вовчак О., Кулиняк І., Гальків Л., Павлишин М., Горбенко Т. Удосконалення діагностики кризи на підприємстві: фінансово-економічний зріз. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2021. № 3(38). pp. 292-303.

3. Martovytskyi V., Argunov V., Ruban I., Romanenkov Y. Developing a Risk Management Approach based on reinforcement Training in the Formation of an investment Portfolio. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2023. Vol. 2. No. 3 (122). pp. 106-116.

УДК 336.767:303.413.2(100)

**РОЛЬ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ: ВІД БАНКІВСЬКИХ ІННОВАЦІЙ
ДО ЕКОСИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ СЕРВІСІВ**

Пивоваров М.О.

e-mail: maksym.pyvovarov@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Пономарьов С.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

This work provides an extensive and multi-layered analysis of the evolution of Ukraine's digital ecosystem as a cornerstone of national resilience. The study traces the historical and technological trajectory from innovative fintech solutions (Privat24, Monobank) to the comprehensive GovTech infrastructure (Diia ecosystem) and critical military digitalization tools (Rezerv+). The author explores how the synergy between banking identification systems (BankID) and state cloud-based registries has ensured the continuity of government functions during global crises and periods martial law. The Ukrainian experience is analyzed as a unique global model for building a «digital fortress» that effectively integrates financial services, civil administration, and national defense into a single, resilient ecosystem.

Процеси цифровізації в Україні за останні десятиліття пройшли шлях від локальних інновацій у банківському секторі до формування комплексної екосистеми державних сервісів, яка стала фундаментом національної стійкості в умовах безпрецедентних глобальних та внутрішніх викликів. Ключовим драйвером цього процесу на початковому етапі виступив сектор фінансових технологій (FinTech). ПриватБанк, завдяки розробці та масовому впровадженню платформи «Приват24», фактично здійснив цифрову революцію, сформувавши у мільйонів громадян звичку до дистанційного керування активами та безпаперової взаємодії. Згодом поява першого мобільного небанку monobank додатково стимулювала ринок, запропонувавши надвисокі стандарти користувацького досвіду (UX/UI), швидку онбординг-верифікацію та гейміфікацію послуг [1].

Важливо підкреслити, що саме успіх банківського сектору дозволив реалізувати систему BankID НБУ – єдину систему дистанційної ідентифікації, яка стала «цифровим паспортом» для доступу до державних послуг. Це створило критично важливий рівень довіри між громадянином, комерційним банком та державними інституціями, забезпечивши безпечний обмін даними без фізичної присутності особи.

Наступним етапом цифрової еволюції стало створення Міністерством цифрової трансформації екосистеми «Дія». Проєкт «Держава у смартфоні» перетворився на потужну GovTech-платформу, яка змінила архітектуру публічного управління. Запровадження цифрових документів, що мають

повну юридичну силу (ID-картка, закордонний паспорт, водійське посвідчення), зробило Україну світовим лідером у сфері мобільної ідентифікації. В умовах повномасштабного вторгнення «Дія» трансформувалася у цифрову фортецю національної стійкості. Вона дозволила забезпечити безперервність надання адміністративних послуг навіть у зонах активних бойових дій, реалізувати програми соціальної підтримки (виплати «єПідтримка» та допомога внутрішньо переміщеним особам), а також забезпечити фіксацію збитків від руйнування житлового фонду («єВідновлення») [2].

«Дія» стала інструментом прямої участі громадян у захисті держави через функціонал збору коштів на армію (United24), опитування щодо суспільно важливих питань та надання розвідданих через чат-боти. Технологічна гнучкість платформи дозволила оперативно розгортати нові сервіси у відповідь на виклики воєнного часу, що є ключовою ознакою адаптивної національної стійкості.

Окремим стратегічним напрямом стала цифровізація оборонної сфери, втілена у застосунку «Резерв+». Ця платформа стала інструментом трансформації взаємодії між військовозобов'язаними та державними структурами (ТЦК та СП) в умовах воєнного стану. Завдяки інтеграції із реєстром «Оберіг», застосунок дозволив мільйонам громадян дистанційно оновити свої облікові дані, що зняло надмірне навантаження на фізичну інфраструктуру та мінімізувало корупційні ризики [3].

Впровадження електронного військово-облікового документа із QR-кодом стало завершальним елементом формування єдиного цифрового профілю громадянина, де дані з різних відомств (міграційна служба, МВС, Міноборони) синхронізуються у реальному часі. Це дозволяє державі оперувати точними даними (Data-driven governance) для планування оборонних ресурсів, що безпосередньо впливає на обороноздатність країни. Синергія фінтех-інструментів, цивільних сервісів «Дії» та мілітарних рішень «Резерв+» створює замкнений цикл цифрової взаємодії, де громадянин відчуває присутність держави та отримує необхідну допомогу незалежно від свого місця перебування.

Забезпечення стійкості такої масштабованої системи потребує виняткових заходів кібербезпеки. Українська модель передбачає використання хмарних технологій (Cloud-first policy), що дозволяє зберігати критичні дані за межами країни у захищених дата-центрах країн-партнерів. Це нівелює ризики фізичного знищення серверів. Водночас багаторівневе шифрування, постійні Bug Bounty-програми та моніторинг кіберзагроз роблять українські цифрові платформи одними з найбільш захищених у світі [4].

Важливим аспектом є також розвиток цифрової грамотності населення: масове використання «Приват24» та «Монобанк» підготувало суспільство до швидкого прийняття «Дії» та «Резерв+», що забезпечило високий рівень

проникнення технологій навіть серед старших вікових груп. Україна сьогодні виступає не лише споживачем, а й глобальним експортером цифрових рішень, пропонуючи іншим країнам модель «держави як платформи», яка здатна витримувати екстремальні навантаження. Досвід України демонструє, що інтеграція інноваційних технологій у систему публічного управління може значно підвищити доступність адміністративних процесів. У перспективі така модель цифрової держави може стати прикладом для інших країн, які прагнуть модернізувати власні системи державного управління.

У підсумку слід зазначити, що шлях від банківських інновацій до екосистеми державних сервісів – це не просто шлях технологічного оновлення, а процес формування нової цифрової ідентичності нації. Синергія фінансового сектору, GovTech та Military-Tech платформ створила унікальну інфраструктуру, яка гарантує стабільність функціонування держави у кризових умовах. Подальша цифровізація митних послуг, судової системи та впровадження штучного інтелекту у державне управління дозволять Україні ще більше зміцнити свою національну стійкість та стати світовим взірцем цифрового демократичного суспільства XXI століття [5].

Список використаних джерел

1. Tymots M. Вплив інновацій у банківських застосунках на клієнтський досвід та позиції банків на ринку. *Економіка та Суспільство*. 2025. Vol. 4, № 5. pp. 108-120. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-119>
2. Mamediiieva G. Ukraine's Digital Transformation: Innovation for Resilience. Harvard Kennedy School, Center for International Development. 2025. URL: <https://www.hks.harvard.edu/centers/cid/voices/ukraines-digital-transformation-innovation-resilience> (дата звернення: 11.03.2026).
3. Ministry of Defence of Ukraine. *Електронний документ у Резерв+ стає основним для військовозобов'язаних*. MoD News. 2025. URL: <https://mod.gov.ua/en/news/the-electronic-document-in-reserve-becomes-the-primary-military-registration-document-for-individuals-liable-for-military-service> (дата звернення: 11.03.2026).
4. Fedyshyn M., Zhurko R., Lobko O. Роль fintech у розвитку фінансового ринку України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2024. Vol. 2. No. 20. pp. 278-291. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.278-291> (дата звернення: 11.03.2026).
5. Пантюхов А.О. Цифрова валюта центрального банку в Україні: оцінка готовності до впровадження станом на 2025 рік та міжнародна основа. *Публічне управління і політика*. 2025. № 6(10). DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.6.02> (дата звернення: 11.03.2026).

УДК 332.1

ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

Полозов О.Б.

e-mail: oleksandr.polozov@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Перепелюкова О.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The peculiarity of regional development in the context of post-war economic recovery is based on a systematic approach that includes support and activation of territorial resources. In the context of destruction and changes in regional specialization, it is advisable to adapt regional and sectoral development programmes to the new conditions of the resource potential of territories. The increase in regional development disparities requires state support in adapting legislation to new conditions and creating a positive investment climate. The main directions of development of regional economic systems are aimed at restoring infrastructure and adaptive capabilities to the influence of the external environment.

Сучасні виклики потребують відповідних нових підходів до формування потенціалу розвитку регіональних економічних систем, особливо в період повоєнного відновлення економіки країни. В цьому аспекті потенціал доцільно розглядати не лише як сукупність ресурсів території, а як властивість регіону трансформувати людський, природно-екологічний, інвестиційний капітал в стійке економічне зростання та безпекову спроможність.

В умовах війни для України ця проблема набула особливого значення через значну руйнацію, нерівномірність територіальних втрат, релокацію бізнесу та демографічну кризу. Основна проблематика дослідження потенціалу регіональних економічних систем в умовах повоєнного відновлення економіки полягає в тому, що війна вплинула не лише на зниження обсягів ресурсів, а змінила саму логіку просторової організації економіки. Оскільки частина регіонів зазнала прямих руйнувань житлової, промислової, транспортної, соціальної інфраструктури, в той час, як інші регіони стали приймаючими для внутрішньо переміщених осіб, релокації бізнесу, що призвело до додаткового навантаження на місцеві системи функціонування [1]. Слід звернути увагу на поглиблення асиметрії між регіонами, яка на сьогодні характеризується не лише відставанням одних областей від інших, але й формуванням різних типів території, таких як фронтові, прифронтові, тиллові, транзитно-логістичні, прикордонні, релоковані та індустріальні. Така асиметрія вплинула й на інституційну спроможність громад. За такої ситуації стандартні інструменти впливу на регіональний розвиток втрачають свою ефективність та потребують зміни державної політики. Враховуючи означене, Державна стратегія

регіонального розвитку на період 2021-2027 років [2] включає напрями, які націлені на територіальний підхід з урахуванням воєнних викликів, відновлення та згуртованості. Слід відмітити співвідношення обсягів відбудови та розвитку регіонів, оскільки для України важливим є не тільки фізична відбудова зруйнованих об'єктів, але й перехід на новий формат моделі регіонального розвитку, який заснований на енергоефективності, інклюзивності та технологічності процесів. Зважаючи на означені проблеми регіонального розвитку в період повоєнного відновлення, для України потенціал розвитку територій повинен включати наступні аспекти [3]:

- безпековий, який включає не лише захист інфраструктурного забезпечення, але й можливість швидкого відновлення зруйнованих об'єктів. Конкурентоспроможність регіонів при цьому виражається не стільки у наявності ресурсної спроможності та близькістю до ринків збуту, але й спроможністю території підтримувати безперервність виробничих процесів та функціонування критичної інфраструктури;

- демографічний та кадровий аспект, який слід враховувати не лише чисельно, але й якісно з урахуванням інтелектуального капіталу. Перед регіонами постають питання адаптації внутрішньо переміщених осіб у виробничі відносини, забезпечення соціальної інфраструктури потребам населення, можливість регіону утримувати та повертати населення за рахунок створення відповідних умов;

- відновлення інфраструктурного забезпечення, яке слід розглядати як базову умову продуктивності території, елементом повернення населення. При цьому відбудова інфраструктури повинна відбуватися за новими принципами енергоефективності, екологічності та стійкості для ризиків;

- інноваційно-інвестиційний аспект який включає формування позитивного іміджу територій для залучення інвесторів. З урахуванням тимчасової окупації та значної руйнації підприємств доцільно переглянути спеціалізацію територій, що сприятиме більш ефективному залученню ресурсів за рахунок кластерної системи. Орієнтація на таку форму відновлення та розвитку дозволить більш ґрунтовно розробляти програми залучення коштів та їх розподіл;

- інституційний аспект, який полягає у посиленні узгодженості програм та стратегій розвитку різного рівня, галузевих проєктів, процедури прозорого та відкритого вибору проєктів фінансування, підзвітності виконання. Важливим критерієм при цьому є підзвітність щодо раціональності та ефективності використання коштів за цільовим призначенням;

- дотримання принципів сталого розвитку, що включає напрями екологічності, енергоефективності, раціональності використання ресурсів.

На основі виокремленої проблематики регіонального відновлення та розвитку, доцільно сформулювати потенційні можливості щодо активізації відновлення територіальної спроможності. До таких можливостей можна віднести диференціацію територіального планування, яке включає

виокремлення першочерговості завдань виходячи з особливостей розташування та руйнації забезпечення. Так, для прифронтових територій пріоритетними є завдання забезпечення безпеки, налагодження евакуаційної логістики, захист критичної інфраструктури. Для тилкових регіонів – розробка програм підтримки внутрішньо переміщених осіб, релокованих підприємств. Для прикордонних з ЄС регіонів – формування сумісних хабів та кластерів, розвиток транспортної інфраструктури.

Слід розробляти та впроваджувати програми щодо підтримки нової спеціалізації регіонів, з урахуванням їх можливостей та ризиків. Першочерговими завданнями є відновлення житлової та критичної інфраструктури, соціального забезпечення, створення умов для розвитку бізнесу та повернення населення. Активізація та залучення до процесів відновлення територіальних громад, які на містах мають повноваження щодо розподілу та використання ресурсів. При цьому слід враховувати потенціал території, який дозволяє розширити напрями залучення ресурсів з урахуванням потреб довгострокового характеру. Загалом процеси відновлення регіонального розвитку повинні базуватися з урахуванням принципів європейської інтеграції та довгострокових перспектив. Відновлення та розвиток промислового та виробничого підприємства слід базувати на принципах збереження доданої вартості за рахунок повного циклу виробництва.

Розвиток та збереження інтелектуально-кадрового забезпечення є ключовим напрямом стратегічного розвитку регіонів на принципово нових методах та підходах. Оскільки саме інтелектуальний капітал є драйвером інноваційної активності підприємств, використання стартап-проектів, залучення грантів та участь в міжнародних проектах. Тому потенціал регіонального розвитку слід розглядати як сукупність властивостей територіальної системи до відновлення та адаптації щодо впливу зовнішніх факторів.

Список використаних джерел

1. Пухальська Я. П. Відновлення та регіональний розвиток України після війни з росією. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. № 7. DOI: 10.32752/1993-6788-2023-1-265-88-98.

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п#Text> (дата звернення 02.03.2026р).

3. Іванова Н. В. Трансформація потенціалу регіональних економічних систем: наслідки повномасштабного вторгнення та перспективи повоєнного відновлення. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 4(36). С. 183-206. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-183-206](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-183-206).

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА**

Помогалова Н.В.

e-mail: nataliya.pomogalova@nure.ua

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The article analyses innovative development as a systemic process of resource renewal for competitive advantages in dynamic markets. It systematises theoretical models: process chains from research to market, open innovation networks, and evolutionary strategy selection. Hierarchical factors (micro-, meso-, macro-levels) and mechanisms – dynamic capabilities (sensing, seizing, reconfiguring) – are examined through institutional, financial, and motivational tools. Methodological novelty integrates these into a unified framework for market uncertainty. The study synthesises evolutionary, resource-based, and competence paradigms for strategic planning and commercialisation.

У сучасних умовах глобалізації та економічної нестабільності інноваційний розвиток підприємства набуває статусу фундаментальної теоретичної категорії, що визначає траєкторії довгострокового зростання. Цей процес забезпечує формування стійких конкурентних переваг через систематичне оновлення ресурсів, організаційних практик та технологічних підходів. Теоретичне осмислення інновацій як адаптивного механізму стає методологічною основою для стратегічного планування в умовах підвищеної невизначеності зовнішнього середовища. Метою дослідження є теоретичне узагальнення сутності, моделей, факторів та механізмів інноваційного розвитку підприємства через призму системного аналізу та ресурсної парадигми.

Проблематика функціонування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку має глибоке теоретичне підґрунтя. Вітчизняні дослідники, зокрема, Т. В. Сербіна, І. В. Куташев [1], Т. В. Полозова [2, 3], А. Г. Ткаченко [2], І. О. Іванов, Н. В. Помогалова [3] та інші, у своїх працях системно висвітлюють сутність моделей інноваційного розвитку та механізмів їх реалізації, наголошуючи на критичній ролі інтеграції ресурсних можливостей з організаційними структурами управління. Узагальнення сучасних наукових підходів дає підстави розглядати інноваційний розвиток як багаторівневий системний процес, що забезпечує адаптивність підприємства до динамічного зовнішнього середовища та стійке конкурентне позиціонування на ринку.

Інноваційний розвиток підприємства являє собою складний системний процес безперервного оновлення ресурсів, організаційних практик та технологічних рішень, спрямований на досягнення стійких конкурентних переваг в умовах динамічного ринкового середовища. З позицій еволюційної

теорії інноваційний розвиток є результатом взаємодії пошукових стратегій, селекції успішних нововведень та їх адаптації до ринкових вимог, де провідну роль відіграє заміщення застарілих організаційних структур новими адаптивними підходами [1].

Теоретична сутність інновацій полягає у їх двоїстому характері: з одного боку, це радикальні прориви, що змінюють ринкові парадигми, з іншого – поступові вдосконалення, що забезпечують операційну ефективність. Сучасні теоретичні підходи акцентують увагу на циклічному характері інноваційного процесу, де генерація знань, їх реалізація та комерціалізація утворюють замкнену систему зворотних зв'язків. Такий підхід дозволяє розглядати інноваційний розвиток не як разові події, а як стійку траєкторію еволюції підприємства [1].

Структура інноваційного розвитку охоплює три взаємопов'язані рівні: когнітивний (формування ідей та знань), операційний (технологічна й організаційна реалізація) і стратегічний (ринкова комерціалізація та диференціація). Кожен рівень має специфічні детермінанти: на когнітивному домінують організаційне навчання та корпоративна культура, операційний рівень залежить від ресурсного забезпечення і технологічних компетенцій, стратегічний визначається ринковою адаптивністю й здатністю до диференціації. Ця тристадійна структура забезпечує системність та циклічність інноваційного розвитку [1].

Теоретичні моделі інноваційного розвитку еволюціонували від механістичних лінійних концепцій до складних адаптивних системних підходів, що враховують стохастичність ринкового середовища. Процесна модель ланцюга інновацій постулює послідовну інтеграцію науково-дослідних робіт, конструкторсько-технологічної підготовки, логістики та маркетингу у єдину систему з ітеративними зворотними зв'язками, що забезпечує неперервне вдосконалення. Відкрита модель інновацій акцентує на зовнішніх потоках знань через мережу стейкхолдерів, мінімізуючи транзакційні витрати та розподіляючи ризики [2].

Модель компетентної організації підкреслює стратегічну роль людського капіталу та організаційних компетенцій як ключових драйверів інновацій, де здатність до колективного навчання стає основою конкурентних переваг [2]. Еволюційна модель пояснює інноваційний розвиток як процес мутацій організаційних практик під впливом селекційного тиску ринку, де виживають найбільш адаптивні стратегії [1].

Запропонована концептуальна модель інтеграції трьох теоретичних підходів включає еволюційну модель селекції організаційних практик, мережеву модель відкритих інновацій через стейкхолдерів та процесну модель ланцюга науково-дослідних робіт до ринкової реалізації. Ці моделі утворюють системну тріаду, де знання, ринок та компетентності забезпечують динамічну синергію.

Система факторів інноваційного розвитку класифікується за ієрархічними рівнями: мікро- (внутрішні ресурсні можливості), мезо- (галузеві ефекти та кластеризації) та макро- (інституційне та правове середовище) [1]. З позицій ресурсної теорії стратегічну роль відіграють динамічні можливості підприємства: виявлення ринкових можливостей, оперативне захоплення шансів та гнучка реконфігурація ресурсів під нові виклики [2].

Організаційно-економічні механізми стимулювання охоплюють комплексний набір інструментів: інституційні, фінансові, мотиваційні та управлінські. Особливе значення мають інноваційно-інвестиційні механізми, що забезпечують синергію між венчурним капіталом, державними грантами та стратегічним плануванням, створюючи оптимальні умови для комерціалізації нововведень [3].

Ці механізми функціонують як каталізатори інноваційного процесу, знижуючи бар'єри невизначеності, асиметрії інформації та транзакційних витрат. Теоретично вони формують замкнений цикл розвитку: ідентифікація можливостей – ресурсне забезпечення – реалізація проєктів – моніторинг результатів – корекція стратегій, що забезпечує стійкість та неперервність інноваційної діяльності [3].

Отримані теоретичні положення мають значний практичний потенціал для вітчизняних підприємств, особливо у посткризовий період відновлення. Запропонована системна тріада моделей створює основу для розробки інноваційних стратегій, адаптованих до специфіки української економіки з її високим рівнем невизначеності та обмеженими ресурсами.

Отже, теоретичні аспекти інноваційного розвитку підприємства розкривають його як багаторівневий системний феномен, що синтезує еволюційні, ресурсні та компетентнісні парадигми. Системна тріада теоретичних моделей – процесна, мережева та еволюційна – створює концептуальну основу для комплексного аналізу інноваційних траєкторій, а інноваційно-інвестиційні механізми забезпечують практичну реалізацію теоретичних положень.

Список використаних джерел

1. Сербіна Т. В., Куташев І. В. Концептуальна система моделей інноваційного розвитку підприємств. *Економіка та регіон*. 2025. № 4 (99). С. 45-60. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2025.4\(99\).4159](https://doi.org/10.26906/EiR.2025.4(99).4159).
2. Полозова Т. В., Ткаченко А. Г. Модель інноваційного розвитку компетентної організації. *Економічний простір*. 2024. № 191. С. 384-389. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-65>.
3. Полозова Т. В., Іванов І. О., Помогалова Н. В. Теоретичні аспекти формування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 8 (18). С. 1115-1131. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-8\(18\)-1115-1131](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-8(18)-1115-1131).

УДК 330.3:658.5

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Полозова О.О.

e-mail: olena.polozova@nure.ua

Науковий керівник – старший викладач Тохтамиш Н.І.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

This work is devoted to the theoretical aspects of assessing the investment attractiveness of enterprises in modern economic conditions. The paper examines the economic essence of investment attractiveness and its importance for making effective investment decisions. Investment attractiveness is considered as a complex economic category that reflects the financial condition, efficiency of resource use, competitiveness, and development prospects of an enterprise. Particular attention is paid to the analysis of the main characteristics and factors influencing the formation of investment attractiveness, including profitability, financial stability, liquidity, business activity, and market position.

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки інвестиційна діяльність є одним із основних факторів забезпечення економічного зростання підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності та ефективності функціонування. Залучення інвестиційних ресурсів дозволяє підприємствам модернізувати виробничі потужності, впроваджувати інноваційні технології, розширювати обсяги виробництва та зміцнювати позиції на ринку. У зв'язку з цим особливого значення набуває питання оцінки інвестиційної привабливості підприємства, що є важливим інструментом прийняття інвестиційних рішень.

Інвестиційна привабливість підприємства є складною економічною категорією, що характеризує сукупність фінансових, виробничих, організаційних та ринкових характеристик підприємства, які формують зацікавленість потенційних інвесторів у вкладенні капіталу. У науковій літературі інвестиційну привабливість часто розглядають як інтегральну характеристику діяльності підприємства, що відображає рівень ефективності використання ресурсів, фінансову стабільність, потенціал розвитку та рівень інвестиційного ризику.

Дослідження сутності інвестиційної привабливості підприємства свідчить про наявність різних підходів до її трактування. Більшість науковців розглядають інвестиційну привабливість як комплексну оцінку діяльності підприємства, яка дозволяє інвесторам визначити доцільність вкладення фінансових ресурсів та оцінити можливість отримання доходу в майбутньому [1-3].

Важливим елементом дослідження інвестиційної привабливості підприємства є визначення її основних характеристик. Інвестиційна

привабливість формується під впливом комплексу взаємопов'язаних чинників, що відображають як внутрішній стан підприємства, так і умови його функціонування у зовнішньому середовищі. До таких характеристик передусім належать фінансові результати діяльності підприємства, рівень його рентабельності, фінансова стійкість, ліквідність, ділова активність, конкурентоспроможність продукції та перспективи розвитку [1].

Основні характеристики інвестиційної привабливості підприємства представлено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Основні характеристики інвестиційної привабливості підприємства

Характеристика	Опис
Прибутковість діяльності	Відображає здатність підприємства отримувати стабільний прибуток у процесі господарської діяльності
Фінансова стійкість	Характеризує рівень забезпеченості підприємства власними фінансовими ресурсами
Ліквідність і платоспроможність	Визначає здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання
Ділова активність	Відображає ефективність використання активів і швидкість їх обороту
Конкурентоспроможність	Характеризує позиції підприємства на ринку та його здатність конкурувати з іншими суб'єктами господарювання
Перспективи розвитку	Визначає потенціал підприємства щодо зростання та розширення діяльності

Джерело: сформовано автором на основі [1, 2]

Оцінка інвестиційної привабливості підприємства передбачає використання різних методичних підходів та інструментів економічного аналізу. У науковій літературі виділяють декілька основних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства, що відрізняються за методологією проведення аналізу та системою показників.

До основних методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства належать: фінансово-аналітичний підхід; рейтинговий підхід; інтегральний підхід; економіко-математичний підхід.

Важливим аспектом оцінки інвестиційної привабливості підприємства є також аналіз факторів, що впливають на її формування. Зазвичай такі фактори поділяють на дві основні групи: внутрішні та зовнішні.

До внутрішніх факторів належать фінансовий стан підприємства, ефективність використання ресурсів, виробничий потенціал, рівень інноваційного розвитку, якість управління.

До зовнішніх факторів належать макроекономічна ситуація в країні, інвестиційний клімат, державна економічна політика, рівень конкуренції у галузі, розвиток фінансового ринку (рис. 1) [2].

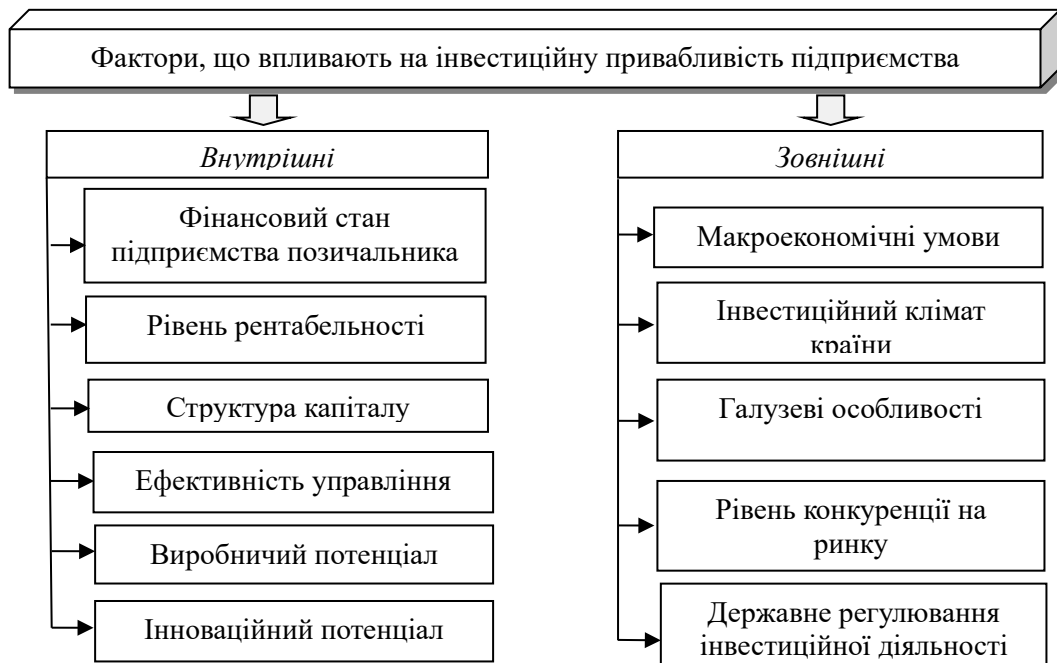


Рисунок 1 – Фактори, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства

Джерело: сформовано автором на основі [1-3]

Слід зазначити, що в сучасних умовах господарювання інвестори дедалі більше уваги приділяють комплексній оцінці діяльності підприємства, що враховує як фінансові показники, так і стратегічні перспективи його розвитку. Саме тому для підвищення об'єктивності результатів оцінювання доцільно використовувати систему взаємодоповнюючих методів аналізу.

Використання комплексного підходу до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства сприяє підвищенню обґрунтованості інвестиційних рішень та створює передумови для забезпечення сталого розвитку підприємств у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Нужна О. А., Тлучкевич Н. В., Писаренко Т. М. Оцінювання інвестиційної привабливості підприємств: теоретико-методичні та практичні аспекти. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 4 (89). С. 36-41.
2. Матюк Т. В., Полуяктова О. В. Інвестиційна привабливість у сучасних реаліях економіки України. *Бізнес Інформ*. 2022. № 8. С. 60-66.
3. Полозова Т.В., Іванов І.О., Помогалова Н.В. Теоретичні аспекти формування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 8(18). С. 1115-1131.

УДК. 316.334.23

МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАГРОЗИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Ставська С.М.

кандидат економічних наук

e-mail: s.stavska@gmail.com

ТОВ «ІДЕАЛ ІНТЕРНЕТІНЛ»

м. Харків, Україна

The peculiarities of small business functioning in Ukraine have been studied. The main opportunities and threats to small business development in the post-war period of economic recovery have been identified. It has been established that without state support, small business development is significantly hampered by a number of reasons, both objective and subjective. It has been established that small businesses are the driving force behind the economic revival of regions and communities, as well as the basis for reducing social tension in society. The need for small businesses to adapt to external conditions and implement digital technologies has been identified.

Для України проблематика розвитку та функціонування малого бізнесу в умовах повоєнного відновлення має системне значення, оскільки саме малий бізнес найшвидше реагує на структурні зміни та локальні потреби громад. У період військової агресії, саме малий бізнес забезпечує зайнятість населення, підтримує базове постачання товарів та послуг, адаптацію внутрішньо переміщених осіб, підтримку економіки за рахунок податкових відрахувань. Малий бізнес для України на сьогодні є вагомим складовою економіки, яка забезпечує зайнятість населення, формує локально додану вартість та сприяє розширенню підприємницьких ініціатив. Саме за рахунок розвитку малого бізнесу відбувається економічна підтримка та пожвавлення розвитку регіонів, функціонування громад, розширення податкової бази.

Повоєнне відновлення повинно відбуватися на базі нової моделі розвитку, в якій малі підприємства мають бути не лише ефективними, але й безпекоорієнтованими, адаптивними та гнучкими, автономними та цифровими, що дозволить функціонування тривалий час в умовах невизначеності та мінливості середовища.

Малий бізнес в повоєнному відновленні перебуватиме на перетині двох тенденцій, де з одного боку – нові можливості для розвитку, а з іншого боку – значні обмеження. В цьому аспекті розвиток малого бізнесу доцільно розглядати як складову архітектури економічної стійкості держави в повоєнний період [1]. Основні напрями забезпечення економічної стійкості з боку малого бізнесу включатимуть забезпечення зайнятості населення, оскільки малому бізнесу значно простіше створити робочі міста, особливо на ринку громад. Адаптаційна спроможність малих підприємств значно вище в напрямках зміни продуктів, послуг, каналів збуту. Соціальна

підтримка, яка виражається у розширенні можливостей зайнятості для жінок, людей з обмеженими можливостями, молоді, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів тощо. Саме малий бізнес відграватиме ключову роль у територіальному відновленні економічної стабільності, оскільки саме на рівні громад активно розвивається локальний бізнес.

Для розробки напрямів щодо розвитку малого бізнесу в повоєнний період доцільно визначити основні можливості та загрози функціонування таких підприємств (рис.1).



Рисунок 1 – Можливості та загрози відновлення малого бізнесу в період повоєнного відновлення

Джерело: рисунок згенеровано за допомогою додатку ChatGPT на основі авторських розробок

Основні можливості розвитку малого бізнесу в період відновлення стійкості економіки держави пов'язані з зростанням внутрішнього попиту на критично важливі продукти та послуги, які пов'язані з відбудовою житлового фонду, енергетики, соціальної інфраструктури, що потребує участі малих підприємств.

Переорієнтація на локальні виробництва та зниження імпорту товарів та послуг, оскільки руйнація значної частини ланцюгів постачання та критична залежність від зовнішніх ринків за певними позиціями товарів, створює простір для розвитку малого бізнесу. Одним з напрямків стабільного відновлення є розширення присутності на європейських ринках збуту. Розвиток та впровадження цифрових технологій для малого бізнесу є актуальним завданням за рахунок зниження трансакційних витрат, дозволяє розширити форми працевлаштування населення, розвиток електронної комерції, навчання персоналу тощо. Реалізація таких заходів можлива за рахунок участі в грантових програмах підтримки, які фінансуються як за

підтримки міжнародних партнерів так і держави. В умовах значних втрат, саме розвиток малого бізнесу на базі інклюзивності дозволяє залучати у виробничі процеси більше категорій населення, що знижує соціальну напругу в суспільстві [2].

Окрім можливостей, існує і ряд загроз, які стримуватимуть швидкий розвиток та відновлення. Так, безпекові ризики та загрози впливатимуть на можливість розвитку підприємств навіть після закінчення активної фази війни. Оскільки наслідки, такі як мінування, диспропорції регіонального відновлення інфраструктури не можливо вирішити в короткостроковий термін. Дефіцит кадрового забезпечення, який пов'язаний зі значною міграцією населення, демографічні втрати, що ускладнює забезпечення виробничих потреб за всіма галузями економіки. Обмеженість доступу до ресурсів та капіталу через пошкодження активів, високих відсоткових ставок знижують активність бізнесу, що потребує державного регулювання таких процесів [3].

Наявність бюрократії та ускладнення процедур отримання підтримки, значно уповільнює функціонування бізнесу. Толерантність до тіньових практик ведення бізнесу, наявність недобросовісної конкуренції значно знижує рівність умов розвитку бізнесу та впливає на якість товарів та послуг. Не зважаючи на стабілізацію ситуації в енергетичному секторі, для повноцінного відновлення потужностей генерації потрібен значний час та кошти, що потребує для малого бізнесу автономії та наявності резервного живлення для свого функціонування.

Проте, не зважаючи на такі складні умови відновлення функціонування економіки та малого бізнесу, за рахунок участі держави у створенні умов для підприємств, в подальшій перспективі саме малий бізнес здатен забезпечити швидкий та стабільний розвиток економіки на місцях. За рахунок маневреності, адаптивності та гнучкості малий бізнес стане підґрунтям відновлення стабільності економіки як на рівні громад так і на рівня регіонів, забезпечуючи економічну та соціальну підтримку.

Список використаних джерел

1. Аналітичний портал «Економічне відновлення України після війни. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/02/novyna/ekonomika/ekonomichne-vidnovlennya-ukrayiny-pislya-vijny-radi-prezentuvaly-plan> (дата звернення 08.03.2026).

2. Маслак О. І. Гришко Н. Є., Гришко В. М., Лощенко Д. А., Скалібог В. Резильєнтність малого та середнього бізнесу як драйвер відновлення національної економіки в умовах невизначеності. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18029250>

3. Перепелюкова О., Олифіренко Ю. Особливості функціонування підприємств малого бізнесу в умовах ризиків та загроз. *Науковий вісник Полісся*. 2023. № 2(27). С.353-366.

МАРКЕТИНГОВІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Степаненко Р.Д.

e-mail: ruslan.stepanenko@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доцент Шейко І.А.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

This study explores the transformation of enterprise risk management through innovative marketing tools in the era of digitalization. Rapid technological changes generate new hybrid threats, making traditional approaches less effective. Consequently, marketing evolves into a strategic mechanism for managing digital vulnerabilities. Integrating Artificial Intelligence, Big Data analytics, and Social Media Listening allows companies to transition to proactive crisis management. The research highlights a matrix of digital marketing tools designed to mitigate reputational, commercial, and cyber risks. Ultimately, integrating marketing into the financial and economic security architecture is crucial for the sustainable development of modern enterprises.

Сучасна цифровізація економічного простору докорінно трансформує архітектуру фінансово-економічної безпеки підприємств. Масштабні технологічні перетворення створюють не лише безпрецедентні можливості для розвитку, але й генерують новітні гібридні загрози та цифрові вразливості. Оскільки традиційні підходи до ризик-менеджменту втрачають релевантність через високу динамічність середовища, відбувається концептуальна еволюція маркетингу. Він виходить за межі функції збуту й перетворюється на стратегічний механізм управління ризиками. Інтеграція цифрових маркетингових інструментів у систему ризик-менеджменту стає критичною передумовою для ідентифікації загроз і стабільності компаній.

Проблема інтеграції цифрових рішень у систему управління маркетинговими ризиками активно досліджується в сучасній науковій літературі. Так, І. О. Шевченко у своїй роботі, обґрунтовує, що цифрові технології вимагають докорінного переосмислення ринкових підходів, а маркетинговий менеджмент стає критичним інструментом ідентифікації та мінімізації загроз, що несе в собі цифровізація [1]. Розвиваючи цю думку, І. К. Лядський, Л. В. Шульга та М. О. Кушніренко доводять, що штучний інтелект та нейромережі трансформуються з допоміжних у ключові інструменти об'єктивної реальності, які допомагають уникати комунікаційних ризиків [2]. Вагомий внесок у дослідження зробили також Є. В. Нейман, М. М. Дубовенко та О. Г. Кайлюк, які, акцентують увагу на викликах інформаційного перенавантаження та необхідності дотримання регуляторних норм (зокрема GDPR) як основі управління комплаєнс-ризиками під час персоналізації контенту [3].

З іншого боку, низка спеціалізованих праць фокусується на прикладних аспектах захисту репутації та диверсифікації комерційних загроз. Зокрема, В. Кустов у своєму дослідженні доводить, що застосування таких інструментів, як SEO, контент-маркетинг, Big Data та CRM-аналітика, є ефективним засобом зміцнення репутації компанії та зниження ризиків втрати клієнтів [4]. Практичну площину купірування криз також досліджують індонезійські вчені Т. В. Аді та С. Аріжанті. На прикладі великих брендів вони обґрунтовують, що інтеграція інструментів аналізу тональності (Sentiment Analysis) та постійного соціального слухання дозволяє трансформувати реактивний кризовий менеджмент у проактивний механізм швидкого реагування на репутаційні загрози в соціальних мережах [5]. Отже, академічна спільнота сходиться на думці, що в епоху економіки даних маркетинговий інструментарій стає невід'ємним елементом архітектури управління цифровими вразливостями підприємства.

Розглянемо формування механізму управління цифровими вразливостями. Забезпечення фінансово-економічної безпеки критично залежить від здатності суб'єктів господарювання своєчасно ідентифікувати цифрові вразливості та нівелювати їх шляхом впровадження відповідного маркетингового інструментарію. Для систематизації підходів до нейтралізації загроз та підвищення ефективності ризик-менеджменту підприємства доцільно розглянути пропозиції щодо формування матриці маркетингових інструментів (табл. 1).

Таблиця 1 – Матриця маркетингових інструментів управління цифровими вразливостями підприємства

Тип цифрової вразливості підприємства	Маркетинговий інструмент управління ризиком	Очікуваний ефект для фінансово-економічної безпеки
Репутаційні ризики (інформаційні атаки, дезінформація, цифровий шантаж)	Social Media Listening, Sentiment Analysis (аналіз тональності), SMM-кризові комунікації	Проактивне купірування криз на ранніх стадіях ескалації, збереження бренд-капіталу.
Комерційні та ринкові ризики (волатильність попиту, неефективність бюджетів)	Big Data аналітика, предиктивне моделювання за допомогою AI, динамічне SEO-ціноутворення	Раціоналізація управлінських рішень, адаптація товарного портфеля, зниження фінансових втрат.
Стратегічні ризики розвитку (втрата конкурентних переваг, технологічне відставання)	Цифрова трансформація бізнес-моделей, омніканальний контент-маркетинг	Забезпечення організаційної стійкості, стимулювання інклюзивного розвитку екосистеми.
Кіберризики та комплаєнс-загрози (витоки баз даних, маніпуляції відгуками)	Інтеграція протоколів кібербезпеки в інструменти MarTech, етичний збір даних (GDPR)	Повний захист конфіденційності клієнтів, мінімізація комплаєнс-ризиків та уникнення штрафних санкцій.

Джерело: складено автором на основі [1-5]

Ця матриця відображає прямий взаємозв'язок між специфічним типом цифрової вразливості та відповідним механізмом її усунення.

Аналіз наведеної матриці переконливо доводить, що потенціал цифрових рішень у підвищенні ефективності ризик-менеджменту підприємства є надзвичайно високим. Сучасні цифрові технології, зокрема системи зворотного зв'язку в реальному часі та поглиблена CRM-аналітика, забезпечують безпрецедентну прозорість операційної діяльності та дозволяють сформуванню високий рівень адаптивності підприємства до турбулентного середовища. Слід особливо наголосити, що цифрова трансформація потребує системної зміни корпоративної філософії управління та розбудови комплексних інклюзивних моделей прийняття рішень.

Формування ефективного механізму управління ризиками підприємства на основі організаційно-економічних підходів у сучасному цифровому середовищі є неможливим без глибокої імплементації інноваційних маркетингових інструментів. Інтеграція технологій штучного інтелекту, предиктивної аналітики великих даних та автоматизованих систем моніторингу репутації формує потужний замкнений цикл протидії цифровим вразливостям. Стратегічним пріоритетом для розвитку підприємств стає розбудова безпечних, стійких цифрових екосистем, де маркетинг функціонує не лише як засіб максимізації комерційного прибутку, але й виступає фундаментальним компонентом архітектури фінансово-економічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Шевченко І. О. Механізм розвитку маркетингового менеджменту в умовах цифровізації. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9. № 4. С. 208-214. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-4-31>.
2. Лядський І. К., Шульга Л. В., Кушніренко М. О. Штучний інтелект у маркетингових комунікаціях – новий підхід до реклами. *Бізнес Навігатор*. 2025. Вип. 1 (78). С. 67-72. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.78-67>.
3. Нейман Є. В., Дубовенко М. М., Кайлюк О. Г. Сучасні тенденції розвитку цифрового маркетингу. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-86>.
4. Кустов В. Маркетингові інструменти просування біржових послуг в умовах цифрової трансформації. *Сучасні технології комерційної діяльності і логістики: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Київ, 31 жовт. 2025 р.). Київ: КНЕУ, 2025. С. 287-289.
5. Adi T. W., Arijanti S. Reputational Risk in the Social Media Era: A Case Study of Crisis Management Strategies for Major Brands in Indonesia . *Oikonomia: Journal of Management Economics and Accounting*. 2025. Vol. 2. No. 4. pp. 38-48 DOI: <https://doi.org/10.61942/oikonomia.v2i4.411>.

УДК 658:005.934

ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сукнов О.М.

e-mail: oleh.suknov@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Мурзабулатова О.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The article examines the essence of the potential for ensuring the economic security of an enterprise and its role in maintaining stable functioning under conditions of an unstable environment. It is substantiated that this potential should be understood as a set of current and prospective capabilities of an enterprise aimed at maintaining an appropriate level of economic security, reducing vulnerability to threats, and ensuring sustainable development. Particular attention is paid to the resource, personnel, organizational, and managerial components that determine the enterprise's ability to respond effectively to risks and support its economic stability.

Економічна безпека підприємства в умовах нестабільного економічного середовища набуває особливого значення, оскільки саме від її рівня залежить здатність підприємства зберігати стійкість функціонування та забезпечувати розвиток. Динамічні зміни ринкового середовища, посилення конкуренції, ускладнення фінансових, виробничих та управлінських процесів, а також зростання невизначеності суттєво ускладнюють стабільну діяльність підприємства. За таких обставин економічну безпеку доцільно розглядати не лише як стан захищеності від небезпек, а як здатність підприємства раціонально використовувати наявні ресурси і ринкові можливості, підтримувати стійкість функціонування, захищати власні економічні інтереси та формувати передумови для подальшого розвитку.

Таке трактування економічної безпеки потребує формування на підприємстві не окремих безпекових заходів, а комплексної системи економічної безпеки. Необхідність її створення зумовлена тим, що сучасні загрози вже не обмежуються лише питаннями фізичного захисту майна чи персоналу. Вони охоплюють фінансову сферу, інформаційну діяльність, стратегічне управління, інноваційні процеси, кадрову політику, технологічне забезпечення та інші напрями функціонування підприємства. З огляду на це обмеження безпекової діяльності лише охороною об'єктів, матеріальних цінностей або протидією окремим протиправним діям не дає змоги забезпечити той рівень економічної безпеки, який необхідний для стабільного функціонування і розвитку підприємства. Відповідно, комплексна система економічної безпеки має бути спрямована не лише на реагування на наявні загрози, а й на їх своєчасне виявлення, прогнозування, попередження та мінімізацію можливих наслідків. Її ефективність

виявляється також у здатності підтримувати економічну результативність діяльності підприємства, стійкість його розвитку та реалізацію ключових економічних інтересів [1, 2].

У дослідженні економічної безпеки важливе місце посідає поняття потенціалу. На рівні підприємства його слід розглядати не лише як сукупність ресурсів, а як систему можливостей, здатну забезпечувати виконання визначених завдань. У цьому контексті увагу необхідно зосереджувати на тих можливостях підприємства, які безпосередньо пов'язані з підтриманням належного рівня економічної безпеки, зниженням впливу загроз і забезпеченням стійкості функціонування. На відміну від потенціалу підприємства в цілому, потенціал забезпечення економічної безпеки охоплює ресурси, організаційні передумови, компетентності та управлінські можливості, що формують здатність підприємства підтримувати стійкість, зменшувати вразливість до загроз і створювати умови для стабільного розвитку.

Такий підхід до розуміння потенціалу забезпечення економічної безпеки дає підстави розглядати його у статичному та динамічному аспектах. У статичному вимірі потенціал забезпечення економічної безпеки характеризується наявністю відповідних ресурсів, працівників, технічних засобів, інформаційного забезпечення, фінансових можливостей та організаційних умов. Проте лише наявність таких елементів ще не гарантує належного рівня безпеки. Тому не менш важливим є динамічний аспект, який пов'язаний зі здатністю підприємства мобілізувати наявні ресурси, узгоджувати дії структурних підрозділів, адаптувати управлінські механізми до змін середовища і забезпечувати результативне функціонування системи економічної безпеки. Саме в такому поєднанні потенціал перестає бути просто ресурсною характеристикою і перетворюється на реальну передумову гарантування економічної безпеки.

При цьому потенціал забезпечення економічної безпеки підприємства формується під впливом кількох взаємопов'язаних складових. Насамперед він визначається як реальними, так і потенційними можливостями протидії зростанню рівня небезпеки. Це означає, що важливе значення має не лише фактичний стан системи безпеки на певний момент часу, а й її здатність нарощувати власні можливості у відповідь на нові виклики. Рівень потенціалу забезпечення економічної безпеки залежить не тільки від діяльності спеціалізованих суб'єктів безпеки, а й від усього персоналу підприємства, оскільки саме працівники різних підрозділів через виконання своїх професійних функцій можуть або посилювати безпеку, або, навпаки, створювати додаткові ризики. Тому потенціал забезпечення економічної безпеки не може розглядатися як результат діяльності лише окремої служби, адже він формується на рівні всього підприємства.

Особливе значення у цьому процесі має кадрова складова. Рівень потенціалу забезпечення економічної безпеки значною мірою залежить від

компетентності, професійної підготовки та вмотивованості працівників, які беруть участь у виконанні безпекових функцій. Саме від здатності працівників своєчасно ідентифікувати ризики, приймати обґрунтовані рішення, дотримуватися встановлених процедур та діяти узгоджено залежить результативність усієї системи. Поряд із цим важливу роль відіграє організаційна складова, оскільки навіть за достатнього кадрового і ресурсного забезпечення відсутність чіткої взаємодії між підрозділами, неузгодженість управлінських рішень або недосконалість організаційної структури можуть суттєво знижувати загальний рівень безпеки.

Не менш важливим є і ресурсний аспект формування потенціалу забезпечення економічної безпеки підприємства. Його рівень визначається обсягом і якістю фінансових, інформаційних, технічних і нематеріальних ресурсів, які можуть бути залучені до процесу гарантування безпеки. Йдеться не лише про фінансування безпекових заходів чи наявність технічних засобів контролю, а й про можливість використання сучасних інструментів збирання та обробки інформації, накопичення аналітичних даних, підтримання інформаційної поінформованості щодо змін зовнішнього середовища. У сучасних умовах важливим фактором зростання потенціалу є також здатність менеджменту використовувати результати функціонування системи економічної безпеки для прийняття своєчасних управлінських рішень, зокрема в частині реагування на нові загрози, зміни ринкової ситуації та посилення конкурентного тиску.

Отже, потенціал забезпечення економічної безпеки підприємства характеризує сукупність його наявних і перспективних можливостей у сфері підтримання економічної безпеки. Він охоплює ресурсну, кадрову, організаційну та управлінську складові й відображає здатність підприємства не лише реагувати на наявні загрози, а й підтримувати такий рівень стійкості, який забезпечує стабільне функціонування та розвиток. Саме тому формування потенціалу забезпечення економічної безпеки підприємства слід розглядати не як другорядний елемент управління, а як важливу передумову його стабільного функціонування в умовах нестабільного середовища.

Список використаних джерел

1. Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю., Лукаржевська-Мялик В. М. Економічний потенціал розвитку підприємства в системі управління його безпекою. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-34>.
2. Polozova T., Stepanenko S., Murzabulatova O., Ponomarov S. Specific of the creation and functioning of the financial and economic security system of business entities. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том. 8. № 3. С. 70-77.

УДК 339.138:658

МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ БРЕНДУ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

Тютюнник Я.О., Удод Е.В.

e-mail: yaroslav.tiutiunnyk@nure.ua, evelina.udod@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Соколова Л.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

This work is devoted to the analysis of marketing strategies for ensuring brand resilience under the conditions of hybrid threats. The study examines the impact of combined cyber and informational attacks on corporate reputation and customer equity. Strategic recommendations are provided for shifting from reactive crisis management to proactive marketing communications, utilizing continuous Social Listening, and aligning internal marketing to protect customer trust in a highly volatile environment.

Сучасний маркетинг вже давно вийшов за межі класичного просування товарів чи послуг. В умовах перманентної ринкової нестабільності та тотальної цифровізації на перший план виходить стратегічне завдання – захист репутаційного капіталу компанії та збереження довіри споживачів. Якщо раніше гібридні загрози вважалися чимось виключно зі сфери національної безпеки або великої геополітики, то сьогодні це повсякденна, дуже прагматична реальність корпоративного сектору. Для сучасної компанії гібридна загроза – це добре скоординована атака, де суто технічні збої (наприклад, DDoS-атаки або хакерські зломи баз даних) майже завжди супроводжуються масованим інформаційно-психологічним ударом: цілеспрямованим «чорним PR», поширенням глибоких фейків у соціальних мережах та штучною накруткою негативних відгуків. Головна мета таких комплексних дій полягає не просто у крадіжці комерційних даних, а у створенні паніки, руйнуванні репутації бренду та стимулюванні масового відтоку клієнтів, у тому числі й «завдяки» застосуванню технології сарафанного маркетингу.

На практиці така атака розгортається надзвичайно швидко та наносить удари одразу по кількох комунікаційних фронтах. Наведемо приклад класичного сценарію, сутність якого полягає у послідовній реалізації таких заходів. 1. Зловмисники (конкуренти) тимчасово блокують роботу серверів або мобільного застосунку компанії через фішинговий лист. 2. IT-відділ компанії намагається знайти технічну проблему та відновити доступ. 3. Одночасно широко поширюється інформація про те, що компанія нібито перебуває на межі банкрутства або злила всі персональні дані клієнтів в інтернеті. 4. Ця новина швидко поширюється в популярних Telegram-каналах і на платформах відгуків. 5. Головний і найважчий удар у цей момент приймає на себе саме відділ маркетингу. 6. Більшість клієнтів у

свою чергу схильні діяти емоційно: якщо комунікація з аудиторією в цей критичний проміжок часу буде повільною, нещирою, або якщо бренд взагалі «обере тактику мовчання» – клієнти миттєво перейдуть до конкурентів. 7. Довіру та важливість показника пожиттєвої цінності клієнта (LTV), які компанія через свій бренд формувала роками за допомогою проведення дорогих маркетингових кампаній, можна втратити всього за кілька годин інформаційного хаосу.

Отже, стає очевидним, що у сучасних умовах ринкової діяльності компаній традиційні методи управління їх брендом мають повністю змінитися через ці жорсткі умови. Як слушно зазначають вітчизняні науковці, зокрема С.А. Сорокін, феномен резильєнтності сьогодні став ключовим у побудові всієї конфігурації існуючих економічних відносин [4]. Якщо застосувати цю фундаментальну тезу до маркетингу, то доцільною стає пропозиція вважати, що впровадження стратегії «резильєнтності бренду» є важливим завданням для маркетологів. Це обумовлено здатністю бренду, що є нематеріальним активом компанії та безумовно пов'язаний із торговою маркою, яка виконує роль «юридичного щита» для бренду, формувати лояльність, довіру, емоції клієнтів, стимулювати їх покупки та витримувати негативну інформацію та репутаційні удари. Для цього треба мати якості гнучкості, швидкого реагування та адаптації до кризових ситуацій, зберігаючи при цьому міцні емоційні та комунікаційні зв'язки зі своєю аудиторією.

Сучасні маркетологи мають усвідомити, що повністю уникнути технічних збоїв чи інформаційних атак у сучасному цифровому світі неможливо. Клієнти також стають більш зрілими і розуміють, що ідеальних систем не існує. Тому конкурентну боротьбу виграє не той бренд, який намагається створити ілюзію своєї абсолютної невразливості, а той, який демонструє емпатію та вміє чесно, оперативно та прозоро комунікувати про наявні проблеми зі своїми клієнтами.

Для практичного забезпечення такої резильєнтності компаніям необхідно глибоко інтегрувати антикризовий комунікаційний маркетинг у свою щоденну операційну діяльність.

По-перше, компанії зобов'язані інвестувати в аналітику та активно використовувати інструменти соціального слухання (Social Listening) у поєднанні з розвідкою на основі відкритих джерел (OSINT). Використання сучасних AI-алгоритмів дозволяє маркетологам проводити семантичний аналіз (Sentiment Analysis) інформаційного поля в режимі реального часу. Це дає унікальну можливість фіксувати аномальні сплески негативних згадок або відстежувати першоджерела фейкових новин ще на етапі їх зародження, зупиняючи втрату репутації до того, як вона набуде вірусного масштабу.

По-друге, критично необхідним є розроблення реальних, деталізованих алгоритмів кризових комунікацій. Кожен PR-фахівець, SMM-

менеджер чи працівник служби підтримки повинен чітко знати свій алгоритм дій. Бренд має розробити «матрицю меседжів» для різних сценаріїв гібридних загроз – від масштабного блекауту до витоку даних чи цілеспрямованої атаки ботоферм. При цьому спілкування повинно відбуватися відповідно до корпоративного стилю голосу, але адаптоване до умов кризи. Аудиторія очікує особистих, зрозумілих пояснень і прямих вказівок, таких як «ваші гроші в безпеці, ми працюємо над відновленням доступу, будь ласка, не переходьте за сторонніми посиланнями».

По-третє, фундаментом резильєнтності зовнішнього бренду є ефективний внутрішній маркетинг (Internal Marketing). Під час інформаційної кризи співробітники компанії стають найважливішим каналом трансляції довіри. Якщо персонал першої лінії (продавці, оператори кол-центру) не розуміє, що відбувається, вони почнуть транслювати власну невпевненість споживачам. Тому система кризового маркетингу має гарантувати швидке та прозоре інформування власної команди про природу загрози та єдину офіційну позицію компанії.

Отже, можна зробити такі висновки, що в епоху гібридних загроз антикризовий маркетинг трансформується з допоміжної функції у ключовий інструмент забезпечення корпоративної безпеки та стабільності. Здатність бренду оперативно реагувати на інформаційні шоки перетворюється на одну з найсильніших конкурентних переваг. Ті компанії, які системно інвестують у резильєнтність своїх комунікацій, не просто рятують бюджети від раптових збитків – вони на практиці доводять клієнтам свою надійність, що у довгостроковій перспективі гарантує їм лояльність аудиторії та стійке лідерство на ринку.

Список використаних джерел

1. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем державної політики. Київ: НІСД, 2016. 528 с.
2. Бойко О. В., Коваленко О. А. Забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах гібридних загроз. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 11.03.2026).
3. Скібіна О. О. Трансформація систем корпоративного управління під впливом кіберризиків та ІПСО. *Інформаційні технології та менеджмент*. 2023. № 2. С. 45-52.
4. Сорокін С. А. Актуальність феномена «резильєнтність» у побудові конфігурації сучасних економічних відносин. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2024. № 4. URL: <https://doi.org/10.33271/ebdut/88.206> (дата звернення: 09.03.2026).
5. Sheffi Y. *The Resilient Enterprise: Overcoming Vulnerability for Competitive Advantage*. MIT Press, 2005. 368 p.

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Харченко В.В.

e-mail: vladyslav.kharchenko2@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Степанова О.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The article examines the role of the information environment in ensuring the financial and economic security of entrepreneurship. The main approaches to the formation of information support for enterprise security are analyzed. Particular attention is paid to information and analytical systems, digital technologies, and monitoring tools used to identify economic risks and threats. The study highlights the importance of effective information management and information security in modern business conditions. It is concluded that the development of the information environment contributes to increasing the stability and competitiveness of enterprises.

Фінансово-економічна безпека підприємництва в умовах цифрової трансформації економіки дедалі більше залежить від ефективності формування та використання інформаційного середовища. У сучасній економіці інформація виступає одним із ключових ресурсів підприємства, що визначає можливості прийняття ефективних управлінських рішень, рівень конкурентоспроможності та здатність підприємства адаптуватися до змін ринкового середовища. Активний розвиток цифрових технологій, поширення електронної комерції, автоматизація бізнес-процесів та зростання обсягів інформаційних потоків формують нові умови функціонування підприємницьких структур. У таких умовах інформаційне середовище стає важливим фактором забезпечення стабільності та стійкості підприємств, а також інструментом протидії економічним ризикам та загрозам.

В умовах інформаційної економіки ефективність управління підприємством значною мірою залежить від рівня організації інформаційних процесів. Інформаційне середовище підприємства охоплює систему інформаційних ресурсів, інформаційних потоків, технологій обробки даних та організаційних механізмів управління інформацією, які забезпечують інформаційну підтримку процесу прийняття управлінських рішень. Саме завдяки ефективній організації інформаційного середовища підприємство отримує можливість своєчасно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, аналізувати динаміку економічних процесів та прогнозувати потенційні загрози економічній безпеці [1].

У наукових дослідженнях економічна безпека підприємства розглядається як складна багаторівнева система, що включає низку взаємопов'язаних функціональних складових. Однією з важливих

складових цієї системи є інформаційна складова, яка забезпечує інформаційне забезпечення управління безпекою та створює умови для ефективного функціонування підприємства. Інформаційна складова економічної безпеки передбачає організацію процесів збору, накопичення, обробки, аналізу та використання інформації для виявлення потенційних ризиків і загроз, а також для формування управлінських рішень щодо їх нейтралізації [2].

Важливою характеристикою інформаційного середовища підприємства є наявність розвиненої системи інформаційно-аналітичного забезпечення. До такої системи належать інформаційні бази даних, аналітичні платформи, системи підтримки прийняття рішень та інші інструменти обробки інформації. Використання інформаційно-аналітичних систем дозволяє підприємствам здійснювати комплексний аналіз фінансово-економічної діяльності, виявляти негативні тенденції у розвитку підприємства та прогнозувати можливі ризики. Крім того, сучасні інформаційні технології дозволяють значно підвищити швидкість обробки інформації та забезпечити більш високий рівень точності управлінських рішень [3].

Важливим елементом інформаційного середовища економічної безпеки підприємництва є використання сучасних цифрових технологій та інформаційних систем управління. До таких інструментів належать системи управління ресурсами підприємства (ERP-системи), системи бізнес-аналітики, інструменти обробки великих масивів даних, а також системи моніторингу зовнішнього середовища. Використання таких інструментів дозволяє забезпечити інтеграцію інформаційних потоків, підвищити прозорість управління та забезпечити більш ефективний контроль за фінансово-економічними процесами підприємства [4].

Окрему роль у формуванні інформаційного середовища економічної безпеки відіграє інформаційний моніторинг зовнішнього середовища. Підприємства повинні здійснювати систематичний аналіз ринкових тенденцій, діяльності конкурентів, змін нормативно-правового середовища, а також інших факторів, що можуть впливати на фінансово-економічну стабільність підприємства. Інформаційний моніторинг дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози, оцінювати рівень ризиків та формувати ефективні стратегії управління економічною безпекою підприємства [1].

Разом із тим розвиток інформаційного середовища підприємництва супроводжується появою нових загроз, пов'язаних із інформаційною безпекою. Зокрема, використання цифрових технологій, інтеграція інформаційних систем та активне застосування мережевих ресурсів створюють ризики несанкціонованого доступу до інформації, витоку конфіденційних даних, кібератак та маніпулювання інформацією. У зв'язку з цим забезпечення інформаційної безпеки стає важливим напрямом формування системи економічної безпеки підприємства. Це передбачає впровадження комплексних організаційних, технічних та програмних

заходів, спрямованих на захист інформаційних ресурсів підприємства та забезпечення їх цілісності, доступності та конфіденційності [2].

Крім технічних аспектів захисту інформації, важливим є формування ефективної організаційної системи управління інформаційною безпекою. Така система повинна включати розроблення внутрішніх регламентів роботи з інформацією, впровадження політик інформаційної безпеки, контроль доступу до інформаційних ресурсів та підвищення рівня інформаційної культури працівників підприємства. Практика показує, що значна частина інформаційних ризиків виникає саме через людський фактор, тому підготовка персоналу та формування культури безпечного використання інформаційних ресурсів є важливим елементом системи економічної безпеки [3].

Таким чином, інформаційне середовище є важливою складовою системи фінансово-економічної безпеки підприємництва, оскільки забезпечує інформаційну підтримку управлінських процесів та створює умови для ефективного управління ризиками. Формування ефективного інформаційного середовища передбачає інтеграцію інформаційних ресурсів, сучасних інформаційних технологій та аналітичних інструментів у систему управління підприємством. Реалізація таких підходів дозволяє підвищити рівень економічної безпеки підприємств, забезпечити їхню стійкість до зовнішніх і внутрішніх загроз та сприяти довгостроковому розвитку підприємницької діяльності.

Список використаних джерел

1. Snishchenko R., Grynychutskyi V. Information security as a component of economic security of business entities. *Economic analysis*. 2020. No. 30 (1, Part 1). pp. 241-248. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2020.01.01.241> (дата звернення: 06.03.2026).

2. Воронюк Є. В. Information and analytical support as an element of organization of economic security of entrepreneurial activity. *Вісник СХУ імені Володимира Даля*. 2021. No. 6 (270). pp. 77-81. URL: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2021-270-6-77-81> (дата звернення: 06.03.2026).

3. Жадько К., Остапчук О. Економічна безпека інноваційних підприємств: результати оцінки та напрями посилення. *Herald of KNU. Economic sciences*. 2025. Т. 342. № 3(1). С. 323-329. URL: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-46](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-46) (дата звернення: 07.03.2026).

4. Павлов К. Наукові підходи до реалізації економічної безпеки у підприємницькому середовищі. *Economic journal of Lesya Ukrainka VNU*. 2024. Т. 3, № 39. С. 126-133. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-03-126-133> (дата звернення: 07.03.2026).

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ У СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Харченко В.В.

e-mail: vladyslav.kharchenko2@nure.ua

Науковий керівник – асистент Халіна В.М.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

Money plays a fundamental role in the functioning of modern economic systems. They act as a universal equivalent in the exchange of goods and services and ensure the efficient interaction of economic agents. The emergence of money was the result of the development of social division of labor and commodity production. In modern conditions money performs a number of important functions such as a measure of value, a medium of circulation, a means of payment, a store of value and world money. The transformation of traditional forms of money into electronic and digital forms reflects the changes in the global financial system and the development of financial technologies.

Гроші є однією з найважливіших економічних категорій, що забезпечує функціонування ринкової економіки. Вони виступають універсальним засобом обміну за допомогою якого здійснюється рух товарів і послуг у суспільстві. Використання грошей суттєво спрощує процес купівлі-продажу та забезпечує ефективну взаємодію між економічними суб'єктами.

Історично виникнення грошей пов'язане з розвитком товарного виробництва та суспільного поділу праці. На ранніх етапах розвитку економіки обмін здійснювався у формі бартеру. Однак бартер мав значні недоліки, оскільки вимагав збігу інтересів обох учасників обміну. Це значно ускладнювало розвиток торгівлі та економічних відносин [1].

З метою спрощення обміну поступово сформувалася потреба у спеціальному товарі, який виконував би роль загального еквівалента. У різні історичні періоди такими товарами виступали худоба, зерно, сіль, хутро та інші предмети. Згодом роль грошей почали виконувати дорогоцінні метали, зокрема золото і срібло.

Металеві гроші мали низку важливих переваг: вони були довговічними, подільними, портативними та мали високу вартість у невеликому обсязі. З розвитком державності та торгівлі металеві гроші набули форми монет, що карбувалися державою та мали встановлену вагу і пробу.

Подальший розвиток економіки зумовив появу паперових грошей, які спочатку використовувалися як представники металевих грошей. З часом вони перетворилися на самостійну форму грошей і стали основою грошового обігу у більшості країн світу.

У сучасних умовах важливу роль відіграють безготівкові розрахунки та електронні платіжні системи. Розвиток цифрових технологій сприяв появі

інтернет-банкінгу, мобільних платежів, електронних гарантів та інших інноваційних фінансових інструментів [2].

Сутність грошей найбільш повно розкривається через їх функції (табл. 1). У сучасній економічній теорії виділяють п'ять основних функцій грошей: міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження та світові гроші.

Таблиця 1 – Основні функції грошей у сучасній економіці

Функція грошей	Економічна сутність	Практичне значення
1. Міра вартості	Визначення вартості товарів і послуг	Формування системи цін
2. Засіб обігу	Посередництво у купівлі-продажу	Спрощення торгівлі
3. Засіб платежу	Виконання фінансових зобов'язань	Податки, зарплата, кредити
4. Засіб нагромадження	Збереження фінансових ресурсів	Формування заощаджень
5. Світові гроші	Міжнародні розрахунки	Зовнішня торгівля

Джерело сформовано автором

Функція міри вартості полягає у тому, що гроші використовуються для визначення вартості товарів і послуг. Саме завдяки цій функції формується система цін, яка дозволяє порівнювати різні товари між собою.

Функція засобу обігу означає, що гроші виступають посередником у процесі купівлі-продажу товарів. Вони забезпечують безперервність обміну та значно спрощують торговельні операції.

Функція засобу платежу проявляється у використанні грошей для виконання фінансових зобов'язань між суб'єктами господарювання. До таких операцій належать виплата заробітної плати, сплата податків та погашення кредитів.

Функція нагромадження передбачає можливість зберігати гроші та формувати заощадження. Накопичення фінансових ресурсів є важливим фактором розвитку інвестиційної діяльності та економічного зростання.

Функція світових грошей реалізується у міжнародних економічних відносинах. Гроші використовуються для здійснення міжнародних розрахунків, обслуговування зовнішньої торгівлі та формування валютних резервів держав.

Гроші є важливою економічною категорією, що відіграє ключову роль у функціонуванні сучасної ринкової економіки. Їх виникнення зумовлене розвитком товарного виробництва та суспільного поділу праці. Реалізуючи свої основні функції – міри вартості, засобу обігу, засобу платежу, засобу нагромадження та світових грошей – вони забезпечують ефективність економічних відносин між суб'єктами господарювання [3].

Гроші є однією з ключових економічних категорій, що забезпечує ефективне функціонування сучасної ринкової економіки. Вони виступають універсальним засобом обміну, мірою вартості та засобом накопичення, що сприяє стабільності фінансових відносин та розвитку господарських процесів. Виконуючи свої основні функції, гроші забезпечують обмін товарами та послугами, формують попит і пропозицію, а також виступають важливим інструментом економічного регулювання на національному рівні.

У сучасних умовах, коли світова економіка активно цифровізується, роль грошей у підтримці фінансової стабільності держави, контролі за інфляцією, розвитку кредитної та інвестиційної діяльності залишається надзвичайно важливою. Крім того, гроші впливають на соціальну стабільність, адже визначають рівень доходів населення, доступність товарів і послуг, а також можливості накопичення та інвестування. Важливим аспектом є також їхня здатність формувати економічну поведінку учасників ринку, стимулювати підприємницьку діяльність та впровадження інновацій.

Таким чином, гроші є засобом обміну, ключовим фактором розвитку економіки, а також виконують функцію регулювання фінансових процесів і забезпечення стабільності національної фінансової системи, що робить їх розуміння необхідним для ефективного управління економікою та формування стійкого економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Krokhmalyuk L., Shcherbak Y. Formation of credit culture in the conditions of the digital economy. *Scientific bulletin of Polissia*. 2025. No. 1 (30). pp. 273-283. URL: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1\(30\)-273-283](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1(30)-273-283) (дата звернення: 01.03.2026).

2. Фінанси, гроші та кредит: теоретико-методологічні засади та практичні аспекти сучасного фінансового управління: колект. монографія. Полтава: ПП «Астрая», 2025. 153 с. URL: <https://www.economics.in.ua/2025/01/15.html> (дата звернення: 01.03.2026).

3. Національний банк України. Десятиріччя інфляційного таргетування в Україні: уроки для нової епохи невизначеності, Сергій Ніколайчук. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/desyatirichchya-inflyatsiynogo-targetuvannya-v-ukrayini-uroki-dlya-novoyi-epohi-nevznachenosti-sergiy-nikolaychuk-eng> (дата звернення: 01.03.2026).

ОСОБЛИВОСТІ ЛОГІСТИКИ МАЛОГО МАСШТАБУ В МІСЬКИХ І ЛОКАЛЬНИХ СИСТЕМАХ

Харченко В.В., Гришко С. В.

e-mail: vladyslav.kharchenko2@nure.ua, svitlala.gryshko@nure.ua

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

Logistics research mainly focuses on large-scale systems, while a significant part of logistics activity takes place in small-scale urban and local systems. These systems include individual courier deliveries, local online businesses, and home-based storage with direct distribution. Despite limited resources and low formalization, small-scale logistics follows the same fundamental principles as large logistics networks. This paper analyzes the features of small-scale logistics in urban and local contexts and shows that it is studied mainly within last-mile logistics, urban logistics, micro-fulfilment, and small-scale delivery systems, confirming the universality of logistics principles.

Логістика малого масштабу є поширеною формою організації матеріальних потоків у міських і локальних економічних системах. Вона охоплює діяльність локальних підприємців, самозайнятих осіб, онлайн-брендів, що працюють через соціальні платформи, а також сервісів доставки, які функціонують без класичної складської інфраструктури. Для таких систем характерне поєднання простих організаційних рішень із високою інтенсивністю операцій, що дозволяє забезпечувати обслуговування кінцевого споживача в умовах обмежених ресурсів і простору. Такі умови функціонування зумовлюють специфічну організацію логістичних процесів, у якій операційна простота поєднується з високими вимогами до узгодженості дій.

Ключовою рисою логістики малого масштабу є відсутність великих централізованих складів. Зберігання товарів часто здійснюється в житлових або напівкомерційних приміщеннях, на мікроскладах або безпосередньо в точках прийому й видачі. Це зумовлює мінімізацію запасів і високу оборотність товару, коли логістична система орієнтована не на накопичення, а на швидке переміщення потоку від постачальника до споживача. Подібна організація є типовою для міських систем доставки, де дефіцит простору та висока вартість оренди стимулюють використання компактних логістичних рішень [1].

В умовах міста логістика малого масштабу тісно пов'язана з індивідуальною доставкою та обслуговуванням дрібних замовлень. Матеріальні потоки характеризуються високою фрагментованістю, а транспортні операції – короткими маршрутами та частими зупинками. За таких умов зростає значення кур'єра як базової операційної одиниці логістичної системи. Саме ефективність його маршруту, узгодженість

часових інтервалів доставки та синхронізація з точками прийому й видачі визначають загальну результативність логістичного процесу. Навіть за відсутності складних алгоритмів планування прийнятний рівень ефективності досягається за рахунок стабільності маршрутів і накопиченого операційного досвіду [1].

Забезпечення стабільної роботи індивідуальної доставки потребує відповідної просторової організації логістичної системи. У міських і локальних умовах цю функцію виконують мікрохаби, локальні депо та точки видачі, які розміщуються поблизу зон концентрації попиту. Такі об'єкти мають невелику площу, мінімальні запаси та високий оборот товарів. Їх використання дозволяє скоротити транспортне плече, зменшити навантаження на міську інфраструктуру та забезпечити більш рівномірний розподіл доставок упродовж дня [2].

Подальшим розвитком просторових рішень у логістиці малого масштабу є мікрофулфілмент-рішення, що передбачають обробку замовлень у невеликих приміщеннях, розташованих безпосередньо в межах міського середовища. У таких системах відбір, пакування та відправлення товарів здійснюються в максимально стислі терміни, що дозволяє скоротити час виконання замовлення та підвищити рівень сервісу. Поєднання простих операційних процедур із базовими цифровими інструментами управління створює умови для ефективного функціонування логістичних процесів навіть за відсутності масштабної інфраструктури [3].

Локальні системи доставки малого масштабу вирізняються високою залежністю від координації між учасниками процесу. Узгодження часових слотів, стабільність маршрутів і чіткий розподіл відповідальності компенсують відсутність автоматизованих систем планування. За таких умов людський чинник не виступає джерелом дестабілізації, а навпаки, стає інструментом гнучкого управління, що дозволяє оперативно адаптуватися до змін попиту або операційних обмежень [2].

Стійкість описаних операційних рішень створює передумови для їх поступового розширення та відтворення в інших територіальних сегментах. Початкові «гаражні» моделі, що базуються на домашньому зберіганні, ручному пакуванні та індивідуальній доставці, у процесі зростання трансформуються в мережі локальних точок обробки замовлень і видачі. Ключовими етапами такого переходу стають стандартизація операцій, формалізація маршрутів і поява елементарних цифрових інструментів контролю потоків. За цих умов мікросклади та мікрохаби починають виконувати роль вузлів розподіленої мережі, зберігаючи принципи швидкого обороту й мінімальних запасів, притаманні логістиці малого масштабу [3].

Подальше масштабування відбувається шляхом відтворення локальних рішень у нових зонах попиту без переходу до жорстко централізованих схем. Формується мережа невеликих логістичних об'єктів, кожен з яких

обслуговує власний територіальний сегмент. Кур'єр у такій системі залишається базовою операційною одиницею, а ефективність мережі визначається узгодженістю маршрутів, стабільністю часових слотів і координацією між мікрохабами. Такий підхід дозволяє поєднати гнучкість локальних моделей із підвищеною пропускнуою здатністю логістичної системи [2].

Логістика малого масштабу також реалізується у вигляді мікрологістичних ініціатив, орієнтованих на локальні мережі постачання, невеликі обсяги перевезень і високу роль взаємодії між учасниками. Такі системи функціонують без ефекту масштабу, однак компенсують це адаптацією до конкретних територіальних умов, простими організаційними структурами та тісною кооперацією. Це забезпечує їх життєздатність і стійкість у межах міських і регіональних економік [4].

Узагальнення особливостей організації та масштабування логістики малого масштабу дозволяє розглядати її як повноцінну форму управління матеріальними потоками в міських і локальних системах. Вона ґрунтується на універсальних логістичних принципах, але реалізується у спрощеній, гнучкій та адаптивній формі. Це зумовлює її практичну значущість і підтверджує доцільність подальших прикладних досліджень у контексті розвитку міської економіки та платформених моделей доставки.

Список використаних джерел

1. Bosona T. Urban freight last mile logistics—challenges and opportunities to improve sustainability: a literature review. *Sustainability*. 2020. Vol. 12, no. 21. p. 8769. URL: <https://doi.org/10.3390/su12218769> (дата звернення: 28.12.2025).

2. Ackva C., Ulmer M. W. Consistent routing for local same-day delivery via micro-hubs. *OR spectrum*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1007/s00291-023-00735-x> (дата звернення: 29.12.2025).

3. Karaoulanis A. The role of micro fulfilment centers in alleviating, in a sustainable way, the urban last mile logistics problem: a systematic literature review. *Sustainability*. 2024. Vol. 16. no. 20. p. 8774. URL: <https://doi.org/10.3390/su16208774> (дата звернення: 01.01.2026).

4. Analysing micrologistics initiatives in rural areas – Approaches to typologise and assess complex logistics solutions in regional supply networks / S. Hofmann-Souki et al. *Journal of rural studies*. 2024. Vol. 110. P. 103348. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2024.103348> (дата звернення: 01.01.2026)

ЕВОЛЮЦІЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ SaaS, PaaS, DaaS

Харченко В.В.

e-mail: vladyslav.kharchenko2@nure.ua

Науковий керівник – старший викладач Прибильнова І.Б.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The development of cloud computing has significantly transformed the way information technologies are created and delivered. Modern digital services are increasingly based on service-oriented models such as Software as a Service (SaaS), Platform as a Service (PaaS), and Data as a Service (DaaS). This paper analyzes the evolution of these business models and their role in the digital transformation of enterprises. Particular attention is given to the advantages of cloud services, including scalability, flexibility, and cost efficiency. The study highlights the growing importance of service-based architectures in the modern digital economy.

Стрімкий розвиток цифрових технологій та глобальна цифровізація економіки зумовили появу нових моделей створення та використання програмного забезпечення. Одним із ключових напрямів трансформації інформаційних технологій стало поширення хмарних обчислень, які передбачають надання обчислювальних ресурсів, програмного забезпечення та даних у вигляді сервісів через мережу Інтернет. У межах цієї парадигми сформувався концепція «as-a-Service», яка змінила традиційні підходи до розробки, розповсюдження та використання ІТ-рішень.

Завдяки хмарним технологіям підприємства отримали можливість використовувати програмні продукти без необхідності інвестувати значні ресурси у власну інфраструктуру. Натомість програмне забезпечення, платформи розробки та дані можуть надаватися користувачам у вигляді сервісів за моделлю підписки або оплати за використання.

Концепція хмарних обчислень має тривалу історію розвитку. Ідея використання обчислювальних ресурсів як сервісу виникла ще у 1960-х роках, коли дослідники розглядали можливість надання комп'ютерних потужностей як комунальної послуги, подібно до електроенергії або водопостачання. З розвитком комп'ютерних мереж та Інтернету ці ідеї почали поступово реалізовуватися на практиці [1].

У 1990-х роках термін «хмара» почав використовуватися для опису складних мережевих інфраструктур, а у 2000-х роках хмарні технології отримали широке поширення завдяки розвитку віртуалізації та центрів обробки даних. Важливим етапом розвитку стала поява у 2006 році сервісів Amazon Web Services, які надали користувачам доступ до обчислювальних ресурсів та сховищ даних через Інтернет. Саме цей період вважається початком сучасної епохи хмарних обчислень [1].

Хмарні технології дозволили підприємствам значно зменшити витрати на інформаційні системи, оскільки більше не було необхідності підтримувати власні сервери та інфраструктуру. Крім того, хмарні сервіси забезпечують високу масштабованість, доступність та гнучкість використання ресурсів, що робить їх привабливими для бізнесу. У результаті сформувалася нова модель надання ІТ-послуг, яка отримала назву «as-a-Service».

Однією з перших і найбільш поширених моделей хмарних сервісів є Software as a Service (SaaS). У цій моделі програмне забезпечення розміщується на серверах постачальника та надається користувачам через Інтернет без встановлення на локальні комп'ютери. Перехід до SaaS став альтернативою традиційній моделі ліцензування програмного забезпечення і дозволив підприємствам зменшити витрати на його придбання та обслуговування. Одним із перших успішних прикладів такої моделі стала CRM-платформа Salesforce. Сьогодні SaaS широко використовується у різних сферах, а його бізнес-модель здебільшого базується на підписці або оплаті за використання [2].

Наступним етапом розвитку хмарних бізнес-моделей стала поява Platform as a Service (PaaS). На відміну від SaaS, де користувач отримує готовий програмний продукт, PaaS надає повноцінне середовище для розробки, тестування та розгортання програмних застосунків.

PaaS виступає проміжним рівнем між інфраструктурними сервісами та прикладним програмним забезпеченням. У цій моделі постачальник сервісу забезпечує необхідну інфраструктуру, операційні системи та програмні інструменти, тоді як розробники можуть зосередитися на створенні власних програмних продуктів. Такий підхід значно спрощує процес розробки та дозволяє скоротити витрати на управління ІТ-інфраструктурою.

Особливістю бізнес-моделей PaaS є формування платформних екосистем, у яких взаємодіють постачальники платформ, розробники програмних застосунків та кінцеві користувачі. Платформи виступають багатосторонніми ринками, де створюється додана вартість завдяки взаємодії різних учасників. Дослідження показують, що PaaS-ринок є одним із найбільш швидкозростаючих сегментів хмарної індустрії, оскільки він забезпечує гнучкість розробки та швидке масштабування цифрових продуктів [3].

Подальший розвиток цифрових технологій та збільшення обсягів даних призвели до появи нової сервісної моделі – Data as a Service (DaaS). У межах цієї моделі дані розглядаються як окремий ресурс, який може надаватися користувачам через хмарну інфраструктуру [4].

DaaS дозволяє організаціям отримувати доступ до великих масивів даних із різних джерел без необхідності створення складної інфраструктури для їх зберігання та обробки. Такий підхід значно спрощує використання даних у бізнес-аналітиці, цифрових сервісах та системах підтримки прийняття рішень.

Архітектура DaaS включає кілька ключових компонентів, серед яких механізми збору даних, системи управління даними, модулі безпеки та служби управління сервісами. Важливими характеристиками DaaS є масштабованість, доступність, багатокористувацьке середовище та високий рівень захисту інформації [4].

Використання хмарних сервісів стало важливим фактором підвищення ефективності діяльності підприємств. Хмарні технології дозволяють зменшувати витрати на підтримку інформаційних систем і швидко масштабувати ІТ-ресурси відповідно до потреб бізнесу. Більшість компаній розглядає хмарні технології як стратегічний напрям розвитку, хоча важливими викликами залишаються питання безпеки та конфіденційності даних [5].

Еволюція бізнес-моделей SaaS, PaaS та DaaS відображає перехід до сервісної моделі використання інформаційних технологій. SaaS забезпечує доступ до програмного забезпечення через Інтернет, PaaS надає платформи для розробки застосунків, а DaaS дозволяє використовувати дані як окремий сервіс. У перспективі очікується подальший розвиток концепції «X-as-a-Service», що передбачає інтеграцію різних цифрових ресурсів у єдині сервісні екосистеми.

Список використаних джерел

1. Foote K. B. A brief history of cloud computing. Dataversity. URL: <https://www.dataversity.net/articles/brief-history-cloud-computing/> (дата звернення: 05.03.2026).
2. Navigating the evolution: unveiling the transformative power of saas-driven business models. International research journal of modernization in engineering technology and science. 2023. URL: <https://doi.org/10.56726/irjmets47606> (дата звернення: 05.03.2026).
3. Giessmann A., Stanoevska-Slabeva K. Business models of platform as a service (paas) providers: current state and future directions. *The journal of information technology theory and application*. 2012. Vol. 13, no. 4. URL: <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:44094018> (дата звернення: 06.03.2026).
4. Tóth A., Ge M. A deployable data as a service architecture for enterprises. 6th international conference on internet of things, big data and security, Online Streaming, 23-25 April 2021. URL: <https://doi.org/10.5220/0010470702780285> (дата звернення: 06.03.2026).
5. Нікітенко К. С., Осадчий А. А. Упровадження хмарних технологій у діяльність сучасних підприємств. *Підприємництво і торгівля*. 2020. № 27. С. 53-57. URL: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2020-27-09> (дата звернення: 06.03.2026).

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ**

Худяков Д.Л.

e-mail: denys.khudiakov@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Полозова Т.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

The article examines methodological approaches to evaluating the effectiveness of innovation and investment projects. The study analyzes financial, technological, risk-oriented, and socio-economic methods used to assess project performance. The necessity of applying a comprehensive evaluation model that integrates various criteria is substantiated. Such an approach improves the reliability of investment decisions and enhances the effectiveness of innovation-driven development.

У сучасних умовах трансформації економіки, глобалізації ринків та швидкого розвитку технологій інноваційно-інвестиційна діяльність є одним із основних факторів забезпечення конкурентоспроможності підприємств і національної економіки загалом. Реалізація інноваційних проєктів потребує значних фінансових ресурсів, високого рівня управління ризиками та обґрунтованого вибору інвестиційних альтернатив. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема розроблення та застосування ефективних методичних підходів до оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів. Оцінка ефективності таких проєктів має враховувати не лише економічні результати, а й інноваційний потенціал, рівень технологічного розвитку, соціально-економічний ефект та ризики, пов'язані з невизначеністю зовнішнього середовища.

Теоретико-методичні аспекти управління проєктами та оцінки їх ефективності розглядалися у роботах багатьох науковців, серед яких О. Б. Данченко [1], В. В. Іоанно, З. П. Березівський, С. В. Башлай [2], Т. В. Полозова [3, 4], О. О. Рудь [5] та інші.

Інноваційно-інвестиційний проєкт являє собою комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на створення, впровадження або комерціалізацію нових технологій, продуктів чи організаційних рішень із залученням інвестиційних ресурсів. Ефективність такого проєкту визначається співвідношенням отриманих результатів та витрат, необхідних для його реалізації.

Методичні підходи до оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів базуються на поєднанні фінансово-економічних, інституційних та соціально-економічних критеріїв. Враховуючи високий рівень ризику та невизначеності інноваційної діяльності, традиційні методи оцінки

інвестиційних проєктів потребують адаптації до специфіки інноваційних процесів.

У науковій літературі виділяють декілька основних підходів до оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів.

Фінансово-економічний підхід ґрунтується на використанні традиційних інструментів інвестиційного аналізу. До основних показників належать:

- чиста приведена вартість (NPV);
- внутрішня норма рентабельності (IRR);
- індекс прибутковості (PI);
- строк окупності інвестицій (PP).

Застосування цих показників дає можливість визначити економічну доцільність реалізації проєкту та оцінити ефективність використання інвестиційних ресурсів. Однак для інноваційних проєктів цей підхід має певні обмеження, оскільки складно прогнозувати майбутні грошові потоки в умовах технологічної невизначеності.

Інноваційно-технологічний підхід передбачає оцінку рівня технологічної новизни, науково-технічного потенціалу та можливостей комерціалізації результатів інноваційної діяльності. Основними критеріями при цьому є: ступінь технологічної новизни; рівень конкурентоспроможності інновації; можливість масштабування технології; рівень інтелектуальної власності.

Такий підхід дозволяє оцінити довгострокові стратегічні переваги реалізації інноваційного проєкту.

Використання ризик-орієнтованого підходу обумовлено тим, що інноваційні проєкти характеризуються підвищеним рівнем ризику, пов'язаним із технологічними, фінансовими та ринковими факторами. Тому важливим елементом оцінки ефективності є аналіз ризиків. До найбільш поширених методів належать: аналіз чутливості; сценарний аналіз; метод дерева рішень; метод Монте-Карло.

Застосування цих інструментів дозволяє оцінити можливі відхилення результатів проєкту та визначити найбільш імовірні сценарії його розвитку.

Важливе значення має соціально-економічний підхід. Інноваційно-інвестиційні проєкти можуть мати значний вплив на розвиток регіонів, зайнятість населення, екологічну ситуацію та соціальну інфраструктуру. Тому при оцінці їх ефективності доцільно враховувати: створення нових робочих місць; підвищення рівня технологічного розвитку регіону; екологічний ефект; мультиплікативний вплив на економіку.

Такий підхід є особливо важливим для державних та регіональних інноваційних програм.

З огляду на багатогранність інноваційних процесів найбільш доцільним є використання комплексного підходу до оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів. Такий підхід передбачає інтеграцію фінансових,

технологічних, ризикових та соціально-економічних показників у єдину систему оцінювання. Комплексна модель оцінки може включати: фінансову ефективність; інноваційну значущість проєкту; рівень ризику; соціально-економічний ефект.

Інтегральна оцінка формується на основі багатокритеріального аналізу та дозволяє отримати більш об'єктивне уявлення про доцільність реалізації інноваційного проєкту.

Таким чином, оцінка ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів є складним багатокритеріальним процесом, що потребує застосування комплексного підходу. Традиційні фінансові методи повинні доповнюватися аналізом технологічної новизни, оцінкою ризиків та врахуванням соціально-економічних результатів.

Застосування інтегрованих методичних підходів дозволяє підвищити обґрунтованість інвестиційних рішень, зменшити рівень невизначеності та забезпечити ефективне використання інноваційного потенціалу підприємств і економіки загалом.

Список використаних джерел

1. Проєктний менеджмент: управління проєктами та портфелями проєктів у наукомістких галузях : монографія / [О. Б. Данченко та ін.] ; Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : Пономаренко Р. В. [вид.], 2023. 315 с.

2. Іоанно В. В., Березівський З. П., Башлай С. В. Інвестиції в проєкти сталого розвитку: нові можливості та інноваційні підходи. *Бізнес Інформ*. 2025. № 1. С. 129-137. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-129-137> (дата звернення: 23.12.2025).

3. Полозова Т.В., Худяков Д. Л. Теоретико-методичні аспекти оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2025. Т.2 № 9. С. 424-433.

4. Полозова Т.В., Стороженко О.В. Економіко-математична модель оцінки чутливості інноваційно-інвестиційних проєктів. *Науковий Вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2017. Випуск 22. Ч. 2 С. 24-27.

5. Рудь О. О. Оцінка ефективності інвестиційних проєктів в умовах невизначеності: показники, підходи та методи. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: Економічні науки. 2025. № 1(1). С. 86-94. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2025-1-10663>. (дата звернення: 25.12.2025).

УДК 330.34(477):330.15

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА ЯК НАПРЯМ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Цицилін А.О.

e-mail: artem.tsytsylin@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Довгопол Н.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК,
м. Харків, Україна

The thesis examines the essence of the circular economy as an important direction of transformation of the traditional model of господарювання. Attention is focused on the shift from the linear model of resource use to a system based on the principles of reuse, recycling, recovery, and extension of the product life cycle. The main advantages of the circular economy at the level of enterprises, society, and the state are outlined, as well as the key challenges related to its implementation. Particular emphasis is placed on the relevance of circular approaches for Ukraine in the context of economic modernization, resource efficiency, and long-term sustainable development.

Виснаження природних ресурсів, зростання обсягів відходів та посилення екологічного навантаження зумовлюють потребу в переосмисленні традиційних підходів до виробництва і споживання. Лінійна модель господарювання, що ґрунтується на послідовності «вилучення ресурсів – виробництво – споживання – утилізація», тривалий час забезпечувала економічне зростання, однак її можливості поступово вичерпуються. Такий підхід супроводжується значними втратами матеріалів, зростанням залежності від первинної сировини та накопиченням відходів, що посилює суперечність між економічними потребами суспільства і здатністю природного середовища до відновлення.

За цих умов особливого значення набуває циркулярна економіка як модель господарювання, орієнтована на збереження ресурсів у використанні якомога довше, продовження життєвого циклу продукції, повторне використання матеріалів, їх відновлення та переробку. Її сутність полягає не лише у зменшенні кількості відходів, а й у зміні логіки економічної діяльності, за якої відходи розглядаються як потенційний ресурс для нового виробничого циклу. Такий підхід дає змогу зменшити ресурсомісткість економіки, скоротити екологічні втрати та підвищити ефективність використання наявного матеріального потенціалу.

Формування уявлень про циркулярну економіку пов'язане з поступовим усвідомленням обмеженості природних ресурсів і необхідності замкнених циклів їх використання. Ідеї, близькі до сучасного розуміння циркулярності, почали активно розвиватися ще у другій половині ХХ століття. Надалі вони доповнювалися підходами промислової екології, ресурсозбереження, рециклінгу, економічного симбіозу, екоефективності та

сталого розвитку. У результаті циркулярна економіка перетворилася з окремої наукової ідеї на ширшу концепцію, а згодом і на практичну модель організації господарських процесів [1].

Поступове поширення циркулярного підходу зумовило зміну поглядів на саме виробництво. Якщо в межах лінійної моделі основний акцент робився на зростанні обсягів випуску продукції, то циркулярна модель орієнтує на збереження її цінності протягом максимально тривалого часу. Це означає, що вже на етапі проектування мають враховуватися можливості ремонту, модернізації, повторного використання окремих компонентів і подальшої переробки. У такому разі економічний результат досягається не за рахунок постійного збільшення споживання первинної сировини, а через раціональніше використання того, що вже залучено в господарський обіг.

Переваги циркулярної економіки охоплюють кілька рівнів. Для підприємств її впровадження означає скорочення матеріальних витрат, зменшення залежності від нестабільних ринків сировини, підвищення ефективності виробничих процесів і розширення можливостей для інновацій. Для споживачів це пов'язано з поширенням більш довговічної, функціональної та ремонтпридатної продукції. Для держави та суспільства загалом розвиток циркулярних підходів створює передумови для скорочення екологічного навантаження, зниження обсягів захоронення відходів, розвитку нових видів діяльності та формування стійкішої економічної системи.

Значення циркулярної економіки особливо зростає для країн, які потребують структурного оновлення господарства та підвищення ресурсної ефективності. Для України цей напрям має не лише екологічне, а й виразне економічне значення. Раціональніше використання сировини, скорочення виробничих витрат, розвиток переробки, повторного використання матеріалів і впровадження інноваційних технологій можуть стати важливими передумовами підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Крім того, орієнтація на циркулярні принципи узгоджується з потребою модернізації виробничої бази, оновлення інфраструктури та поступового наближення до європейських підходів у сфері екологічної та економічної політики.

Запровадження циркулярної економіки потребує комплексних змін. Одним із основних напрямів є переорієнтація виробництва на екодизайн, за якого ще на етапі створення продукції передбачається можливість її тривалішого використання, ремонту, оновлення, розбирання та подальшої переробки. Не менш важливим є розвиток системи збору, сортування та переробки відходів, а також формування ринку вторинної сировини. Вагоме значення мають фінансова підтримка нових технологій, стимулювання інвестицій у ресурсощадні рішення, удосконалення нормативно-правового середовища та розширення екологічної освіти.

Окрему роль у переході до циркулярної моделі відіграє зміна споживчої поведінки. Ефективність циркулярної економіки визначається не лише технологічними або управлінськими рішеннями, а й готовністю суспільства відмовлятися від надмірного споживання, підтримувати повторне використання речей, сортування відходів і відповідальне ставлення до ресурсів. Саме тому поширення екологічної культури, інформаційна підтримка та формування нових моделей повсякденної поведінки є важливими складовими цього переходу [2].

Запровадження циркулярної економіки пов'язане і з певними труднощами. Серед них слід виокремити недостатній рівень розвитку переробної інфраструктури, обмеженість фінансових ресурсів, інерційність виробничих систем, слабку інтеграцію екологічних підходів у стратегії підприємств та недостатню координацію між державою, бізнесом і суспільством. У багатьох випадках стримувальним чинником виступає орієнтація на короткостроковий економічний результат, тоді як циркулярні рішення потребують довшого горизонту планування і системного управлінського підходу.

Попри це, циркулярна економіка формує реальні можливості для оновлення моделі господарювання. Вона поєднує економічну доцільність із ресурсозбереженням, сприяє появі нових бізнес-моделей, розширює сферу інновацій і створює підґрунтя для довгострокової стійкості економічної системи. Її розвиток дає змогу перейти від практики постійного виснаження ресурсів до раціональнішої організації матеріальних потоків, у межах якої зберігається цінність продукції, матеріалів і сировини.

Отже, циркулярна економіка є важливим напрямом трансформації моделі господарювання, що ґрунтується на принципах ресурсозбереження, мінімізації відходів, повторного використання матеріалів і продовження життєвого циклу продукції. Її впровадження сприяє підвищенню ефективності виробництва, зменшенню екологічних втрат і зміцненню економічної стійкості. Для України розвиток циркулярних підходів має стати складовою структурної модернізації та інноваційного оновлення економіки, що створює передумови для більш збалансованого і результативного розвитку.

Список використаних джерел

1. Черевко Г. Циркулярна економіка: еволюція поняття. *Аграрна економіка*. 2022. Т. 15. № 3-4. С. 51-58. DOI: <https://doi.org/10.31734/agrarecon2022.03-04.051>.

2. Артемов В., Бахчеван Е., Бочко О. Циркулярна економіка – виклик сучасності. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-17>

УДК 004.9:65.011.56

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ ТА УПРАВЛІННІ

Чаус І.В.

e-mail: inokentijbest668@gmail.com

Полтавський університет економіки і торгівлі, кафедра Управління персоналом, економіки праці та економічної теорії
м. Полтава, Україна

The paper explores the transformative role of information technologies in modern economics and management. It emphasizes that digitalization, automation of business processes, and the use of big data analytics and artificial intelligence are becoming decisive factors in enhancing efficiency and competitiveness of enterprises. Special attention is given to the development of electronic commerce, financial technologies (FinTech), and electronic governance, which contribute to transparency and accessibility of economic and managerial processes.

The Ukrainian context highlights active integration of digital tools into economic and administrative spheres, with the «Diia» platform serving as a notable example of electronic governance and digital financial services. The study concludes that information technologies are not only instruments of optimization but also strategic resources that define the future of economic systems and management models in the twenty-first century.

Сучасна економіка та управління перебувають у стані глибоких трансформацій, спричинених цифровізацією та стрімким розвитком інформаційних технологій. Використання ІТ стало ключовим чинником підвищення ефективності бізнес-процесів, оптимізації управлінських рішень та забезпечення конкурентоспроможності підприємств на глобальному ринку [1].

Актуальність теми визначається кількома аспектами:

– глобальна цифрова трансформація. Інформаційні технології змінюють традиційні моделі економічної діяльності, створюючи нові ринки та інструменти управління;

– автоматизація та аналітика. Використання великих даних, штучного інтелекту та хмарних технологій дозволяє приймати більш обґрунтовані управлінські рішення [2];

– український контекст. В умовах інтеграції у світову економіку та викликів сталого розвитку, цифровізація економіки та управління стає стратегічним пріоритетом [3].

Роль інформаційних технологій в економіці визначається такими напрямками:

– автоматизація бізнес-процесів. ERP-системи (Enterprise Resource Planning) забезпечують інтеграцію фінансових, виробничих та логістичних процесів. Використання SAP чи Oracle дозволяє підприємствам зменшити витрати та підвищити продуктивність [1];

– електронна комерція та цифрові платформи. Розвиток e-commerce змінює структуру світової торгівлі, створюючи нові канали збуту. Amazon та Alibaba демонструють глобальний масштаб цифрової економіки, тоді як українські платформи Rozetka чи Prom.ua активно розвивають внутрішній ринок [3];

– Фінансові технології (FinTech). Використання блокчейну, мобільних платежів та цифрових банківських сервісів підвищує доступність фінансових послуг. Впровадження системи «Дія» в Україні сприяє розвитку електронних фінансових сервісів [3].

Інформаційні технології в управлінні використовуються за такими напрямками:

– прийняття управлінських рішень на основі даних. Big Data та Business Intelligence дозволяють аналізувати великі масиви інформації та прогнозувати тенденції [2]. Використання аналітичних платформ Power BI чи Tableau у корпоративному управлінні;

– електронне урядування. IT забезпечують прозорість та ефективність державного управління. Українським прикладом є портал «Дія» як інструмент цифрової взаємодії громадян і держави [3];

– штучний інтелект та автоматизація управління. AI використовується для оптимізації логістики, управління персоналом та прогнозування ринкових змін [2]. Так, у США та ЄС активно впроваджуються системи автоматизованого управління, тоді як в Україні цей процес перебуває на стадії розвитку.

У результаті проведених досліджень можна зробити такі висновки:

1. Інформаційні технології стали ключовим фактором трансформації економіки та управління, забезпечуючи ефективність бізнес-процесів і конкурентоспроможність підприємств [1].

2. Використання Big Data, штучного інтелекту та FinTech рішень дозволяє приймати більш обґрунтовані управлінські рішення та створювати нові моделі економічної діяльності [2].

3. Україна активно інтегрує цифрові технології у сферу економіки та управління, прикладом чого є розвиток електронного урядування та цифрових платформ [3].

4. Подальший розвиток ІТ в економіці та управлінні потребує інвестицій у інновації, удосконалення законодавчої бази та формування цифрової культури суспільства.

Таким чином, інформаційні технології є не лише інструментом оптимізації, а й стратегічним ресурсом, що визначає майбутнє економічних систем та управлінських моделей у ХХІ столітті.

Список використаних джерел

1. Laudon, K., Laudon, J. Management Information Systems: Managing the Digital Firm. Pearson, 2020.

2. Marr, B. Big Data in Practice: How 45 Successful Companies Used Big Data Analytics to Deliver Extraordinary Results. Wiley, 2016.

3. Міністерство цифрової трансформації України. Цифрова економіка та електронне урядування в Україні. Київ, 2023.

УДК 005.21

РЕДИЗАЙН Б'ЮТІ-САЛОНУ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БІЗНЕСУ

Черкашина Г.І.

e-mail: hanna.cherkashyna1@nure.ua

Науковий керівник – д.е.н., проф. Полозова Т.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК

Харків, Україна

This study examines the role of graphic identity redesign of the beauty salon «Color Me Studio» as a strategic tool for enhancing its competitiveness in the market. The purpose of the research is to analyze the economic impact of updating the salon's visual communication and to determine effective approaches for increasing brand recognition and customer loyalty. The research employs literature analysis, statistical data, and comparative brand studies to assess how redesign influences marketing performance and financial indicators. Key aspects of graphic design are considered, including logos, color schemes, typography, promotional materials, and digital identity.

У сучасних умовах ринку б'юті-послуг конкуренція серед салонів краси значно зросла. Клієнти обирають не лише за ціною та якістю послуг, а й за візуальною привабливістю бренду та його айдентики. У цих умовах важливим чинником успіху стає не лише якість послуг або цінова політика, але й візуальний образ бренду, який формує перше враження про компанію. Візуальна айдентика – це система графічних елементів бренду, що включає логотип, кольорову палітру, типографіку, рекламні матеріали та інші візуальні компоненти. Саме ці елементи створюють цілісний образ компанії та формують уявлення клієнтів про рівень професійності та надійності бізнесу.

Питання конкурентоспроможності підприємства широко розглядається у працях М.Е. Porter, який визначає диференціацію як один із ключових способів досягнення конкурентної переваги [1]. Згідно з його підходом, компанія може виділятися на ринку завдяки унікальній ціннісній пропозиції для споживачів.

У сфері б'юті-послуг такою пропозицією може виступати не лише асортимент послуг або професійність майстрів, але й загальний візуальний стиль бренду, що формує емоційний зв'язок із клієнтом. Брендинг у цьому контексті розглядається як нематеріальний актив компанії, що підвищує її ринкову вартість та забезпечує стабільність попиту.

На думку Р. Kotler, сильний бренд формує довіру споживачів і сприяє підвищенню їхньої лояльності [2]. У свою чергу, лояльність клієнтів безпосередньо впливає на фінансові результати діяльності підприємства, оскільки постійні клієнти забезпечують стабільний попит та знижують витрати на маркетингове залучення нових споживачів.

Редизайн бренду – це процес оновлення або вдосконалення візуальної айдентики компанії з метою підвищення її актуальності та ефективності комунікації з аудиторією. У б'юті-індустрії редизайн може включати зміну логотипу, кольорової палітри, оформлення інтер'єру, рекламних матеріалів та цифрових платформ.

З економічної точки зору бренд є важливим нематеріальним активом підприємства. Його цінність формується через впізнаваність, довіру споживачів та репутацію на ринку. У сучасній економіці нематеріальні активи можуть становити значну частину вартості компанії. Саме тому інвестиції у розвиток бренду та його візуальної ідентичності розглядаються як стратегічний інструмент підвищення ринкової вартості бізнесу.

За підходом F.R. David, ефективна стратегія розвитку підприємства передбачає комплексний аналіз конкурентного середовища, ресурсів компанії та потреб споживачів [3]. Редизайн бренду повинен бути інтегрований у загальну маркетингову стратегію підприємства та підтримувати його довгострокові цілі.

Оновлена айдентика дозволяє підвищити ефективність рекламних кампаній, оскільки сучасний та впізнаваний дизайн краще привертає увагу потенційних клієнтів. Крім того, узгоджений бренд створює позитивний імідж компанії, що сприяє формуванню довгострокових відносин з клієнтами.

У сфері б'юті-послуг редизайн може виступати одним із факторів формування довгострокових конкурентних переваг підприємства. Сучасний та впізнаваний бренд сприяє формуванню позитивного іміджу компанії, що дозволяє не лише залучати нових клієнтів, але й утримувати постійну аудиторію. Крім того, сильний бренд дозволяє підприємству формувати більш гнучку цінову політику. Таким чином, редизайн айдентики може впливати не лише на маркетингові показники, але й на прибутковість бізнесу.

Для підприємств сфери б'юті-послуг особливо важливим є емоційний зв'язок з аудиторією. Дослідження показують, що 76 % споживачів частіше купують у брендів, з якими вони відчують емоційний зв'язок, а 94 % клієнтів рекомендують такі бренди своїм знайомим. Таким чином, редизайн айдентики може сприяти не лише залученню нових клієнтів, але й підвищенню рівня повторних відвідувань.

Редизайн графічної айдентики салону краси є важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємства у сфері б'юті-послуг. Оновлення візуального стилю бренду сприяє формуванню позитивного іміджу компанії, підвищенню впізнаваності бренду та зміцненню довіри клієнтів.

Використання сучасного дизайну та узгодженої системи брендингу дозволяє підприємству ефективніше комунікувати зі своєю аудиторією та підвищувати результативність маркетингових заходів. У свою чергу, це

може призвести до збільшення клієнтської бази, зростання доходів та зміцнення ринкових позицій підприємства.

Проведене дослідження показує, що редизайн графічної айдентики є важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємств у сфері б'юті-послуг. В умовах високої насиченості ринку та зростання конкуренції підприємства змушені використовувати сучасні маркетингові підходи для формування власних конкурентних переваг. Одним із таких інструментів є розвиток бренду та його візуальної ідентичності.

Візуальна айдентика формує перше враження про компанію, впливає на рівень довіри споживачів та сприяє формуванню довгострокових відносин із клієнтами. Системний та послідовний брендинг дозволяє підвищити впізнаваність бренду, зміцнити його позиції на ринку та забезпечити стабільність попиту на послуги підприємства. З економічної точки зору бренд є важливим нематеріальним активом компанії, що здатний впливати на її фінансові показники та ринкову вартість [4, 5].

Результати проведеного аналізу свідчать, що підприємства з узгодженою системою брендингу отримують суттєві конкурентні переваги, оскільки послідовна візуальна комунікація підвищує довіру споживачів та позитивно впливає на результати маркетингової діяльності. У результаті це може призвести до збільшення клієнтської бази, зростання обсягів продажів та покращення фінансових результатів діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Porter M. E. *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York : Free Press, 1980. 396 p.
2. Kotler P., Keller K. L. *Marketing Management*. 15th ed. Harlow: Pearson Education, 2016. 816 p.
3. David F. R. *Strategic Management: A Competitive Advantage Approach*. 16th ed. Harlow : Pearson Education, 2019. 720 p.
4. Gorovyi D., Vasylytsova S., Polozova T., Murzabulatova O., Badea SI., Dieguez T. Companies' Brand Valuation and Small Businesses Brand Formation. In: Machado J., Trojanowska J., Antosz K., Leão C.P., Knapcikova L., Sover A. (eds) *Innovations in Industrial Engineering IV. icieng 2025. Lecture Notes in Mechanical Engineering*. Springer, Cham. 2025. pp. 438-451.
5. Краєвська А. Шварц І., Краєвський А., Кондратенко Б. Тенденції та чинники управління конкурентоспроможністю бізнесу в сучасних умовах. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 2. С. 173-178.

СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА СТРАТЕГУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

Черніков Д. І.

e-mail: dmytro.chernikov@nure.ua

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The peculiarities of enterprise development strategy in conditions of hybrid threats have been studied. It has been determined that in conditions of hybrid threats, the development vector for enterprises shifts from increasing advantages to maintaining and quickly restoring production processes. It is substantiated that the development of enterprises is not possible without comprehensive state support in creating a favourable environment for attracting investment, innovation and retaining business human resources. It has been established that significant business relocation has led to a change in the priority of sectoral distribution of territories, which will further contribute to the formation of new clusters and hubs.

На сьогодні сучасна проблематика стратегування розвитку підприємств в умовах впливу гібридних загроз впливає на зміну вектору адаптації бізнесу. Так в умовах стабільності зовнішнього середовища основним пріоритетом функціонування підприємств є розвиток бізнесу, забезпечення конкурентних позицій на ринку, розвиток інноваційно-інвестиційного потенціалу. То в умовах гібридних загроз вектор від розвитку, змінюється на забезпечення адаптивності та швидкого відновлення. Оскільки гібридні загрози поєднують різні засоби негативного впливу, в результаті чого джерело ризиків виходить за межі звичайної ринкової невизначеності.

Для українських підприємств питання впливу гібридних загроз є досить актуальним, враховуючи масштаби руйнації та трансформації, які спричинені військовими діями. В цьому аспекті, стратегування підприємств не може базуватися на припущенні про стабільність логістики, інфраструктури, енергозабезпечення, кадрового потенціалу тощо [1]. Підприємства при розробці стратегій повинні враховувати постійний вплив багатоканальних загроз, які здатні одночасно негативно впливати на різні сфери: виробництво, збут, фінанси, цифрові рішення, кадрове забезпечення. З практичної точки зору, основна проблема полягає у тому, що традиційні підходи до стратегічного управління розвитком підприємств є недостатніми в умовах середовища, де загрози мають динамічний та комплексний характер. Гібридність загроз проявляється в тому, що підприємство може не бути прямим об'єктом бойових дій, проте зазнає критичних втрат через пошкодження енергетики, логістичних ланцюгів, дефіциту кадрів, кіберзагроз та ніше. Саме така багатовекторність зумовлює потребу у формуванні нової методології стратегування, в якій безпека інтегрується в усі управлінські функції.

Для українських підприємств дана проблематика посилюється умовами функціонування бізнесу, які характеризуються значними обмеженнями, через високі безпекові ризики, дефіцит кадрів, нестабільністю енергозабезпечення, ускладненням логістики. В таких умовах формування напрямів конкурентних переваг повинно орієнтуватися на військові виклики, до яких бізнес повинен бути більш гнучким та адаптивним [2].

Розвиток підприємства в умовах гібридних залежить не лише від фінансово-економічної та виробничої потужності, але й від здатності утримувати, навчати та заміщувати трудові ресурси. Для багатьох галузей економіки кадрове питання перетворюється на стратегічний бар'єр, який потребує відповідного вирішення. В умовах розвитку цифровізації для українських підприємств постає ще одна проблематика, яка пов'язана з кіберзалежністю та цифровою вразливістю систем. Розвиток бізнесу в напрямку цифровізації потребує одночасного використання технологій захисту, які на сьогодні є досить дорого вартісними та потребують відповідних навичок та компетентностей з боку персоналу.

Розробка напрямів автономії в енергоспоживанні, для підприємств які спроможні втілити такі технології враховуючи технологічні процеси, оскільки зниження залежності від зовнішніх чинників сприяє стабільності та автономності бізнесу. Для реалізації таких програм бізнесу потрібна підтримка з боку держави в питаннях створення необхідного регуляторного середовища, яке б сприяло залученню інвестицій та інновацій в країну, податкові стимули, розвиток стартап-проектів, узгодження загальної політики розвитку держави з програмами регіонального та галузевого рівня. На рівні державної політики важливо закріпити підхід, за яким стратегічне планування підприємств спирається на обов'язкову інтеграцію ризик-менеджменту, сценарного планування, планів безперервності діяльності, резервування критичних ресурсів і процедур швидкого відновлення. В умовах значної руйнації інфраструктури важливо в питаннях відновлення територіального розвитку на державному рівні запровадити програми щодо підтримки малого бізнесу, який є носієм економічної гнучкості в умовах динамічних ризиків. Оскільки саме малий бізнес є більш гнучким в адаптації до змін зовнішнього середовища, створює робочі місця, що позитивно впливає на економічну та соціальну складову регіонального розвитку.

Військова агресія призвела до вимушеної релокації частини бізнесу з територій активних дій до більш спокійних регіонів, що призвело до диверсифікації постачальників, формуванні нових ланцюгів постачання, зміни ринків збуту. Значна релокація бізнесу на певні території в подальшому сприятиме просторовій та галузевій перебудові виробництва та формуванню нових індустріальних парків та хабів [3]. Така політика сприятиме зниженню концентрації ризиків та зменшить залежність від вразливих територій, що сприятиме відновленню регіональної економіки.

Тимчасова окупація частини територій та руйнація більшості промислових об'єктів вплинула на домінування галузей економіки за територіальним розподілом, та зміни пріоритетності видів економічної діяльності. Такі зміни повинні знайти своє відображення в стратегіях та програмах регіонального та галузевого розвитку.

Таким чином, можна стверджувати, що на сьогодні для України проблематика стратегування розвитку підприємств в умовах гібридних загроз полягає у переході від класичної моделі стратегічного менеджменту до безпекоорієнтованої та адаптивної моделі розвитку. Основний зміст такої стратегії полягає не лише у відновленні зростання, а й необхідності забезпечення швидкого відновлення та безперервності виробничих процесів в умовах гібридних загроз. Реалізація таких напрямів не можлива без комплексної підтримки держави в напрямках створення необхідних умов для розвитку та функціонування підприємств різного рівня.

Список використаних джерел

1. Черніков Д. І., Гришко С. В. Сучасні тенденції та стратегічні ризики впровадження технологій Індустрії 4.0. та Індустрії 5.0. *Економіка та суспільство*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-68>.

2. Тарасенко І. О., Олефіренко К. С., Полозова Т. В., Мурзабулатова О. В. Стратегічне управління стійким розвитком промислових підприємств в умовах післявоєнного відновлення України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 7. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.7.15>

3. Перепелюкова О. В., Ткаченко А. Г. Оцінювання просторових викликів і тенденції розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 3. С. 146-151. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-21>

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ

Шпорта Д.О.

e-mail: davyd.shporta@nure.ua

Науковий керівник – старший викладач, Пересада О.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

Economic crises are an inherent part of cyclical economic development and arise due to fluctuations in investment, aggregate demand, and financial instability. They reflect imbalances in economic systems and often lead to declines in production, employment, and financial stability. Modern global economic conditions show that crises can spread rapidly between countries, increasing their scale and impact on the world economy.

Розвиток економіки має циклічний характер, при цьому фундаментальною фазою усього економічного циклу є криза.

Циклічність розвитку та коливання економічної активності визнають усі економічні школи. Сучасне розуміння економічних циклів і криз базується на дослідженнях класиків економічної думки. А. Сміт називав кризи «перегріваними» економіки, пов'язаними зі спекуляціями, наприклад, у банківських облігаціях. Подібні погляди мали М. Еванс, К. Жугляр та інші, які вважали, що кризи спричиняє невірна організація кредиту та активність спекулянтів.

Т. Мальтус, критикуючи Ж.-Б. Сея, доводив можливість криз перевиробництва через недостатній платоспроможний попит. Її вирішують «треті особи», що отримують доходи, не беручи участі у виробництві (наприклад, землевласники). С. Сісмонді вважав причиною криз недоспоживання трудящих, а теорію недоспоживання пізніше підтримали Дж. Гобсон і В. Фостер.

К. Маркс та Ф. Енгельс дослідили цикли, їх фази та наслідки. Маркс виділяв середній десятирічний цикл з чотирма фазами, апогеєм якого є криза, що створює нову основу для інвестицій. Основною причиною криз Маркс вважав суперечність між суспільним виробництвом та приватним привласненням, а також обмежене споживання народних мас. Кризові явища є тимчасовими вибухами, які відновлюють економічну рівновагу.

Криза є найважливішим елементом механізму саморегулювання ринкової економіки. Отже, циклічність, як форма руху ринкової економіки, має свою спрямованість на кризу, у котрій виявляються як межі, так і рушійні сили економічного зростання.

Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. економіка провідних країн перейшла до нового стану, що стимулювало розвиток економічної науки та різних шкіл. Зростання циклічності і повторювані кризи сприяли вивченню загальної економічної рівноваги, циклів і криз. Серед ключових

дослідників – У. С. Джевонс, К. Жугляр, Дж.М. Кейнс, М. Кондратьєв, С. Кузнець, Р. Лукас, М. Туган-Барановський, М. Фрідмен, Ф. Хайєк, Е. Хансен, Р. Хоутрі, Й. Шумпетер, наукові здобутки яких визначили основу сучасної теорії циклів у мейнстрімі економічної науки.

М. Туган-Барановський вважається першовідкривачем сучасної інвестиційної теорії циклів. Він підкреслював провідну роль інвестицій у розвитку економічної активності, зокрема у виробничому споживанні та попиті на засоби виробництва. За його законом інвестиційного циклу, фази промислового циклу визначаються активністю інвестування, що стимулює мультиплікаційний процес усіх елементів економіки. Велику роль у кризових явищах він відводив кредиту: фінансова паніка передуює кризі, а відновлення резервів сприяє піднесенню. Його теорія справила значний вплив на економічну науку та використовується й досі.

Для будь-яких економічних систем властива циклічність розвитку, тобто чергування періоду стабільності та кризового стану. Кризи мають не лише руйнівний вплив і негативні наслідки, а й створюють можливості для адаптації економічної системи до нових умов існування та майбутнього розвитку.

Дж. М. Кейнс основну причину коливань економіки пов'язував із недостатнім ефективним попитом, надлишком заощаджень та нестачею інвестицій. Він підкреслював роль очікувань у економіці та грошей як зв'язку між теперішнім і майбутнім. Економічний цикл Кейнс розглядав як чергування підвищувальних і понижувальних тенденцій, причиною криз вважав раптове падіння граничної ефективності капіталу. Для подолання криз він пропонував державне регулювання: вплив на відсоткову ставку, споживчі схильності та обсяг інвестицій.

Е. Хансен розвинув некейнсіанську інвестиційну теорію циклів. Він виділяв автономні інвестиції, зумовлені науково-технічним прогресом і демографічними факторами, та стимульовані, що залежать від доходів і попиту. Взаємодія мультиплікатора та акселератора створює кумулятивний процес, або систему «надмультиплікатора», яка пояснює динаміку економічного зростання та визначає тривалість циклу. Теорія Хансена дозволяє поєднати зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні) фактори економічної активності та стала фундаментом сучасних моделей циклів. Е. Хансен підкреслював, що економічне піднесення залежить від автономних інвестицій: коли вони припиняються, дохід зменшується не лише на їхню суму, а й на суму стимульованого споживання та інвестицій (мультиплікатор і акселератор діють у зворотному напрямі). Нове піднесення починається з відновлення автономних інвестицій, зокрема завдяки технічним винаходам. Хансен вважав, що цикл є природним явищем динамічної економіки, а не патологією.

Світогосподарська система постійно розвивається, вдосконалюється, набуваючи якісно новий стан, що, природно, позначається на характері і формах прояву циклів і криз.

Й. Шумпетер також акцентував роль науково-технічного прогресу у циклічних коливаннях: інновації стимулюють зростання інвестицій і виробництва. Він запропонував трициклічну схему – короткі, середні та довгі хвилі, взаємопов'язані між собою. Довгі хвилі досліджували У. Мітчелл, С. Кузнець, К. Кларк та М. Кондратьєв, який обґрунтував «великі цикли Кондратьєва» як процеси порушення і відновлення економічної рівноваги, пов'язані зі зміною технологій, джерел енергії та об'єктів інфраструктури.

На межі ХХ–ХХІ ст. кризи набули глобального характеру: проблеми в одних країнах впливають на інші, наслідки стали сильнішими, а цикли коротшими й частішими. Світова криза 2008 р. підкреслила потребу перегляду традиційних уявлень про причини криз та стимулювала розробку нових концепцій запобігання їх утворенню.

Таким чином, економічні кризи виникають через взаємодію інвестицій, науково-технічного прогресу та коливань сукупного попиту. Циклічність є природним явищем динамічної економіки, де кризи та піднесення постійно змінюють один одного, забезпечуючи оновлення капіталу та виробництва. Сучасні дослідження підтверджують, що глобалізація та технологічні зміни посилюють частоту і силу економічних коливань.

Список використаних джерел

1. Баєва О., Васильченко О., Ісакова О. Світові економічні кризи: причини та наслідки. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 28. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-5>.
2. Демченко Д. А., Носова Т. І., Жадько К. С., Калмиков О. В. Зміст економічних криз та їх вплив на формування та розвиток кадрового потенціалу підприємств. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2023. Вип. 10. С. 62-70.
3. Сідун О. Б. Економічні кризи в сучасних умовах розвитку світогосподарських зв'язків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 22(3). С. 63-65.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК

	Н			П	
Hezam Nawaf A. Y	5	Панько А.Д.		79	
	К	Пивоваров М.О.		82, 88	
Kharchenko V.V.	7	Полозов М.О.		85	
	С	Полозов О.Б.		91	
Salay M.V.	10	Помогалова Н.В.		94	
	Б	Полозова О.О.		97	
Батіг В.В.	13			С	
Бондаренко І.Ю.	16, 22, 25	Ставська С.М.		100	
Балабуха І.О.	19	Степаненко Р.Д.		103	
Будянський В.С.	27	Сукнов О.М.		106	
	В			Т	
Вісковатих Н.К.	29	Тютюнник Я.О.		109	
	Г			У	
Галантюк В.І.	32	Удод Е.В.		109	
Герасимюк Д.Ю.	35			Х	
Гнатенко М.М.	38, 43	Харченко В.В.		112, 115, 118, 120	
Грицай М.О.	40	Худяков Д.Л.		124	
Гришко С.В.	118				
	З			Ц	
Зінов'єв А.П.	46	Цицилін А.О.		127	
	І			Ч	
Іванов І. О.	49	Чаус І.В.		130	
	К	Черкашина Г.І.		133	
Крячко М.О.	52	Черніков Д.І.		136	
Кушнірова Д.А.	55			Ш	
	М	Шпорта Д.О.		139	
Мартиненко М.С.	58				
Мізін Д.С.	61				
Мороз М.Ю.	64, 70				
Моїсеєнко Є.Ю.	67				
Мурзабулатова М.С.	73				
	Н				
Назаренко В.О.	25,76				

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	3
АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК	142

Наукове електронне видання

РАДІОЕЛЕКТРОНІКА ТА МОЛОДЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Матеріали 30-го Міжнародного молодіжного форуму

22–24 квітня 2026 р.

м. Харків, Україна

КОНФЕРЕНЦІЯ

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ В
КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

CONFERENCE

**«CURRENT PROBLEMS OF ECONOMICS AND MANAGEMENT IN
THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT»**

Голова: зав. каф. ЕК, д.е.н., проф. Полозова Т.В.

Секретар: к.е.н., доц. Мурзабулатова О.В.

Відповідальний за комп'ютерну верстку: к.е.н., доц. Мурзабулатова О.В.

За загальною редакцією
доктора економічних наук, професора Т.В. Полозової

Матеріали збірника публікуються в авторському варіанті
без редагування

Підп. до використання 12.05.2026

Формат pdf.

Обсяг даних 8,30 Мб

ХНУРЕ. Україна. 61166, Харків, просп. Науки, 14, E-mail: info@nure.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1409 від 26.06.2003

